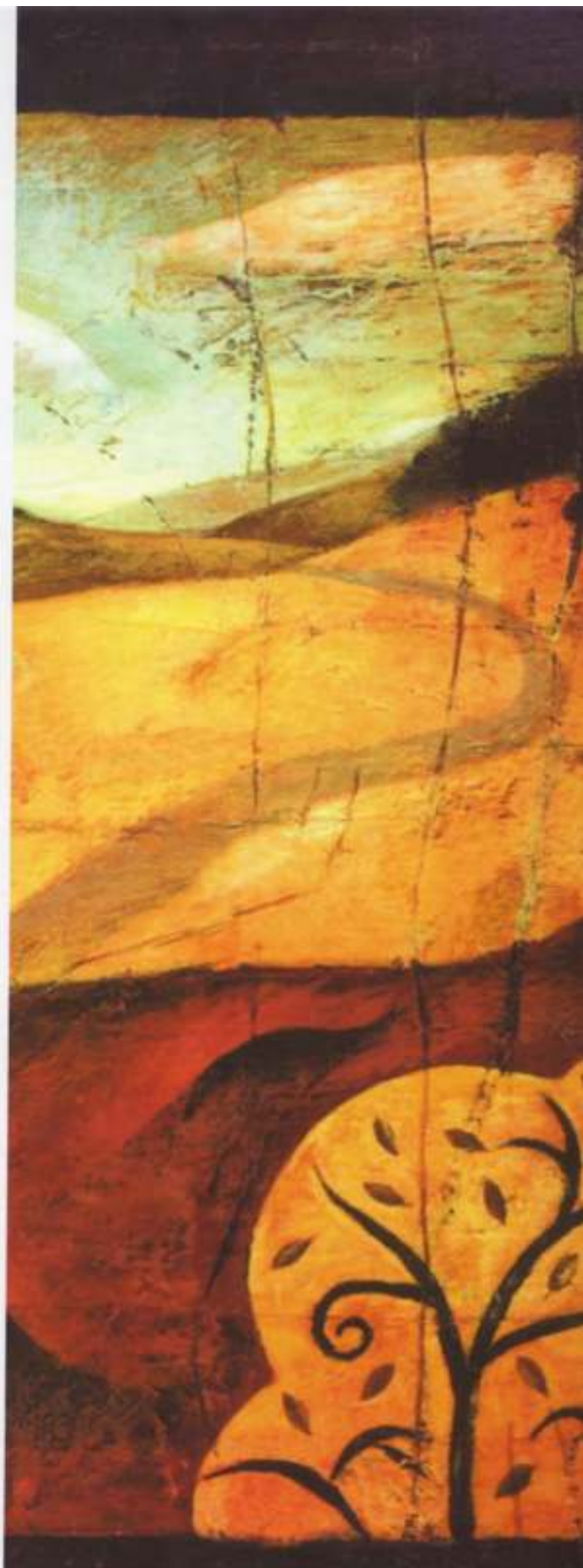

**glas
znanja**
praktični
vodič do
unutarnjeg
mira

**don
miguel
ruiz**

»Rađamo se u
istini, ali odrastamo
vjerujući u laži...
Jedna od najvećih
laži u priči o
čovječanstvu jest
laž o vlastitom
nesavršenstvu.«

Don Miguel Ruiz

**glas
znanja**
praktični
vodič do
unutarnjeg
mira

**don
miguel
ruiz**

U knjizi *Glas znanja* Ruiz nas podsjeća na duboku i jednostavnu istinu: jedini način na koji emocionalnu patnju možemo okončati i ponovno sretno živjeti je da prestanemo vjerovati u laži – uglavnom u laži o samima sebi. Utemeljena na drevnoj toltečkoj mudrosti, ova nam revolucionarna knjiga pokazuje kako ponovno obnoviti vjeru u istinu i vratiti se vlastitom zdravom razumu.

Ruiz mijenja način na koji promatramo sebe, kao i način na koji promatramo druge ljude. Otvara nam dveri što vode u stvarnost u kojoj smo nekoć, u dobi od godinu-dvije, prebivali – a to je stvarnost istine, ljubavi i radosti.

Don Miguel Ruiz majstor je toltečke misterijske škole. Više od dvadeset godina radi na prenošenju mudrosti drevnih Tolteka maloj skupini učenika i pripravnika, vodeći ih njihovoj osobnoj slobodi. Cijelo to vrijeme kroz predavanja, radionice i putovanja do svetih mjesta širom svijeta kombinira jedinstven spoj drevne mudrosti i svjesnosti svojstvene današnjem dobu.

Glas znanja

Praktični vodič do unutarnjeg mira

Naslov izvornika:

don Miguel Ruiz

The Voice of Knowledge

sadržaj:

4	Zahvale
5	Tolteci
6	1. Adam i Eva
6	Priča ispričana s drugačijeg stajališta
10	2. Posjet djedu
10	Otkriće jednostavne istine
14	3. Život nesavršenstva
14	Prisjećanja na uspomene iz djetinjstva
19	4. Noć u pustinji
19	Susret s beskonačnim
22	5. Pripovjedač
22	Istraživanje likova priče
28	6. Unutarnji mir
28	Dva pravila za kroćenje glasa
34	7. Emocije su stvarne
34	Glas znanja nije stvaran
39	8. Zdrav razum i slijepa vjera
39	Ponovno buđenje vjere i slobodne volje

45	9. Preobražaj pripovjedača
45	Četiri sporazuma kao omiljen instrument
51	10. Napisati priču s ljubavlju
51	Život je ljubavna priča bez kraja
57	11. Otvaranje duhovnih očiju
57	Stvarnost ljubavi je posvuda oko nas
62	12. Drvo života
62	Priča je napravila puni krug
67	Molitve
68	O autoru

Zahvale

JANET MILLS, MAJCI OVE KNJIGE, ŽELIM IZRAZITI NAJDUBLJU ZAHVALNOST. Također bih želio zahvaliti Gabrielle Rivera, Gail Mills i Nancy Carleton koje su velikodušno i s ljubavlju poklonile svoje vrijeme i nadarenost nastanku ove knjige.

Ono što je istinito, to je stvarno. Ono što nije istinito, nije ni stvarno. Privid je, ali se doima stvarnim. Ljubav je stvarna. Ona je vrhovni izraz života.

Tolteci

Prije nekoliko tisuća godina Tolteci su diljem južnog Meksika bili poznati kao »žene i muškarci puni znanja«. Antropolozi govore o Toltecima kao o naciji ili rasi, ali Tolteci su zapravo bili znanstvenici i umjetnici koji su utemeljili društvo kako bi istraživali i očuvali duhovno znanje i prakse drevnih ljudi. Kao učitelji (*nagnali*) i učenici zajedno su odlazili u Teotihuakan, drevan grad ispunjen piramidama izvan Mexico Cityja, poznat kao mjesto u kojem »Čovjek postaje Bogom«.

Tijekom tisućljeća nagnali su bili prisiljeni prikrivati mudrost predaka i održavati je na životu. Zbog europskih osvajanja, a i zato što su neki toltečki šegrti zloupotrebljavali osobnu moć, bilo je prijeko potrebno zaštititi znanje od onih koji nisu bili pripremljeni koristiti se njime mudro ili koji su ga mogli namjerno zloupotrijebiti za osobnu korist.

Na svu sreću, ezoterično se toltečko znanje utjelovljivalo i prenosilo brojnim naraštajima zahvaljujući različitim lozama *naguala*. Iako je stotinama godina ostalo skriveno i tajno, drevni su proroci predkazali dolazak doba kad će biti neophodno vratiti mudrost ljudima. U današnje doba don Miguel Ruiz, *nagual* iz roda Orla-Viteza osjeća poziv da s nama podijeli moćna učenja Tolteka.

Toltečko znanje izvire iz istog suštinskog jedinstva istine kao i sve druge svete ezoterijske tradicije iz cijeloga svijeta. Premda nije riječ o religiji, to znanje poštuje sve duhovne majstore koji su podučavali na Zemlji. Ono je duhovno, ali najtočnije bismo ga opisali kao oblik života kojeg karakterizira dostupnost sreće i ljubavi.

01. Adam i Eva

Priča ispričana s drugačijeg stajališta

Priča o Adamu i Evi prekrasna je drevna legenda koju smo gotovo svi čuli. Meni je to jedna od najdražih priča jer na simboličan način objašnjava ono što ću pokušati objasniti riječima. Priča o Adamu i Evi temelji se na apsolutnoj istini, iako je kao dijete nikada nisam mogao shvatiti. Ta je priča jedna od najvećih pouka uopće, ali vjerujem da je ljudi pogrešno shvaćaju. Sada ću vam tu priču ispričati s drugačijeg stajališta, možda upravo sa stajališta onoga tko ju je stvorio.

Priča govori o vama i o meni. O nama. Govori o sveukupnom čovječanstvu jer, kao što znate, čovječanstvo je samo jedno živo biće; muškarac, žena - svi smo mi samo jedno. U ovoj se priči zovemo Adam i Eva i mi smo prvi ljudi.

Priča počinje dok smo još bili nevini, prije nego što smo sklopili duhovne oči, a to znači tisućama godina ranije. Tada smo živjeli u raj, u Edenskom vrtu, što je bio raj na Zemlji. Raj postoji kad su nam duhovne oči otvorene. To je mjesto spokojstva i radosti, slobode i vječne ljubavi.

Za nas, Adama i Evu, sve je bila ljubav. Međusobno smo se voljeli i poštovali te smo živjeli u savršenu skladu sa svime što bijaše stvoreno. Naš odnos s Bogom koji nas je stvorio bio je savršeno zajedništvo ljubavi, što znači da smo neprestano bili u dodiru s Njime i On s nama. Bilo je nezamislivo bojati se Boga, Onoga koji nas je stvorio. Naš Stvoritelj bijaše Bog ljubavi i pravednosti, vjerovali smo mu i imali povjerenja u Njega. Bog nam je davao potpunu slobodu, a svoju smo slobodnu volju koristili kako bismo voljeli sve stvoreno i uživali u tome. Život u raj bio je prekrasan. Prvobitna ljudska bića sve su sagledavala očima istine, onako kako jest i to smo voljeli. Takvi smo bili, i to bez ikakva napora.

Legenda kaže da su se usred raja uzdizala dva stabla. Jedno je bilo Stablo života, koje je svemu što postoji davalo život, a drugo Stablo smrti, poznatije kao Stablo spoznaje. Stablo spoznaje bilo je prekrasno drvo sa sočnim plodovima. Vrlo izazovno. A Bog nam je rekao: »Ne približavajte se Stablu spoznaje. Jedete li voće s toga stabla, mogli biste umrijeti.«

Dakako, to nije bio nikakav problem. No, mi smo po prirodi skloni istraživanju i sigurno smo otišli pogledati to stablo. Sjećate li se priče, mogli biste pogoditi tko je živio u tome stablu. Stablo spoznaje bilo je dom velike, otrovne zmije. Zmija je samo još jedan simbol onoga što Tolteci nazivaju nametnikom, a i sami možete zamisliti zašto ima takav naziv.

Priča kaže da je zmija što je živjela u stablu spoznaje bila pali anđeo koji je nekoć bio najljepši. Kao što znate, anđeo je glasnik koji prenosi Božje poruke - poruke istine i ljubavi. No, iz tko zna kojih razloga, pali anđeo više ne prenosi istinu, što znači da je predao pogrešnu poruku. Poruka paloga anđela bijaše strah umjesto ljubavi, laž umjesto istine. Zapravo, priča opisuje paloga anđela kao Princa laži, što znači da je bio vječni lažljivac. Laž je bila svaka njegova riječ.

Prema priči, Princ laži živio je u Stablu spoznaje, a plodovi toga stabla - koji su bili znanje - bili su ukaljani lažima. Otišli smo do toga stabla i upustili se u nevjerojatan razgovor s Princem laži. Bili smo bezazleni. Nismo znali. Svima smo vjerovali. A razgovarali smo s Princem laži, prvim pripovjedačem, vrlo pametnim momkom. Sada priča već postaje zanimljivija jer je ta zmija imala svoju priču.

Taj je pali anđeo govorio bez prestanka, a mi smo ga samo slušali. Kao što znate, dok smo bili djeca kojoj su bake i djedovi pričali priče, željno smo slušali sve što su nam govorili. Učenje je vrlo zavodljivo: uvijek želimo saznati više. No, tada nam je govorio Princ laži. Nema nikakve dvojbe: lagao je i njegove su nas laži zavele. Vjerovali smo priči paloga anđela i to bijaše naša velika pogreška. To je značilo jesti plodove Stabla spoznaje. Složili smo se s njim i njegovu riječ prihvatili kao istinu. Vjerovali smo njegovim lažima i svoju vjeru temeljili na njima.

Kad smo zagrizli jabuku, pojeli smo i laži koje dolaze sa znanjem. Sto se dogodi kad pojedemo laž? Povjerujemo u nju i, bum! Ta laž sada prebiva u nama. Lako je to razumjeti. Um je jako plodno tlo za ideje, zamisli i mišljenja. Ako nam netko kaže laž, a mi povjerujemo u nju, ta se laž ukorijeni u našem umu. Ondje izraste velika i snažna, upravo poput stabla. Jedna mala laž može biti vrlo zarazna a, kada je podijelimo s drugima, njezino se sjeme širi od jedne do druge osobe. Laži su se smjestile u našem umu i ondje stvorile cijelo Stablo znanja koje jest obuhvaća sve što znamo. No, što doista znamo? Uglavnom laži.

Stablo spoznaje moćan je simbol. Legenda kaže da će svatko tko pojede plod Stabla spoznaje posjedovati znanje o dobru i zlu, da će znati razliku između dobrog i lošeg, prekrasnog i ružnog. Prikupit će znanje i početi prosuđivati. Upravo se to događa i u našoj glavi. Simbolizam jabuke jest u tome što je svaka ideja, svaka laž nalik na plod sa sjemenkama. Kada plod stavimo u plodno tlo, sjeme ploda stvara novo stablo. To stablo donosi plodove, a prema plodovima prepoznajemo stablo.

Svatko od nas posjeduje vlastito Stablo spoznaje, a to je naš osobni sustav uvjerenja. Stablo spoznaje jest ustrojstvo svega u što vjerujemo. Svaki pojam, svako mišljenje oblikuje grančicu toga stabla i na kraju imamo čitavo Stablo. Čim to Stablo oživi u našem umu, čujemo glasan govor paloga anđela. Onaj isti pali anđeo, Princ laži, prebiva u našem umu. S toltečkoga stajališta, u plodu je živio nametnik; mi smo pojeli plod, a s njime i nametnika. Sada nametnik živi naš život. Pripovjedač, nametnik, rađa se u našoj glavi i preživljava ondje, jer ga hranimo vlastitom vjerom.

Priča o Adamu i Evi objašnjava kako je čovječanstvo palo iz sna o raj u san o paklu; pripovijeda nam kako smo postali onakvi kakvi smo sada. Priča najčešće kaže da smo zagrizli samo jedan zalogaj jabuke, ali to nije istina. Mislim da smo pojeli sve plodove toga stabla i razboljeli se od tolike količine laži i emocionalnog otrova. Ljudska su bića progutala svaku ideju, svako mišljenje i svaku priču koju nam je lažljivac ispričao.

U tom su se trenutku sklopile naše duhovne oči i više nismo mogli promatrati svijet očima istine. Počeli smo ga zamišljati na potpuno drugačiji način i za nas se sve promijenilo. Stablo spoznaje raslo je u našoj glavi i mogli smo zamjećivati samo znanje i samo laži. Više nismo živjeli u raj u jer lažima tamo nije mjesto. Tako su ljudska bića izgubila raj: sanjamo laži. Cjelokupni san o čovječanstvu, san koji stvaramo i individualno i kolektivno, temelji se na lažima.

Prije no što smo pojeli plod Stabla spoznaje, živjeli smo u istini. Govorili smo samo istinu. Živjeli smo u ljubavi, bez ikakva straha. Nakon što smo pojeli plod, osjetili smo krivnju i stid. Prosudili smo da više nismo dovoljno dobri, a i druge smo, dakako, prosuđivali jednako. S prosudbom je nastala i polarnost, razdvajanje te potreba da kažnjavamo i budemo kažnjeni. Prvi puta više nismo bili blagi jedni prema drugima; više nismo poštovali i voljeli sve što je Bog stvorio. Počeli smo patiti i okrivljavati sebe, kao i druge, a počeli smo okrivljavati i Boga. Više nismo vjerovali da je Bog prepun ljubavi i pravedan; povjerovali smo da će nas kazniti i ozlijediti. To je bila laž. To nije bila istina, ali mi smo joj povjerovali i odvojili se od Boga.

S toga je stajališta lako razumjeti što se rnsli prvobitnim grijehom. Prvobitni grijeh nije seks. Ne, to je još jedna laž. Prvobitni grijeh je vjera u laži koje je izgovorila zmija u stablu, taj pali anđeo. Riječ grijeh znači

»suprotstavljanje«. Sve što kažemo, sve što radimo protiv nas samih jest grijeh. U grijehu nije riječ o krivnji ili moralnoj osudi. Grijeh je vjerovati u laži i koristiti se tim lažima protiv samoga sebe. Iz toga prvog grijeha, te izvorne laži, rađaju se svi drugi grijesi.

Koliko laži čujete u svojoj glavi? Tko prosuđuje, tko govori, tko je onaj koji ima mišljenje? Ako ne volite, to je stoga što vam glas u glavi ne dopušta da volite. Ako ne uživete u svom životu, to je zato što vam taj glas ne dopušta da uživete.

I ne samo to - lažljivac u našoj glavi ima potrebu ponavljati laži, pripovijedati svoju priču. Plod vlastita Stabla dijelimo s drugima, a budući da i drugi imaju u glavi istoga lažljivca, naše laži, udružene, imaju veću moć. Sada možemo još više mrziti. Sada možemo nanijeti još više boli. Sada možemo braniti svoj život i postati fanatici koji slijede vlastite laži. U ime tih laži ljudska bića uništavaju jedni druge. Tko živi našim životom? Tko donosi naše odluke? Mislím da je odgovor očit.

Sada znamo što se događa u glavi. Ondje se smjestio pripovjedač; on je taj glas u našoj glavi. Taj glas govori bez prestanka, a mi slušamo i vjerujemo u svaku riječ. Taj glas nikada ne prestaje prosuđivati. Prosuđuje sve što radimo, sve što ne radimo, sve što osjećamo i ne osjećamo, sve što rade drugi. U glavi neprestano čujemo njegovo ogovaranje. I, što nam govori taj glas? Laži, uglavnom samo laži.

Te nam laži privlače pozornost pa tako posvuda oko sebe vidimo laži. Zbog toga ne vidimo da stvarnost raja postoji na ovome istom mjestu, upravo sada. Raj nam pripada jer smo djeca raja. Onaj glas u glavi nam ne pripada. U trenutku našega rođenja, toga glasa još nije bilo. Glas se pojavljuje tek kada počnemo učiti - prvo jezik, zatim različita stajališta, a onda i sve prosudbe i laži. Kad tek naučimo govoriti, govorimo samo istinu. No, malo po malo, cijelo Stablo spoznaje u glavi nam raste kao programirano i veliki lažljivac na kraju preuzima san našega života.

Vidite, u trenutku kada smo se odvojili od Boga, počeli smo tragati za njim. Prvi smo put počeli tragati za ljubavlju za koju smo vjerovali da je nemamo. Počeli smo tragati za pravednošću, za ljepotom, za istinom. Ta je potraga počela prije nekoliko tisuća godina, a ljudska bića još tragaju za rajem kojeg su izgubila. Tragamo u nadi da ćemo biti onakvi kakvi smo bili prije nego što smo počeli vjerovati lažima: izvorni, iskreni, prepuni ljubavi i radosti. Istina jest da tragamo za vlastitim Ja.

Znate, ono što nam je Bog rekao bijaše istina: ako jedemo plodove sa Stabla spoznaje, mogli bismo umrijeti. Pojeli smo ih i umrli smo. Mrtvi smo zato što naše izvorno ja više nije ovdje. Onaj koji živi našim životom veliki je lažljivac, Princ laži, onaj glas u našoj glavi. Vi ga nazivate razmišljanjem. Ja ga nazivam glasom znanja.

Ideje o kojima valja razmisliti

Um je plodno tlo za pojmove, ideje i mišljenja. Ako nam netko kaže laž i mi povjerujemo u nju, ta se laž ukorjenjuje u našem umu i postaje sve većom i snažnijom, poput stabla. Jedna mala laž može biti vrlo zarazna, a kad je podijelimo s drugima, njezino se sjeme širi od jedne osobe do druge.

Znanje nam ulazi u um i u glavi nam stvara ustrojstvo svega onoga što znamo. Zbog znanja koje imamo u glavi možemo zamjećivati samo ono u što vjerujemo; zamjećujemo samo vlastito znanje. A kakvo je to znanje? Uglavnom lažno.

Kad Stablo spoznaje jednom oživi u našem umu, začujemo vrlo glasan govor paloga anđela. Taj glas nikada ne prestaje prosuđivati. Govori nam što je ispravno, a što pogrešno, što je lijepo, a što ružno. U glavi nam se rađa pripovjedač i preživljava ondje zato što ga hranimo vlastitom vjerom.

Raj postoji kada su nam otvorene duhovne oči, kada svijet promatramo očima istine. Kad nam laži privuku po-zornost, duhovne oči nam se zatvaraju. Prestajemo sanjati o raju i počinjemo proživljavati san o paklu.

Raj nam pripada jer smo djeca raja. Onaj glas u glavi nam ne pripada. Taj glas nemamo u trenutku rođenja. Kada počnemo učiti, počinjemo i razmišljati; najprije učimo jezik, zatim različita stajališta, a potom prosudbe i laži. Glas znanja raste kako gomilamo znanje.

Prije no što smo progutali laži koje prate znanje, živjeli smo u istini. Govorili smo samo istinu. Živjeli smo u ljubavi, bez ikakva straha. Jednom kada smo stekli znanje, počeli smo prosuđivati sami sebe, smatrajući da više nismo dovoljno dobri; počeli smo osjećati krivnju, stid i potrebu da budemo kažnjeni. Počeli smo sanjati laži i odvojili smo se od Boga.

Čim smo se razdvojili od Boga, počeli smo tragati za Njime, za ljubavlju koju - vjerujemo - više ne posjedujemo. Ljudska bića neprestano tragaju za pravednošću, ljepotom, istinom - za samima sobom kakvi smo bili prije no što smo povjerovali u laži. Tragamo za svojim izvornim ja.

02. Posjet djedu

Otkriće jednostavne istine

Smatram se sretnim što sam odrastao učeći iz drevne toltečke tradicije. Majka mi je bila velika iscjeliteljica pa mi čudesa nisu bila ništa iznimno jer nešto drugo nisam ni znao. Odrastao sam vjerujući da je sve moguće, ali je ono što sam učio o Toltecima bilo prepuno praznovjerja i mitologije. Sjećam se da sam posvuda oko sebe vidio praznovjerje, a kao tinejdžer sam se počeo suprotstavljati svim lažima koje su proizlazile iz te tradicije. Naučio sam se suprotstavljati svemu, dok mi određena iskustva nisu otvorila oči za istinu. Tada sam shvatio da ono što sam naučio iz drevne toltečke tradicije više nije teorija. To sam znao, ali nisam mogao izraziti riječima.

U ovoj vam knjizi želim pričati o nekim iskustvima koja su potpuno promijenila moje gledište. Svakim sam iskustvom spoznao nešto što je uvijek bilo očito, ali to prije nisam zamjećivao. Možda vam te priče neću prenijeti točno kako su se događale, ali tako sam ih ja doživio i tako sam ih pokušao objasniti samome sebi. Možda ste i vi doživjeli slične trenutke kada ste spoznali, kao i ja, da većina onoga u što vjerujemo nije istina. Uvijek se susrećemo s prilikama u kojima možemo spoznati istinu, a moj je život bio prepun tih prilika. Mnoge sam propustio, ali druge su mi otvorile duhovne oči i omogućile preobrazbu moga života.

Jedno sam takvo iskustvo doživio tijekom posjeta djedu, dok sam još kao tinejdžer bio u koledžu. Moj je djed bio ono što su nazivali starim *nagualom*, a to je nešto slično šamanu. Tada mu je bilo gotovo devedeset godina i ljudi su ga posjećivali kako bi učili od njega i bili u njegovoj blizini. Djed me podučavao od ranog djetinjstva i tijekom cijele sam mladosti naporno radio kako bih bio dovoljno dobar i zaslužio njegovo poštovanje.

U to sam se doba pretvarao da sam intelektualac i svojim sam stavovima o svemu što sam naučio u školi želio ostaviti utisak na djeda. Želio sam pokazati koliko sam pametan onome tko je izvršio najveći utjecaj na moj život. Sretno mi bilo! Došao sam djedovoj kući, a on me primio kao i uvijek - sa širokim osmijehom i mnogo ljubavi. Počeo sam mu iznositi svoje stavove o nepravdama u svijetu, o siromaštvu, nasilju, o sukobu dobra i onoga što sam tada nazivao zlom.

Djed je bio jako strpljiv i pažljivo je slušao sve što sam mu govorio. To me ohrabrilo pa sam nastavio govoriti samo da bih ostavio dojam na njega. U jednom sam trenutku na njegovu licu ugledao smiješak. Oh-oh! Znao sam da se nešto sprema. Uopće ga se nisam dojmio. Pomislio sam: »Podsmjehuje mi se!« Zamijetio je moju reakciju i pogledao me ravno u oči. »Miguel, naučio si jako dobre teorije«, rekao je. »No, to su samo teorije. Sve što si mi ispričao samo je priča. Ne znači da je i istinita.«

Dakako, zbog toga sam se osjećao prilično loše. Njegove sam riječi odmah shvatio osobno i pokušao obraniti svoje stajalište. No, bilo je prekasno, jer je djed počeo govoriti. Pogledao me, osmjehnuo mi se i rekao: »Znaš, većina ljudi u svijetu vjeruje kako u svemiru postoji veliki sukob dobra i zla. To nije istina. Točno je da postoji sukob, ali on postoji samo u ljudskome umu, a ne u svemiru. Ne odnosi se na biljke ili životinje. Ne odnosi se na zvijezde ili stabla, ili na ostatak prirode. Odnosi se samo na ljude. A sukob koji postoji u ljudskome umu zapravo nije sukob dobra i zla. Pravi sukob je između istine i onoga što nije istina, između istine i laži. Dobro i zlo samo su posljedice toga sukoba. Posljedice vjerovanja u istinu su dobrota, ljubav, sreća. Kada svoj život živiš u istini, osjećaš se dobro, a život ti je prekrasan. Posljedica vjerovanja u laži i pokušaj obrane tih laži stvara ono što nazivaš zlom; a to stvara fanatizam. Vjera u laži stvara sve nepravde, sveukupno nasilje i

zlostavljanje, svu patnju, i to ne samo u društvu, nego i u pojedincu. Svemir je jednostavan, onakav kakav jest ili onakav kakav nije, ali ljudska bića sve kompliciraju.«

Hmm... Ono što mi je djed rekao bilo je logično i shvatio sam što mi hoće reći, ali mu nisam vjerovao. Kako bi svi sukobi u svijetu, svi ratovi, nasilje i nepravde mogli biti posljedica nečeg tako jednostavnog? Mora da je to ipak malo složenije.

Djed je nastavio: »Miguel, sva ta drama zbog koje patiš u osobnom životu posljedica je vjere u laži, uglavnom o samome sebi. A prva laž u koju vjeruješ jest *da nisi*: *nisi* onakav kakav bi trebao biti, *nisi* dovoljno dobar, *nisi* savršen. Rođeni smo savršeni, odrastamo savršeni i umrijet ćemo savršeni, jer postoji samo savršenstvo. Velika je laž da nisi savršen, da nitko nije savršen. I zato si počeo tragati za slikom savršenstva, a nikada ne možeš postati poput te slike. Tako nikada nećeš dosegnuti savršenstvo jer je ta slika lažna. Ta je slika laž, ali u tu si laž uložio svoju vjeru, a onda si izgradio cijelo ustrojstvo laži da je podrže.«

U tome trenutku nisam shvatio da mi je djed pružio iznimnu priliku - mogućnost da postanem svjestan kako tegobe i patnje moga života nastaju samo zato što vjerujem u laži. Iako sam želio povjerovati djedovim riječima, samo sam se pretvarao da mu vjerujem. Bilo je to tako logično da sam rekao: »Djede, ti si u pravu. Slažem se s tobom.« No, lagao sam. U mojoj je glavi bilo previše laži pa nisam mogao prihvatiti nešto tako jednostavno kao što je istina.

Tada me djed blago pogledao i rekao: »Miguel, vidim da se jako trudiš ostaviti dojam na mene, dokazati mi da si za mene dovoljno dobar. Za time imaš potrebu zato što nisi dovoljno dobar za sebe.« Uh. Tu me ulovio. Nisam znao zašto, ali imao sam osjećaj da me uhvatio u laži. Nikada nisam shvatio da djed zna za moju nesigurnost, da zna kako samoga sebe prosuđujem i odbacujem, da zna za krivnju i stid koje sam osjećao. Kako je znao da se pretvaram, pokušavajući biti nešto što nisam?

Ponovno se osmjehnuo govoreći mi: »Miguel, sve što si naučio u školi, sve što znaš o životu, samo je znanje. Kako možeš znati je li ono što si naučio istina ili nije? Kako možeš znati je li istina sve što vjeruješ o sebi?« U tom sam trenutku reagirao, rekavši: »Dakako da znam istinu o sebi. Svakoga dana živim sa sobom. Znam tko sam!« Djed se tada stvarno nasmijao i rekao: »Istina je da nemaš pojma tko uistinu jesi, ali znaš što nisi. Već jako dugo živiš ono što nisi pa stvarno vjeruješ da si ti ta slika koju imaš o sebi. Svoju si vjeru uložio u mnoštvo laži u koje vjeruješ o sebi. To je priča, ali nije istina.

Miguel, tvoja ti vjera daje snagu. Vjera je moć stvaranja koju posjeduju svi ljudi i nema nikakve veze s religijom. Vjera je posljedica sporazuma. Kada pristaneš vjerovati u nešto bez ikakve sumnje, ulažeš svoju vjeru. Ako nimalo ne sumnjaš u ono što vjeruješ, tada je to za tebe istina, makar u stvarnosti bila laž. Tvoja je vjera tako moćna da nećeš biti dovoljno dobar ako tako vjeruješ. Ako vjeruješ da ćeš doživjeti neuspjeh, uistinu ćeš ga doživjeti, jer to je moć i čarolija tvoje vjere. Kao što sam ti već rekao, patiš zato što vjeruješ u laži. To je vrlo jednostavno. Čovječanstvo je ovakvo kakvo jest jer kolektivno vjerujemo u mnoštvo laži. Ljudska bića vjeruju u te laži već tisućama godina, a na njih reagiramo mržnjom, bijesom i nasiljem. No, to su samo laži.«

Pitao sam se: »Kako, dakle, možemo saznati istinu?« Prije nego što sam uspio glasno postaviti to pitanje, djed je odgovorio na njega: »Istinu treba doživjeti. Ljudska bića imaju potrebu opisivati, objašnjavati i izražavati ono što zamjećuju, ali jednom kada iskusimo istinu, nema riječi kojima bismo je mogli opisati. Tko god tvrdi: 'To je istina', zapravo laže, ali da to i ne zna. Istinu doživljavamo vlastitim osjećajima, ali čim je pokušamo opisati riječima iskrivljujemo je pa prestaje biti istinom. Tada je to samo naša priča, projekcija koja se temelji na stvarnosti i istinita je samo za nas, ali mi svoje iskustvo ipak pokušavamo pretočiti u riječi, a to je nešto uistinu prekrasno. To je najuzvišenija umjetnost svakog ljudskog bića.«

Djed je primijetio da mi njegove riječi nisu sasvim jasne. »Miguel, da si umjetnik, slikar, pokušao bi svojom umjetnošću izraziti ono što vidiš. Možda ono što si vidio ne bi bilo isto onome što si naslikao, ali bi bilo prilično slično i moglo bi te podsjetiti na izvoran doživljaj. Zamisli da imaš veliku sreću i da si prijatelj Pabla Picassa. Budući da te Picasso voli, odluči te naslikati. Poziraš mu i nakon dosta vremena pokaže ti tvoj portret. Reći ćeš: 'Pa, to nisam ja', a Picasso će reći: 'Naravno da jesi. Tako te ja vidim.' To je istina za Picassa, jer on izražava ono što je vidio. No, ti ćeš reći: 'Ja ne izgledam tako.'

Svako je ljudsko biće slično Picassu. Svako je ljudsko biće pripovjedač, što znači da je umjetnik. Ono što Picasso radi s bojama, to mi radimo s riječima. Ljudska bića promatraju život koji se odvija u nama i oko nas i koriste se riječima kako bi napravili portret onoga što vide. Ljudska bića smišljaju priče o svemu što doživljavaju i upravo poput Picassa iskrivljuju istinu, ali za nas je to istina. Dakako, drugi ljudi mogu uživati u načinu na koji iskrivljujemo istinu. Mnogi ljudi jako cijene Picassovu umjetnost. No, ljudska bića svoju priču stvaraju s vlastitog, jedinstvenog stajališta. Zašto bi svoju priču pokušavao nametnuti nekome drugome, ako za njega to nije istina? Ako to shvatiš, nećeš više imati potrebu braniti ono u što vjeruješ. Nije važno da ti budeš u pravu, a ostali u krivu. Umjesto toga, svakoga promatraj kao umjetnika, kao pripovjedača. Budi svjestan da je ono u što drugi vjeruju njihovo stajalište, koje ni na koji način nije povezano s tvojim.«

Dakle, želio sam ostaviti dojam na djeda, ali je on ponovno ostavio dojam na mene. Osjećao sam duboko poštovanje prema starijima. Kasnije sam u životu shvatio osmijeh na djedovu licu. Nije me ismijavao. Osmjehnuo se zato što sam ga podsjetio na razdoblje kada je, poput mene, pokušavao ostaviti utisak na starije.

Nakon toga razgovora s djedom osjetio sam potrebu shvatiti stvari. Želio sam razumjeti svoj osobni život i otkriti kad sam počeo vjerovati u laži. To nije bilo lako. Trebale su mi godine da potpuno shvatim taj razgovor. Vidjeti sebe u sadašnjem trenutku uopće nije bilo jednostavno, a nije mi se bilo lako odreći onoga u što sam vjerovao. No, želio sam odgovore, jer mi je takva narav. Morao sam znati, a jedinu su mi pomoć mogle pružiti uspomene.

Ideje o kojima valja razmisliti

U ljudskome umu postoji sukob između istine i onoga što nije istina, između istine i laži. Posljedica vjere u istinu su dobrota, ljubav i sreća. Posljedica vjerovanja u laži i obrane tih laži su nepravda i patnja - ne samo u društvu, nego i u pojedincu.

Čitava drama ljudske patnje posljedica je vjerovanja u laži, uglavnom o samome sebi. Prva laž u koju povjerujemo jest *da nismo*: nismo onakvi kakvi bismo *trebali* biti, nismo savršeni. Istina je da se svako ljudsko biće rađa savršeno jer je savršenstvo jedino što postoji.

Mi ljudi nemamo pojma tko uistinu jesmo, ali znamo što nismo. Stvaramo savršenu sliku, priču o onome što bismo trebali biti i pokušavamo pronaći tu lažnu sliku. Iako je ta slika lažna, u tu laž ulažemo svoju vjeru i tako gradimo čitavo ustrojstvo laži kako bismo je podržali.

Vjera je u ljudima moćna sila. Uložimo li svoju vjeru u laž, tada za nas ta laž postaje istinitom. Vjerujemo li da nismo dovoljno dobri, tada se događa neka bude volja tvoja i mi uistinu nismo dovoljno dobri. Vjerujemo li da ćemo doživjeti neuspjeh, uistinu i doživimo neuspjeh, jer to je moć i čarolija naše vjere.

Ljudska bića istinu mogu doživjeti vlastitim osjećajima, ali kada je pokušaju opisati, tada samo pričaju priču koju riječi iskrivljuju. Priča može biti istinita za nas, ali to ne znači da je istinita i za sve ostale.

Sva su ljudska bića pripovjedači koji pričaju sa svojega vlastitog, jedinstvenog stajališta. Kad to shvatimo, više nećemo osjećati potrebu da svoju priču namećemo drugima ili branimo ono u što vjerujemo. Umjesto toga, sve ćemo ljude promatrati kao umjetnike koji imaju pravo stvarati vlastitu umjetnost.

03. Život nesavršenstva

Prisjećanja na uspomene iz djetinjstva

Sjećam se svoga djetinjstva. Bio sam sasvim slobodan. Bilo je prekrasno biti dijete. Sjećam se da sam naučio hodati prije nego što sam progovorio. Bio sam poput male spužve, jer sam pokušavao naučiti sve. Također se sjećam kakav sam bio prije nego što sam naučio govoriti.

Kao malo dijete bio sam posve izvoran. Nikada se nisam pretvarao da sam nešto drugo. Volio sam se igrati, istraživati i biti sretan. Emocije su vladale mojim životom. Želio sam raditi samo ono što mi se sviđalo, a pokušavao sam izbjeći ono što mi se nije sviđalo. Svu sam pozornost usmjeravao na osjećaje i mogao sam osjetiti emocije koje su mi dolazile od drugih ljudi. Ako želite, to možemo nazvati nagonom, ali to je bila neka vrsta opažaja. Nekima sam ljudima prilazio, jer sam u njih imao povjerenja. Drugima nisam htio ni blizu, jer sam se uz njih osjećao nelagodno. Imao sam mnoštvo emocija koje nisam mogao objasniti, jer dakako, još nisam znao govoriti.

Sjećam se kako sam se budio i majčino je lice bilo prvo što bih ugledao; bio sam preplavljen željom da je uhvatim objema rukama. Tada nisam znao da se ta emocija zove ljubav. Bilo je sasvim prirodno voljeti. Isto sam to osjećao i prema svojim igračkama te prema mački i psu. Sjećam se kako se otac vraćao kući s posla i kako sam mu trčao ususret i radosno mu, sa širokim i prekrasnim osmijehom, skakao u naručje. Posve izvorno. Mogao sam biti gol i nije mi bilo stalo do mišljenja drugih ljudi. Tada sam bio ono što uistinu jesam, što god to bilo, jer nisam posjedovao znanje. U glavi još nisam imao niti jedan program. Nisam znao što sam, niti mi je do toga bilo stalo. Upravo kao što pas ne zna da je pas, no, ponaša se poput psa. Laje poput psa. I ja sam bio takav. Život sam proživljavao kroz vlastitu cjelovitost. To je bila moja istinska priroda prije no što sam naučio govoriti.

Nastavio sam istraživati uspomene iz djetinjstva i otkrio da se nešto događa svima nama. Što se događa? Događa se znanje. Sjećam se kako sam počeo učiti riječi. Naučio sam naziv svakog predmeta kojeg bih vidio. Naučio sam jezik, što je izvrsno. Tada sam se mogao služiti riječima i zatražiti ono što želim. Mjesecima ili godinama kasnije, moj je um dovoljno sazrio da može shvatiti apstraktne pojmove. Te je pojmove pratilo nešto nevjerojatno. Prosuđujući sve oko sebe, počeo sam stvarati priče: što je ispravno, a što pogrešno, što bih smio, a što ne bih trebao, što je dobro ili loše, lijepo ili ružno. Od roditelja sam naučio ne samo ono što su mi govorili, nego i ono što su radili. Učio sam ne samo iz onoga što su govorili meni, nego i iz onoga što su govorili o drugim ljudima. Učio sam komunicirati s ljudima. Oponašao sam sve što bih vidio. Promatrao sam svoga oca koji je bio vrlo moćan i imao čvrsta mišljenja i želio sam biti poput njega. Jedva sam čekao da odrastem i da imam vlastito mišljenje.

Kada sam konačno shvatio jezik, gotovo su mi svi počeli govoriti što sam ja. O sebi sam učio slušajući mišljenja pripovjedača koji su me okruživali. Moja je majka stvorila sliku o meni na temelju onoga što je vjerovala da ja jesam. Pričala mi je što jesam i vjerovao sam joj. Tada mi je otac rekao što sam. Iako je to bilo nešto sasvim drugačije, i s njim sam se složio. Dakako, svaki brat i svaka sestra imali su svoje mišljenje o meni, a ja sam i ta mišljenja prihvaćao. Naravno da svi oni znaju mnogo više od mene, iako sam ja onaj koji živi u ovome fizičkom tijelu. Ništa od toga nije bilo smisljeno, ali dobro sam se zabavljao.

Tada sam krenuo u školu i učiteljica mi je rekla što sam, a i to je bilo u redu dok mi nije počela govoriti kakav bih trebao biti, ali nisam. Čim sam se i s njom složio, nastao je problem. Čujem je kako govori: »Djeco, morate naporno raditi da biste postali netko, da biste u životu postigli uspjeh. U svijetu postoje pobjednici i gubitnici, a vi ste ovdje kako biste se pripremili da postanete pobjednici. Ako naporno radite, možda ćete biti odvjetnici, liječnici ili inženjeri.« Moja mi je učiteljica pripovijedala priče o svim bivšim predsjednicima i o onome što su radili dok su bili djeca. Dakako, svi su junaci pobjednici. Ja sam dijete; bezazlen sam. Naučio sam pojam pobjednika. Složio sam se da bih trebao postati pobjednik i to je to - ta je suglasnost pohranjena u mome pamćenju.

Kod kuće su mi roditelji govorili: »Miguel, da bi bio dobar dječak, moraš se ovako ponašati«, a to znači da nisam dobar dječak ponašam li se drugačije. Roditelji mi to nisu rekli, ali ipak sam shvatio. Da bi bio dobar dječak moraš raditi ovo, ovo i ovo. Tada ćeš dobiti nagradu. A ako se tako ne ponašaš, bit ćeš kažnjen. Uh! Bio sam premalen, a oni su bili jako veliki. Pokušavao sam se pobuniti, ali nisam uspio. Pobijedili su. Počeo sam se pretvarati da jesam ono što nisam kako bih izbjegao kaznu, ali i da bih dobio nagradu. Moram se ponašati onako kako mi kažu jer nagradu dobivaju samo dobri dječaci. Sjećam se da sam se jako trudio postati onakvim kakvim su me željeli, samo da bih dobio nagradu u obliku njihove pozornosti, samo da bi mi rekli: »Miguel, ti si jako dobar dječak.«

U pozadini svih tih poruka koje sam slušao, stizale su i poruke koje roditelji nikada nisu izgovarali, ali ipak sam ih shvatio: *Ja nisam onakav kakav bih trebao biti; nije dobro biti ono što uistinu jesam.* Ako poruka glasi: »Miguel, moraš se truditi da postaneš netko«, to znači da sam sada nitko. Te poruke bez riječi dijete u svojoj glavi shvaća ovako: *ja nisam dovoljno dobar.* I ne samo to. Nikada neću biti dovoljno dobar jer *nisam savršen.* Složio sam se s njima i u tom sam trenutku, kao i većina drugih ljudi, počeo tragati za savršenstvom.

Tako je slika savršenstva utisnuta u moj um. Tada sam prestao biti ono što jesam i počeo sam se pretvarati da jesam ono što nisam. Tu sam prvu laž prihvatio u prvom razredu osnovne škole, gotovo na samome početku. Dok sam sjedio u učionici i promatrao svoju prvu učiteljicu, to je na mene ostavilo snažan dojam. Učiteljica je odrasla osoba. Što god ona kaže mora biti istina, upravo kao što mora biti istina i sve ono što otac i majka kažu. Ona je velika učiteljica kojoj je uistinu stalo do djece pa iako je poruka koju sam dobivao od nje uglavnom bila pozitivna, posljedice su ipak malo drugačije. U pozadini poruke krije se nešto vrlo tanano. Ja to nazivam *laž o mojoj nesavršenosti.* To je najvažnija laž o meni u koju sam pristao povjerovati i nakon te laži izmislio sam mnoštvo novih kako bih je mogao poduprijeti.

To je bio trenutak moga pada, trenutak kada sam počeo izlaziti iz raja, kada je moja vjera u laž počela tkati svoju čaroliju. Upravo poput čarolije, počela je djelovati na svijet oko mene: morao sam se jako truditi da bih bio dovoljno dobar za svoju majku, da bih bio dovoljno dobar za svoga oca, da bih bio dovoljno dobar za stariju braću i sestre, da bih bio dovoljno dobar za svoje učitelje. To je strašno puno posla, ali još nije gotovo. Kada bih uključio televiziju, televizija bi mi rekla kako bih trebao izgledati, što bih trebao odjenuti, kakav bih trebao biti, ali nisam. Televizija mi je pružala mnoštvo slika junaka i gubitnika. Vidio sam ljude koji su se jako trudili postati pobjednici. Vidio sam ih kako su težili savršenstvu, željeli postati važnima, željeli biti ono što nisu bili.

Stvarna je tragedija započela kada sam postao tinejdžer, jer sada više nije riječ samo o tome da nisam dobar za druge ljude, nego više nisam bio dobar ni za sebe. Posljedica je odbacivanje samoga sebe. Pokušao sam samome sebi dokazati da sam vrijedan poštovanja i jako sam se trudio dobiti sve petice u školi. Jako sam se trudio biti najboljim sportašem, najboljim šahistom, najboljim u svemu. U početku sam to činio kako bih ostavio utisak na oca i stariju braću, a kasnije kako bih ostavio utisak na samoga sebe. Tada više nisam bio

pravi *ja*. Izgubio sam svoj integritet i izvornost, jer više nisam donosio odluke na temelju onoga što je za mene dobro. Bilo mi je važnije zadovoljiti tuđa stajališta.

Kad sam završio osnovnu školu i krenuo u srednju, rekli su mi: »Više nisi dijete; ne možeš se ponašati poput djeteta. Sada se moraš ponašati drugačije.« Uvijek sam se iznova trudio zadovoljiti druge ljude pretvarajući se da sam ono što su od mene željeli. Počeo sam tražiti mišljenja od sviju oko sebe. Kako izgledam? Sto misliš o meni? Jesam li to dobro napravio? Tražio sam potporu, tražio sam nekoga tko će mi reći: »Miguel, jako si dobar.« A ako sam se družio s osobom koja bi mi govorila da sam jako dobar, toj je osobi bilo jako lako manipulirati mojim životom, jer mi je bilo prijeko potrebno njezino priznanje. Bio mi je potreban netko tko bi mi govorio da sam inteligentan, prekrasan, da sam pobjednik.

Nisam mogao podnijeti da budem sam sa sobom. Kada sam bio sam, sebe sam smatrao gubitnikom i oštro sam se osuđivao. Kad god *nisam bio* onakav kakav bih trebao biti u skladu s mojom pričom, osuđivao bih samoga sebe i smatrao se krivim. Tada bih se počeo koristiti svime što bi mi došlo pod ruku kako bih se kaznio. Bio sam sklon uspoređivati se s drugim ljudima. »Oni su bolji od mene. Ne, još su gori.« Od toga sam se osjećao malo bolje, ali tada bih se pogledao u zrcalo - jao! Nije mi se sviđalo ono što sam vidio. Odbacivao sam samoga sebe. Dakako da se nisam volio. No, pretvarao sam se da se volim. Uz malo vježbe, čak sam počeo i vjerovati u ono što sam glumio.

Kasnije, kad sam se uistinu pokušao dokazati u društvu, postao sam liječnik. Jesam li zbog toga konačno postao pobjednikom? Ne, dakako da nisam. Postoje kardiolozi, neurolozi, kirurzi. Tada sam postao kirurg, ali još nisam bio dovoljno dobar i u skladu s vlastitom pričom. Imao sam sliku o sebi u koju sam vjerovao kad god sam bio sam, a drugim sam ljudima projicirao različite slike, ovisno o tome što sam želio da povjeruju o meni. Pokušavajući projicirati te slike, morao sam ih i braniti. Morao sam postati jako inteligentan već samo zbog toga da bih prikrio sve svoje laži!

Nastavio sam se pretvarati da sam u skladu sa svim svojim slikama i nakon dugih godina prakse postao sam izvrsnim glumcem. Ako bi mi se slomilo srce, rekao bih samome sebi: »Ne boli me. Nije mi stalo.« Lagao sam. Pretvarao sam se. Za svoju sam glumu gotovo mogao dobiti Oscara! Kakav lik, kakva tragedija! I mogao bih reći da je drama moga života započela kad sam se složio da uistinu nisam dovoljno dobar - kad sam čuo da mi učitelji, obitelj i televizija govore: »Miguel, moraš biti *ovakav*«, ali *nisam bio takav*.

Tražio sam priznanje, prihvaćanje, ljubav - ne znajući da je to samo priča. Tragao sam za savršenstvom i jako mi je zanimljivo bilo što fraza »Pa nisam savršen« postaje najveći izgovor kojim se ljudi služe kako bi opravdali svoje postupke. Kad god pogriješe i moraju obraniti svoju sliku, kažu: »Ja sam samo čovjek, nisam savršen. Jedino je Bog savršen.« Takve su rečenice postale i moj najveći izgovor za svaku pogrešku. »Pa dobro, nitko nije savršen.« Izvrsno opravdanje.

Išao sam u crkvu, gdje su mi pokazivali slike svetaca: »To je savršenstvo.« No, na licima svetaca uočavao sam patnju i bol. Oh! Zar moram biti sličan njima da bih bio savršen? Da, ovdje sam kako bih patio, a ako patim strpljivo, možda ću, kad umrem, dobiti nagradu u raju. Možda ću tada biti savršen!

Nekoć sam u to vjerovao jer sam to jako često slušao. No, to je tek priča. Bio sam opterećen praznovjermom o svemu. Laži koje su stare nekoliko tisuća godina još utječu na izgradnju naše vlastite priče. Dok sam bio dijete, rekli su mi: »Samo je Bog savršen. Sve ono što je Bog stvorio također je savršeno, osim ljudskih bića.« Istodobno su mi govorili da je Bog ljudska bića smjestio na vrhunac svega stvorenoga. No, kako ljudi mogu biti na vrhu svega, ako je sve ostalo, osim njih, savršeno? Kada sam odrastao, počeo sam razmišljati o tom

protuslovlju. To nije moguće. Bog je savršen i on je sve stvorio. Ako uistinu vjerujem u savršenstvo onoga što je Bog stvorio, tada smatram da je sve savršeno ili da ni Bog nije savršen.

Volim i poštujem sve što je stvorio. Kako mogu reći: »Bože, ti si stvorio milijarde ljudi, ali oni nisu savršeni«? Kažem li da ja ili vi nismo savršeni, to je, s moga stajališta, najveća uvreda Bogu. Ne uočavamo li savršenstvo, to je zato što nam je pozornost usmjerena na laži, na sliku savršenstva koju nikada ne možemo ostvariti. I koliko nas odustane od pokušaja postizanja savršenstva, ali niti to ne činimo poput ratnika. Jednostavno prihvaćamo da nismo uspjeli, da nikada nećemo uspjeti i zbog toga okrivljujemo sve oko sebe. »Nisam uspio zato što mi nitko nije pomogao - nisam uspio zbog ovoga ili onoga.« Izgovora ima na stotine, ali u današnje vrijeme samoosuđivanje je gore nego ikada prije. Postojalo je i dok smo još pokušavali biti savršeni, ali kad smo odustali, postalo je strašno. Kad smo odustali, pokušali smo prikriti vlastite frustracije govoreći: »Dobro se osjećam. Upravo ovako želim živjeti«, ali znamo da smo doživjeli neuspjeh i od samih sebe ne možemo sakriti ono što vjerujemo.

Dakako, neuspjeh doživimo svaki put kad pokušamo postati onakvima kakvi nismo. Teško je biti nešto što nismo, *pretvarati* se da jesmo ono što nismo. Nekoć sam se pretvarao da sam jako sretan, snažan i važan. Jao! Takav je život uistinu pakao. To je zamka, situacija u kojoj nitko ne može pobijediti. Nikada ne možete biti ono što niste i to je najvažnija pouka. Možete biti samo ono što *jeste* i to je sve. A vi ste ono što *jeste* ovoga trenutka, i to bez ikakva napora.

Nema potrebe da se opravdavamo zbog onoga što jesmo. Nema potrebe da se naprežemo kako bismo postali ono što nismo. Samo se trebamo vratiti vlastitom integritetu, onome kakvi smo bili prije no što smo naučili govoriti. Savršenstvo. Kao mala djeca bili smo savršeni. Kad smo bili gladni, željeli smo jesti. Kada bismo se umorili, željeli smo se odmoriti. Za nas je bio stvaran samo sadašnji trenutak; nismo brinuli o prošlosti, nismo bili zabrinuti zbog budućnosti. Uživali smo u životu, željeli smo istraživati i zabavljati se. Nitko nas nije učio da budemo takvi: takvi smo se rodili.

Rodili smo se u istini, ali smo odrasli vjerujući u laži. To je ono u čemu se sastoji sveukupna tragedija čovječanstva, to je cijeli problem s pripovjedačima. Jedna od najvećih laži u priči čovječanstva jest laž o našoj nesavršenosti. Ta je laž imala velik utjecaj na moj život. Pa iako drugima govorim da ništa ne pretpostavljaju, ipak pretpostavljam da se to, na ovaj ili onaj način, dogodilo svima nama. Dakako, priče nam se razlikuju, ali mislim da je obrazac manje ili više isti kod svakoga. Teško bi se moglo reći da je itko izbjegao toj zamci.

Bio sam savršeno dijete. Bio sam bezazlen, a onda sam progutao laž da *nisam* onakav kakav bih trebao biti. Vjerovao sam da se moram jako truditi kako bih postao onakvim kakav trebam biti. Tako sam naučio graditi svoju priču i, zato što sam joj vjerovao, postala je za mene istinita. A priča je, makar prepuna laži, ipak savršena. Lijepa je i prekrasna. Nije ni ispravna ni pogrešna, ni dobra ili loša, ona je samo priča i to je sve. No, tu priču možemo promijeniti uz pomoć svijesti. Korak po korak, možemo se vratiti istini.

Ideje o kojima valja razmisliti

Kao mala djeca bili smo potpuno izvorni. Nikada se nismo pretvarali da smo nešto što nismo. Voljeli smo se igrati i istraživati, živjeti u trenutku i uživati u životu. Nitko nas nije učio da budemo takvi, takvi smo se rodili. To je bila naša istinska priroda prije nego što smo naučili govoriti.

Kad ljudski um sazrije dovoljno da bi mogao shvatiti apstraktne pojmove, učimo ocjenjivati sve: ispravno ili pogrešno, dobro ili loše, lijepo ili ružno. Stvaramo priču o tome kakvi bismo *trebali* biti, u nju ulažemo svoju vjeru i priča za nas postaje istinitom.

U pozadini svih poruka koje čujemo kao djeca nalazi se tiha poruka koju nitko nikada ne izgovara, ali mi je ra-zumijemo: *nije dobro biti to što jesam. Nisam dovoljno dobar*. Čim se složimo s tom porukom, prestajemo biti to što jesmo i počinjemo glumiti da smo ono što nismo, samo kako bismo udovoljili drugima, samo kako bismo se uklopili u sliku koju oni za nas stvaraju u skladu s vlastitom pričom.

Nikada ne možete biti ono što niste. Možete biti samo ono što *jeste* i to je sve. A upravo ste ovoga trenutka ono *što jeste* i to bez ikakva napora.

Ljudska se bića rađaju u istini, ali odrastaju vjerujući u laži. Jedna od najvećih laži u priči o čovječanstvu jest laž o našoj nesavršenosti. To je samo priča, ali mi u nju vjerujemo i koristimo se tom pričom kako bismo se prosuđivali, kako bismo se kažnjavali i opravdavali svoje pogreške.

Savršeno je sve što je Bog stvorio. Ne uviđamo li vlastito savršenstvo, to je zato jer smo pozornost usmjerili na vlastitu priču. Laži sadržane u toj priči ne dopuštaju nam da uvidimo istinu. No, tu priču možemo promijeniti i vratiti se istini - uz pomoć svjesnosti.

04. Noć u pustinji

Susret s beskonačnim

Sljedeća prilika za spoznaju istine pojavila se dok sam se kao liječnik bavio socijalnim radom. Bio sam smješten u malome gradu Altar Sonora u pustinji Sonori. Bilo je ljeto, a vrućina je bila toliko jaka da nisam mogao spavati. Odlučio sam otići iz klinike i prošetati pustinjom. Te je noći izašao mladi mjesec, a na nebu sam ugledao milijune zvijezda. Bio sam potpuno sam usred pustinje. Oko sebe sam vidio ljepotu. U tim zvijezdama vidio sam vječnost, beskonačnost, beskraj i bez imalo sam dvojbi bio svjestan da su zvijezde žive. Sve je živo: beskonačnost, naša Majka Zemlja, sveukupnost stvorenoga. Sve je to živo biće.

Dakako, iste sam zvijezde vidio i mnogo puta prije, ali nikada tako, nikada ih nisam gledao na taj način. Bio sam preplavljen osjećajima. U srcu sam osjećao jaku radost pomiješanu s najčarobnijim spokojstvom. Tada se dogodilo nešto nevjerovatno. Imao sam osjećaj da nisam sam u pustinji. Dok sam promatrao ogromnost beskonačnoga, beskonačno je promatralo mene. Ti su milijuni zvijezda bili dio živoga bića koje zna sve i koje sve zamjećuje. Svemir je znao da postojim!

Tada se dogodilo nešto još čarobnije. Moja se perspektiva promijenila i na trenutak sam bio taj beskraj zvijezda koji promatra beskraj u mome fizičkom tijelu. Vidio sam samoga sebe usred pustinje - tako malenog. Vidio sam da mi je fizičko tijelo sačinjeno od milijardi sićušnih zvijezda za koje sam znao da su atomi, a te su zvijezde bile prostrane kao i sve ostale zvijezde na nebesima.

Te sam noći znao da je beskonačnost unutar moga fizičkog tijela samo nastavak beskonačnosti koja me okružuje. Dio sam beskonačnog, kao i svaki drugi predmet kojeg vidim. Nema razlike među nama ljudima, ili između nas i nekog predmeta. Svi smo mi samo jedno, jer je sve sačinjeno od svjetlosti. Svjetlost se izražava u milijardama različitih oblika kako bi stvorila materijalni svemir. Štoviše, znao sam da postoji samo jedna jedina sila koja sve pokreće i preobražava. Sila koja pokreće zvijezde ista je ona sila koja pokreće atome u mome tijelu. Ja je nazivam *životom*, a svjetlost je poslanik ili nositelj *života*, jer svjetlost bez prestanka šalje informacije svemu što postoji.

Bilo je nevjerovatno spoznati da je svjetlost živa. Svjetlost je živo biće koje sadrži sveukupnu mudrost svemira i prebiva u svemu. Među zvijezdama nema praznoga prostora, kao što praznoga prostora nema između atoma u mome tijelu. Prostor između zvijezda ispunjen je svjetlošću; samo se doima praznim zato što nema nikakvog predmeta koji bi odražavao svjetlost. Svaki predmet koji pošaljemo u svemir odražavat će svjetlost jer sva materija odražava svjetlost baš poput zrcala.

Tada sam u džepu potražio malo ogledalo koje uvijek nosim sa sobom dok radim. U zrcalu sam opazio potpuno isti preslik svega stvorenoga, virtualnu stvarnost stvorenu svjetlošću. U tom sam trenutku postao svjestan da su i moje oči poput dva zrcala. Svjetlost u moj mozak projicira virtualnu stvarnost, upravo kao što je projicira u zrcalo. Bilo je očito da je sve što opažam virtualna stvarnost stvorena slikama svjetlosti. Jedina razlika između mojih očiju i zrcala je u tome što se iza mojih očiju nalazi mozak. Zahvaljujući mozgu sposoban sam analizirati, protumačiti i opisati virtualnu stvarnost koju zamjećujem u svakom trenutku.

Ja stvaram istodobno s Bogom, sa *životom*. Bog stvara ono što je stvarno, a ja u svome umu stvaram virtualnu stvarnost. Život kroz svjetlost šalje informacije u moje oči, a ja gradim priču koju vidim. Priča se odnosi na to

kako ja procjenjujem, opravdavam i objašnjavam ono što opažam. Ako promatram stablo, ja ne samo da ga *vidim*; već ga procjenjujem, opisujem, imam mišljenje o njemu. Drvo mi se sviđa ili mi se ne sviđa. Mogu osjećati je li drvo lijepo ili nije, ali je moj stav, moje mišljenje o stablu priča koju sam sâm stvorio. Kad jednom počnem tumačiti, ocjenjivati ili prosuđivati ono što opažam, to više nije stvarno: to je virtualni svijet. To je ono što Tolteci nazivaju *sanjanjem*.

Tada sam počeo shvaćati. Konačno sam razumio što su me majka i djed već dugo pokušavali naučiti o drevnoj filozofiji Tolteka. Tolteci su vjerovali da ljudska bića žive u snu. San je svijet privida sačinjenih od slika svjetlosti, a um sanja i dok mozak spava i kada je budan.

Tada sam se prisjetio da riječ Toltek znači »umjetnik duha«. U toltečkoj tradiciji svako je ljudsko biće umjetnik, a vrhunska je umjetnost izražavanje ljepote duha. Shvatimo li to stajalište, uvidjet ćemo da je prekrasno sebe smatrati umjetnicima, a ne ljudskim bićima. Razmišljamo li o sebi kao o ljudima, ograničavamo vlastito izražavanje u životu. Čujemo ljude kako govore: »Ja sam samo čovjek: nisam savršen.« No, razmišljamo li o sebi kao o umjetnicima, kakva bi ograničenja mogla postojati? Kao umjetnici nemamo više nikakvih ograničenja; stvoritelji smo, upravo kao i Onaj koji nas je stvorio.

Tolteci su vjerovali da životna sila koja djeluje u nama stvara umjetnost te da je svaki čovjek instrument te sile. Svako očitovanje toga vrhovnog umjetnika postaje umjetnikom koji vlastitim očitovanjima stvara novu umjetnost. Umjetnost je živa i posjeduje samosvijest, jer proizlazi iz života. Stvaranje je trajan proces i beskonačan proces koji se odvija posvuda i u svakom trenutku.

Kako živimo svoj život? Život je naša umjetnost, umjetnost življenja. Uz pomoć moći stvaranja mi izražavamo životnu silu u svemu što kažemo, u svemu što osjetimo, u svemu što napravimo. No, postoje dvije vrste umjetnika: oni koji svoju priču stvaraju bez imalo svijesti i oni koji su uspjeli postati svjesni pa svoju priču stvaraju u istini i s ljubavlju.

Vi u ovome trenutku sanjate svoj život. Opažate ne samo svoj san, nego i san vrhovnog umjetnika kako se odražava u svemu što zamjećujete. Vi reagirate i pokušavate unijeti smisao u ono što zamjećujete. Pokušavate to objasniti na svoj način, a to ovisi o znanju pohranjenom u pamćenju vašega uma. S moga je stajališta to prekrasno. Živite u priči koju sami stvarate, a i ja živim u priči koju sam stvaram. Vaša je priča vaša stvarnost - virtualna stvarnost istinita samo za vas, za onoga koji je stvara.

Netko je jednom rekao: »Svaki je čovjek svijet za sebe« i to je istina. Vi živite u vlastitu svijetu, a taj je svijet sasvim osoban. Nitko ne zna što se zbiva u vašem svijetu. To znate samo vi, a katkad čak ni vi. Vaš je svijet vaša tvorevina, remek-djelo umjetnosti.

Noć u pustinji Sonore promijenila je način na koji sam promatrao sebe i čovječanstvo, način na koji sam promatrao cijeli svijet. U trenutku nadahnuća sagledao sam beskonačno, životnu silu na djelu. Ta je sila uvijek prisutna i očita pa je svi možemo vidjeti, ali nikako je nisam mogao vidjeti sve dok mi je pažnja bila usmjerena na laži. Ono što mi je djed pokušavao reći bila je istina: »Postoji samo savršenstvo.« Dakako, trebalo mi je dugo da to izrazim riječima, dakako, ali čim sam tu istinu i sam doživio, konačno sam shvatio što je time mislio. Spoznao sam da sam savršen zato što sam neodvojiv od beskonačnog, od životne sile koja stvara zvijezde i sveukupni svemir svjetlosti. Ja sam Božja tvorevina. Ne moram biti ono što *nisam*.

To je bio moj ponovni susret s ljubavlju; tako sam se osjećao prije no što sam si uskratio ljubav. Vratio sam se svojoj izvornosti, a u njoj sam živio prije nego što sam prihvatio laži. U tom trenutku nadahnuća sve mi je

postalo smisljeno bez ikakva razmišljanja. Bio sam čista svijest. Opažao sam osjećajima, a ako bih ono što sam osjećao pokušao pretočiti u riječi i objasniti, toga bi iskustva nestalo.

Vjerujem da sva ljudska bića dožive trenutke nadahnuća u kojima spoznaju istinu. Ti se trenuci najčešće pojavljuju kada je um smiren - kada životnu silu opažamo osjećajima. Dakako, glasovi u glavi koje nazivamo razmišljanjem, gotovo će istoga trena pokušati obezvrijediti to iskustvo. Pokušat će opravdati i zaniijekati ono što osjećamo. Zašto? Zato što laži u koje vjerujemo ne mogu opstati kada doživimo istinu. Ljudi se plaše istine, a kad kažemo da se plašimo, te riječi uistinu izgovara lažljivac. To je tako, zato što laži koje progovaraju tim glasom ne mogu preživjeti istinu i zato što ne žele umrijeti.

Zato je potrebna velika hrabrost da bismo se suočili s vlastitim lažima, s onim u što vjerujemo. Ustrojstvo našega znanja daje nam osjećaj sigurnosti. Imamo potrebu znati, čak i kada ono što znamo nije istina. A ako ono u što vjerujemo o sebi više nije istina, ne osjećamo se sigurnima, jer ne znamo kakvi bismo uopće mogli biti. Kada otkrijemo da nismo onakvi kakvi vjerujemo da jesmo, temelji naše sveukupne stvarnosti počinju se rušiti. Cijela priča gubi svoje značenje, a to nas jako zastrašuje.

Te noći u pustinji nisam se bojao. No, čim sam došao k sebi, osjetio sam strah, jer niti jedan djelić moje priče više nije bio važan, a ja sam ipak morao nastaviti živjeti u svijetu. Kasnije sam otkrio da priču svoga života mogu napisati ponovno. Mogao sam obnoviti ustrojstvo onoga u što sam vjerovao i ponovno ga izgraditi bez ijedne jedine laži. Tada se život nastavio kao i prije, ali njime više nisu upravljale laži.

Ideje o kojima valja razmisliti

Svjetlost je živo biće koje obuhvaća sveukupnu mudrost svemira i ispunjava svaki prostor. Svjetlost je vrhovni Božji glasnik koji neprestano šalje informacije svemu što postoji, a izražava se u milijardama različitih oblika.

Život je sila preobrazbe, ona stvara i preobražava zvijezde, to je ista sila koja stvara i mijenja atome našega fizičkog svijeta. Ta je sila uvijek prisutna i očita pa je možemo vidjeti, ali ne možemo je zamijetiti ako nam je pozornost usmjerena na laži.

Svako je ljudsko biće dio beskonačnog, kao i svaki predmet kojeg opažamo. Među nama nema razlike, kao što je nema između nas i bilo kojeg predmeta. Svi smo mi samo jedno jer je sve načinjeno od svjetlosti.

Život stvara ono što je stvarno, a ljudska bića stvaraju virtualnu stvarnost - priču o onome što je stvarno. Opažamo slike *svjetlosti* i tumačimo, ocjenjujemo i prosuđujemo ono što opažamo. To neprestano odražavanje u zrcalu našega uma ono je što Tolteci nazivaju *sanjanje*.

Bog, vrhovni umjetnik, koristi se našim životom za stvaranje umjetnosti. Mi smo instrumenti kroz koje se izražava životna sila.

Umijeće sanjanja umijeće je življenja. Sve što kažemo i napravimo izraz je životne sile. Stvaranje je beskonačno. Zbiva se u svakome trenutku.

05. Pripovjedač

Istraživanje likova priče

Ta noć u pustinji označila je ono što nazivam *povratkom zdravom razumu*. Cijeloga sam života živio u priči koju sam sâm stvorio, a da to čak nisam ni znao. Čim sam toga postao svjestan, počeo sam ispitivati sve djeliće svoje priče. Je li istina da sam onaj koji vjerujem da jesam? Je li ono što vjerujem za druge stvarno istina? Pregledao sam priču svojega života i nimalo mi se nije svidjela drama koju sam sâm stvorio. Poželio sam ponovno stvoriti samoga sebe.

Prvi je korak bilo odvajanje onoga za što sam osjećao da nije istina i pronalaženje istine. Otkrio sam da je ono što nazivam *okvirom* sna istinito, jer okvir stvara Stvoritelj i on je za sve isti. Suglasnost ljudi o onome što nazivamo predmetima unutar okvira također je istinita jer tako opisujemo svoju virtualnu stvarnost. Slovo A je slovo A zato što smo tako rekli i suglasili se. Riječ pas označava vrstu životinje za koju smo se suglasili da ćemo je zvati psom.

Koristimo li se znanjem na taj način, tada je ono samo *oruđe komunikacije*. No, gotovo sve apstraktno je laž: što je ispravno ili pogrešno, dobro ili loše, lijepo ili ružno. Otkrio sam da se više od 90 posto pojmova što sam ih pohranio u umu temelji na lažima, osobito kada je riječ o onome u što vjerujem o sebi: ovo mogu učiniti, ono ne mogu. Ovakav sam, a onakav nikada neću biti. Znanje zapravo nije problem; problem je ono što zagađuje znanje, a to je laž. Uvidio sam da se u načinu na koji učimo pisati vlastitu priču krije mnogo gluposti. Kako je došlo do toga?

Prije no sam se rodio u ovome fizičkom tijelu, na Zemlji je već postojalo cijelo društvo pripovjedača. Priča je nešto trajno i ja sam iz njihove priče naučio kako stvarati vlastitu. Pripovjedači koji su bili ovdje prije nas naučili su nas kako da budemo ljudska bića. Najprije su nam rekli što smo - dječak ili djevojčica - a onda su nam rekli tko smo, tko bismo ili tko ne bismo trebali biti. Rekli su nam da budemo dobra i pristojna žena te snažan i hrabar muškarac. Dali su nam ime, identitet i rekli nam koju ulogu trebamo igrati u njihovoj priči. Pripremali su nas za život u ljudskoj džungli, pripremali su nas da se natječemo s drugima, da ih kontroliramo, da namećemo svoju volju i da se borimo protiv vlastite vrste.

Dakako, povjerovao sam u ono što su mi pripovjedači pričali. Zašto im i ne bih povjerovao? Ispunili su me znanjem, a ja sam se tim znanjem koristio kako bih oponašao njihov stil i na sličan način stvarao vlastitu umjetnost. Čuo sam da moja starija braća imaju ista, čvrsta mišljenja poput moga oca. Pokušavao sam razgovarati s njima, a oni bi me odmah počeli uštkavati - zaboravi, ti nemaš svoj glas. Kao što sam već rekao, jedva sam mogao dočekati da imam vlastito mišljenje. Nije bilo važno kakvo je to mišljenje; samo sam ga želio nametnuti drugima i braniti ga, ispunjen uvjerenjem da sam u pravu.

Kao djeca smo promatrali kako se drugi ljudi odnose jedni prema drugima i to je za nas postalo prirodnim ponašanjem. Vidjeli smo starije sestre i braću, ujake i ujne, roditelje i susjede u romantičnim odnosima. Patili su, ali su vjerovali da osjećaju ljubav. Vidali bismo ih i da se svađaju pa nismo mogli dočekati da odrastemo i radimo iste stvari. Djeca imaju stav: »Hej, to je jako zabavno!« Drama zbog koje patimo u odnosima proizlazi iz toga što smo u djetinjstvu, dok smo još bili bezazleni, vidjeli i čuli mnoštvo laži pa smo se tim lažima koristili kako bismo oblikovali vlastitu priču.

Nastavio sam proučavati priču svoga života i otkrio sam da se sve u toj priči odnosi na mene. Dakako, tako i mora biti jer sam samome sebi središte vlastitih opažaja, a priča je ispričana s mogega stajališta. Glavni lik koji živi u toj priči temelji se na nekome tko uistinu postoji - to je istina. No, ono što vjerujem o sebi nije istina - nego priča. Sam sam stvorio lik »Miguela« i to je samo slika koja se temelji na onome za što sam pristao vjerovati o sebi. Svoju sliku projiciram drugim ljudima u društvu i oni opažaju tu projekciju, mijenjaju je i reagiraju na mene u skladu sa svojim pričama.

Tada sam otkrio da sam, budući da je to moja priča, stvorio sliku svakog sekundarnog lika koji prebiva u njoj. Drugi se likovi temelje na ljudima koji uistinu postoje, no sve što ja vjerujem o njima priča je koju sam sam stvorio. Stvorio sam lik svoje majke, lik svoga oca, lik svakog svoga od svoje braće i sestara, svojih prijatelja, moje voljene, pa čak i svoga psa i mačke. Kad nekoga susretnem, procijenim ga. Na temelju onoga što znam donosim prosudbe o toj osobi. Tako njezinu sliku čuvam u pamćenju. Vi ste u mojoj priči jedan od sekundarnih likova, moja tvorevina, i ja komuniciram s vama. Vi projicirate ono što biste željeli da povjerujem o vama, a ja to mijenjam ovisno o onome u što ja vjerujem. Sada mogu biti siguran da ste vi onakvi kakvi ja vjerujem da jeste. Čak bih mogao reći: »Poznajem vas«, a istina je da vas uopće ne poznajem. Poznata mi je samo priča koju sam ju stvorio o vama. Trebalo mi je dosta vremena dok nisam shvatio da samo ja znam priču koju stvaram o sebi.

Godinama sam mislio da se poznajem, sve dok nisam otkrio da to nije istina. Znao sam samo ono što sam vjerovao o sebi. Otkrio sam da nisam ono što sam vjerovao! To je bilo jako zanimljivo, ali i zastrašujuće, jer sam otkrio da uistinu nikoga ne poznajem te da ni mene drugi ne poznaju.

Istina je da znamo samo ono što znamo, a jedino što uistinu znamo jest naša vlastita priča. No, mnogo ste puta čuli ljude kako govore: »Jako dobro poznajem svoju djecu; oni nikada ne bi učinili takvo što!« Mislite li da uistinu poznajete svoju djecu? Mislite li da uistinu poznajete svoga partnera? Vjerojatno ste sigurni da vas partner ne poznaje! Možete biti sasvim sigurni da vas nitko uistinu ne poznaje, no poznajete li vi sami sebe? Poznajete li, zapravo, ikoga?

Nekoć sam vjerovao da poznajem svoju majku, no jedino što o njoj znam jest uloga koju sam joj dao u svojoj priči. Posjedujem sliku za lik koji igra ulogu moje majke. Sve što znam o njoj jest ono što o njoj vjerujem. Nemam pojma kakva je ona u vlastitoj glavi. Samo moja majka može znati tko je, a svakako ni ona to ne zna.

Isto vrijedi i za vas. Vaša se majka može zakleti da vas dobro poznaje. No, je li to istina? Mislim da nije. Znate da majka nema pojma o čemu razmišljate. Zna samo ono što vjeruje o vama, a to znači da ne zna gotovo ništa. U njezinoj priči vi ste tek sekundaran lik koji igra ulogu njezina sina ili kćeri. Vaša majka stvara vašu sliku i želi da se uklopite u ono što stvara. Ako niste onakvi kakvima vas želi u skladu sa svojom pričom, pogodite što se događa? Ima osjećaj da ste je povrijedili i pokušava vas natjerati da se uskladite s njezinom slikom. Zato osjeća potrebu da vas kontrolira, da vam kaže što da radite, a što da ne radite, zato vam iznosi sva svoja mišljenja o tome kako biste trebali živjeti svoj život.

Ako znate da je to samo njezina priča, zašto biste se uopće i trudili braniti svoje stavove? Ono što ćete reći nije važno; ionako vam ne vjeruje. Kako bi mogla povjerovati vašoj priči kad to nije njezino mišljenje? Najbolje bi bilo promijeniti temu, uživati u njezinom prisustvu i voljeti je takvu kakva jest. Ako posjedujete svijest, oprostite majci sve ono što vam je učinila, ali, dakako, u skladu s vlastitom pričom. Vaš će se odnos s majkom potpuno promijeniti samo činom opraštanja.

Otkrivši da ljudi stvaraju svoju priču i da žive u njoj, kako bih ih više mogao prosuđivati? Kako bih njihovo ponašanje mogao shvatiti osobno ako znam da sam u njihovoj priči tek sekundaran lik? Dok razgovaraju sa

mnom, svjestan sam da se zapravo obraćaju sekundarnom liku iz vlastite priče. Što god ljudi govorili o meni, to je samo projekcija njihove slike o meni. To nema nikakve veze sa mnom. Ne tratim vrijeme vrijeđajući se. Pozornost usmjeravam na stvaranje vlastite pripovijesti.

Svatko od nas ima pravo stvarati vlastitu životnu priču i izražavati se kroz vlastitu umjetnost. No, koliko smo samo puta pokušali natjerati sekundaran lik da se uklopi u sliku i ulogu koju smo stvorili za njega? Htjeli bismo da naša djeca budu onakva kakvima ih želimo. No, da vam kažem lošu vijest: to se nikada neće dogoditi! Ako se naš partner ne uklapa u sliku koju smo stvorili za njega, ljuti smo ili povrijeđeni. Tada ga pokušavamo kontrolirati, govorimo mu što bi trebao raditi, što ne bi smio raditi, što bi trebao vjerovati i što ne bi smio vjerovati. Čak mu govorimo kako treba hodati, odijevati se i govoriti. Isto to radimo i svojoj djeci pa se odnosi pretvaraju u rat za preuzimanje kontrole.

Život u fizičkom tijelu jako je kratak, čak i kad bismo živjeli stotinu godina. Kad sam to otkrio, odlučio sam da neću gubiti vrijeme izazivajući sukobe, osobito ne s ljudima koje volim. Želim uživati u njima, a to ću postići tako što ću ih voljeti onakvima kakvi jesu, a ne onakvima kakvima sam ih izmislio. Priča koju oni stvaraju nije važna. Nije mi stalo slaže li se priča moje majke s mojom; volim je i uživam u njezinom društvu. Znam da joj ne smijem nametati svoju priču. Ne namećem je nikome. Poštujem njezinu priču i slušam je, ne pokušavajući je uvjeriti da je pogrešna.

Ako drugi ljudi pokušavaju napisati vašu priču umjesto vas, to znači da vas ne poštuju. Ne poštuju vas jer smatraju da niste dobar umjetnik, da ne možete sami napisati vlastitu priču, iako ste se rodili upravo zato da biste je napisali. Poštovanje izvire izravno iz ljubavi i jedan je od najuzvišenijih izraza ljubavi.

Ja poštujem sebe i nikome ne dopuštam da piše moju priču. Moja je priča moja odgovornost, moja tvorevina. Ja sam umjetnik i poštujem vlastitu umjetnost. Svoju umjetnost mogu uspoređivati s umjetnošću drugih ljudi, ali sam donosim svoje odluke i preuzimam odgovornost za svoje stvaranje. Kad sam prvi put svjesno shvatio da mi se ne sviđa vlastita priča, pomislio sam: »Dobro, pa ja sam autor. Promijenit ću je.« Pokušao sam i nisam uspio. Pokušao sam ponovno i mnogo sam puta doživio neuspjeh i to zato što sam pokušavao promijeniti sekundarne likove svoje priče. Mislio sam da ću svoju priču promijeniti mijenjajući sekundarne likove, a to uopće nije bila istina!

Problem nije u sekundarnim likovima priče. Ono što u njima uočavamo samo je projekcija onoga u što vjerujemo i to je sekundarni problem. Naš se glavni problem skriva u glavnom liku priče. Ne sviđa li nam se vlastita priča, to je zato što nam se ne sviđa ono što vjerujemo o glavnome liku. Postoji samo jedan način na koji možemo promijeniti svoju priču, a to je mijenjanje onoga što vjerujemo o sebi.

To je velik napredak u našoj svijesti. Oslobodimo li se laži o sebi u koje vjerujemo, gotovo kao čarolijom promijenit će se laži u koje vjerujemo o drugim ljudima. Tada će se promijeniti i sekundarni likovi naše priče, no to ne znači da ćemo izbaciti stare, a uvesti nove likove. Sekundarni karakteri ostaju isti. Mijenja se ono što vjerujemo o njima. To mijenja ono što projiciramo na njih, a s tom promjenom doći će i do promjene odnosa s njima. Zbog toga će se promijeniti način na koji oni doživljavaju nas. Zato će se promijeniti sekundarni karakter njihove priče koji predstavlja nas. Kad se mi mijenjamo, mijenja se i sve ostalo, poput vala koji se širi površinom vode.

Vi ste jedini koji možete promijeniti vlastitu priču i to ćete napraviti promijenite li odnos sa samim sobom. Svaki put kad promijenite glavni lik svoje priče, cijela se priča kao čarolijom počinje mijenjati kako bi se prilagodila novome glavnom liku. To je lako dokazati, jer se glavni lik ionako mijenja, ali se mijenja sam od sebe, a da toga niste ni svjesni.

U osmoj ili devetoj godini svijet promatrate drugačije nego što ćete ga promatrati u petnaestoj ili šesnaestoj. Kad navršite dvadesetu godinu, vaše se opažanje ponovno mijenja. Kada se udate, svijet ćete drukčije sagledavati, kao i kad dobijete prvo dijete. Mijenjate ono što vjerujete o sebi. Vaše se stajalište mijenja, mijenja se način na koji se izražavate, a mijenjaju vam se i reakcije. Sve se mijenja, a promjena može biti tako snažna da se čini kao da je riječ o dva različita sna i o dvije različite osobe.

Sami mijenjate i sekundarne likove svoje priče. Način na koji promatrate oca i majku kad vam je deset godina mijenja se u dvadesetoj, tridesetoj i četrdesetoj i nastavlja se mijenjati. Svakoga dana iznova pišete svoju priču.

Čim se ujutro probudite morate se prisjetiti koji je dan. Morate otkriti gdje se nalazite i dokle ste stigli s pričom prije nego što ste prethodne večeri otišli na spavanje, samo zato da biste mogli nastaviti graditi priču i svoj život. Morate otići na posao i morate obaviti ono što ste za taj dan planirali, pa nastavljate pisati svoju priču, samo što toga niste svjesni.

Sve se u vašoj priči neprestano mijenja, uključujući i priču koju pričate sami sebi o tome tko ste. Prije dvadeset godina pripovjedač vam je ispričao tko ste i vi ste mu povjerovali. Danas vam pripovjedač o vama samima priča drugu, potpuno drugačiju priču. Dakako, pripovjedač će vam reći: »Pa to je zato što sada imam više iskustva. Sada više toga znam. Sada sam mudriji.« No, to je samo još jedna priča. Cijeli je vaš život priča.

Ako ispričate nešto što vam se dogodilo dok ste bili dijete, otac, majka, brat ili sestra ispričat će drugačiju priču. To je zato što nam je samo okvir sna zajednički. Ako dvoje ljudi počnu pričati o nečemu što se dogodilo prije dvadesetak godina, izgledat će da razgovaraju o dva različita događaja. Otac tvrdi: »Tako se dogodilo, to je istina.« A vi kažete: »Ne, ne, nisi u pravu. Dogodilo se drugačije.« Tko je u pravu, a tko nije? Oboje ste u pravu, svaki u skladu sa svojom pričom.

Ako stotinu ljudi prisustvuje istome događaju, čut ćete stotinu različitih priča, a svatko će tvrditi da je upravo njegova istinita. Dakako, istinita je samo za onoga tko ju je ispričao, a vaša je priča istinita samo za vas. No, glas znanja pokušava dokazati da ste u pravu. Čak tražite i vanjske saveznike koji će vam se pridružiti u križarskom ratu u kojem ćete dokazati da ste u pravu, a druga osoba nije. Zašto pokušavate opravdati ono u što vjerujete? Ne morate drugima pokazati da nisu u pravu, jer već znate da su oni u pravu u okviru svoje priče. Vi ste u pravu u okviru svoje priče. Što znači da možete odbaciti pojmove ispravnog i pogrešnog: više ne morate braniti ono u što vjerujete.

Kad postignete tu razinu svijesti, lakše će vam biti ne vrijeđati se na ono što govore drugi. Znamo da je svako ljudsko biće pripovjedač i da svatko iskrivljuje istinu. Ono što dijelimo s drugima samo je naša percepcija, naše stajalište. To je potpuno prirodno jer je naše stajalište jedino što imamo. Tako opisujemo ono što vidimo.

Stajalište ovisi o programiranju, a program je sve ono što se nalazi u našem osobnom Stablu spoznaje. Stajalište također ovisi i o tome kako se osjećamo u emocionalnom i fizičkom smislu, a to se mijenja iz trenutka u trenutak. Mijenja se kad smo ljuti ili uznemireni, a mijenja se i kad smo sretni. Percepcija se mijenja kad smo umorni ili gladni. Mi, ljudska bića, neprestano mijenjamo ono što kažemo, način na koji reagiramo, ono što projiciramo. Mijenjamo čak i ono što drugi govore!

Znate, način na koji stvaramo svoje priče vrlo je zanimljiv. Skloni smo iskrivljavati sve što opažamo kako bismo to uskladili s onim u što već vjerujemo; »prepravljamo« ono što smo zamijetili kako bi se to slagalo s našim lažima. To činimo na nevjerojatan način. Iskrivljujemo sliku svakog svog djeteta, iskrivljujemo sliku svoga partnera, iskrivljujemo sliku svojih roditelja. Iskrivljujemo čak i sliku psa ili mačke! Ljudi mi kažu: »Mnogo sam naučila od svoga psa. Taj pas je kao ljudsko biće. Samo što ne progovori.« I to kažu ozbiljno!

Koliko ima ljudi koji će svoga psa odvesti psihologu za kućne ljubimce zato što pas ima jako mnogo problema? Uvidate li na koji način iskrivljujemo svoje priče? Priča se temelji na stvarnosti zato što smo emocionalno povezani sa svojim psom, ali nije istina da pas samo što nije progovorio ili je poput čovjeka.

Kad govorimo o svojoj djeci, reći ćemo: »Moja su djeca najbolja. Rade ovo i ono.« Druga osoba koja to sluša mogla bi reći: »Ma ne, pogledaj samo moju djecu.« Kao umjetnici s osobnim stilom imamo pravo iskrivljavati svoju priču, a to je najbolje što možemo učiniti. To iskrivljenje jest naše stajalište koje za nas ima neko značenje. Mi projiciramo svoju priču, a vidjevši to iskrivljenje, katkad se uspijemo vratiti vlastitoj istini. Tko bi, dakle, mogao reći da iskrivljenje priče nije umjetnost? Umjetnost je, i to prekrasna.

Ljudi su Božji pripovjedači. U nutrini svakoga od nas postoji nešto zbog čega možemo protumačiti sve što vidimo. Mi smo poput Božjih novinara koji pokušavaju objasniti sve što se oko nas događa. U našoj je naravi izmišljati priče i zato stvaramo jezike. Zato sve svjetske religije stvaraju prekrasne mitologije. Pokušavamo izraziti i podijeliti ono što opažamo, a to se odvija neprestano.

Kada nekoga upoznamo, željeli bismo gotovo istoga trenutka saznati njegovu priču. Postavljamo najvažnija pitanja: »Kako ste? Gdje živite? Koliko djece imate?« To je ispitivanje dvosmjerno. Gorimo od nestrpljenja da toj osobi izrazimo svoje mišljenje, da kažemo što osjećamo, da s njom podijelimo vlastitu priču. Kad doživimo nešto što nam se sviđa, svima želimo pričati o tome. Zato jedni s drugima toliko puno i pričamo. Čak i kad smo sami, osjećamo potrebu s nekim podijeliti vlastitu priču, pa je ispričamo sebi. Promatrajući prekrasan zalazak Sunca reći ćemo: »Kako je prekrasan zalazak!« Nitko nas ne sluša osim nas samih, ali mi ipak govorimo.

Imamo potrebu saznati tuđe priče i zato što volimo uspoređivati bilješke. Mogli bismo reći da kao umjetnici volimo uspoređivati svoju umjetnost s umjetnošću drugih. Pogledamo film, sviđi nam se i pitamo prijatelja s kojim smo bili u kinu: »Što misliš o filmu?« Možda naš prijatelj ima drugačije stajalište od našeg pa nam ispriča nešto što nismo zamijetili. Uskoro ćemo promijeniti mišljenje i reći: »Pa, taj film i nije bio tako dobar kao što sam mislio.« Mi neprestano izmjenjujemo informacije i tako mijenjamo svoju priču. Tako evoluirao san čovječanstva. Naš se osobni san miješa sa snovima drugih sanjača, a to utječe i na obuhvatniji san društva.

Vi sanjate priču svoga života, a ja vas uvjeravam da je to umjetnost. Vaša umjetnost je umjetnost stvaranja i razmjenjivanja priča. Kad bismo se danas susreli mogao bih vidjeti vaše pravo ja u pozadini vaše priče. Vidio bih vas kao životnu silu koja kroz sebe stvara umjetnost. Vaša bi priča mogla biti najbolji scenarij za film jer svi smo mi profesionalni pripovjedači. No, znam da bi sve ono što mi kažete bila samo priča. Ne moram vjerovati u nju, ali mogu je saslušati i uživati u njoj. Kad odem u kino pogledati Kuma (The Godfather), ne vjerujem da je taj film istinit, ali ipak mogu uživati u njemu, zar ne?

Ono što vam pričam moj je osobni proces o tome kako sam ponovno pronašao osobnu slobodu. Zahvalan sam što vam je imam priliku ispričati, no to je samo priča, a istinita je samo za mene. Vrlo mi je zanimljivo to što je ta priča, kad god je pričam, sasvim drugačija. Pokušavam je iskriviti što je manje moguće, ali mijenja se čak i moja osobna priča. Usprkos iskrivljavanju, možete je usporediti s vašom vlastitom umjetnošću.

Često ne uspijevamo vidjeti vlastitu tvorevinu; ne uočavamo vlastite laži. No, katkad, u odrazu nekoga drugoga, uspijevamo sagledati vlastitu veličanstvenost. Kada doživimo ljubav druge osobe, uviđamo koliko smo prekrasni. Promatrajući druge umjetnike mogli bismo shvatiti da možemo poboljšati vlastito umijeće.

Kada postanemo dovoljno svjesni da možemo sagledati vlastitu priču, otkrit ćemo da postoji i drugačiji način stvaranja glavnoga lika. Nismo li svjesni, ništa ne možemo napraviti, jer je priča tako moćna da piše samu sebe. Mi stvaramo priču, mi joj dajemo osobnu moć, a tada priča počinje živjeti vlastitim životom. No, ako smo

svjesni, ponovno stječemo kontrolu nad njom. To je dobra vijest. Ne sviđa li nam se vlastita priča, možemo je promijeniti. Jer mi smo, na kraju krajeva, njezini autori.

Ideje o kojima valja razmisliti

Vi ste autor priče koju sami sebi pripovijedate. U vašoj se priči sve odnosi na vas, a tako i mora biti, jer vi ste središte vlastite percepcije. Priču pričate s vlastitoga stajališta.

Vi stvarate slike za sekundarne likove u vlastitoj priči i dodjeljujete im uloge koje trebaju igrati. Jedino što znate o tim sekundarnim likovima jest priča koju sami o njima pričate. Istina je da ne poznajete nikoga, a osim toga, nitko ne poznaje vas.

Poštovanje je najveći izraz ljubavi. Ako drugi ljudi pokušavaju napisati vašu priču, to znači da prema vama nemaju poštovanja. Smatraju da niste dobar umjetnik koji bi sam mogao napisati vlastitu priču, iako ste se upravo zato i rodili.

Jedini način na koji možete promijeniti svoju priču jest da promijenite ono što vjerujete o sebi. Oslobodite li se laži u koje vjerujete o sebi, promijenit će se i laži u koje vjerujete o svim drugim ljudima. Svaki put kad promijenite glavnog junaka svoje priče, mijenja se i cijela priča kako bi se prilagodila novom glavnom liku.

Ne gubite vrijeme shvaćajući stvari osobno. Kad vam se drugi ljudi obraćaju, zapravo razgovaraju sa sekundarnim likom svoje priče. Što god ljudi govore o vama, to je samo projekcija njihove slike o vama. S vama nema nikakve veze.

06. Unutarnji mir

Dva pravila za kroćenje glasa

Sve sam se više bavio istraživanjem sveukupne dinamike priče koju stvaraju ljudska bića. Otkrio sam da ta priča posjeduje glas - veoma glasan glas, ali glas koji samo mi možemo čuti. Kao što sam rekao, ako želite možete to nazvati *razmišljanjem*; ja to nazivam *glasom znanja*. Taj je glas uvijek prisutan. Nikada ne prestaje govoriti. Nije čak ni stvaran, ali ipak ga čujemo. Dakako, možete reći: »Pa, to sam ja. To ja govorim.« No, ako ste vi taj glas koji govori, tko onda sluša?

Glas znanja također možemo nazvati *lažljivcem koji živi u glavi*. Prekrasno Stablo spoznaje raste vam u glavi, ali u njemu je dom... pogodite čiji? Princa laži. Tako je, i u tome je problem, jer glas lažljivca progovara vašim jezikom, no vaš integritet, duh i istina nemaju svoga jezika. Istinu jednostavno znate. Osjećate je. Glas vašega duha pokušava se probiti, ali glas lažljivca snažniji je i glasniji i gotovo vam cijelo vrijeme odvlači pozornost.

Čujete glas - i to ne samo jedan glas, nego cijeli mitote*, kao da vam se odjednom obraća na tisuće glasova. A što vam ti glasovi govore? »Pogledaj se samo. Što ti misliš, tko si? Nikada nećeš uspjeti. Nisi dovoljno pametan.

* Mitote, vanjski san planete, kolektivni san milijardi sanjača, obuhvaća sva društvena pravila, zakone, religije, kulture i načine života; sve je to pohranjeno u našem umu i nalikuje tisućama glasova koji nam se obraćaju istodobno.

Zašto bih i pokušao? Nitko me ne razumije. Što to on radi? Što to ona radi? A što ako me nitko ne voli? Jako sam osamljena. Nitko ne želi biti sa mnom. Zapravo me nitko ne voli. Pitam se govore li ti ljudi o meni. Što će misliti o meni? Pogledaj samo koliko je nepravde na svijetu. Kako bih mogao biti sretan kad milijuni ljudi umiru od gladi?«

Glas znanja govori vam što jeste i što niste. Uvijek u svemu pokušava pronaći smisao. Nazivam ga glasom znanja, jer vam govori sve što znate. U beskrajnom vam razgovoru iznosi vaše stajalište. Mnogi su ljudi u još težoj situaciji, jer im glas ne govori samo gluposti, nego prosuđuje i kritizira. Neprestano ogovara i vas i ljude koji vas okružuju.

Taj glas najčešće laže, jer je to glas onoga što ste naučili, a naučili ste mnoštvo laži, uglavnom o sebi. Lažljivca ne uspijevate vidjeti, ali mu čujete glas. Glas znanja izvire vam iz glave ili dolazi od ljudi oko vas. Može izražavati vaše mišljenje ili mišljenje nekog drugog čovjeka, ali vam vaša emocionalna reakcija na riječi toga glasa govori: »Netko me zloupotrebljava.«

Svaki put kad prosuđujemo sebe, kad smatramo da smo krivi i kad sebe kažnjavamo, činimo to zato što nam glas u glavi govori laži. Svaki put kad se sukobimo s ocem, majkom, djecom ili voljenom osobom, to je zato što vjerujemo tim lažima, a vjeruju im i ti ljudi. No, nije riječ samo o tome. Vjerujemo li lažima, ne možemo vidjeti istinu pa iznosimo tisuće pretpostavki i prihvaćamo ih kao istinite.

Jedna od najvećih pretpostavki jest ta da su laži kojima vjerujemo istinite! Primjerice, vjerujemo da znamo što smo. Kad se naljutimo, reći ćemo: »Jednostavno sam takva.« Kad smo ljubomorni, reći ćemo: »Jednostavno sam takav.« No, je li to istina? Nisam baš siguran u to. Prije sam pretpostavljao da sam ja taj koji govori, da

sam ja onaj koji je rekao sve one stvari koje nisam želio reći. Jako sam se iznenadio otkrivši da to ipak nisam bio ja: samo sam naučio biti takvim. Vježbao sam i vježbao sve dok nisam majstorski ovladao predstavom.

Glas koji kaže: »Jednostavno sam takav« glas je znanja. To je glas lažljivca koji živi u Stablu spoznaje u vašoj glavi. Tolteci su taj glas smatrali iznimno zaraznom mentalnom bolešću, jer se znanjem prenosi od čovjeka do čovjeka. Simptomi bolesti su strah, bijes, mržnja, tuga, ljubomora, sukobi i razdor među ljudima. Ponavljam, te laži kontroliraju san našega života. Mislim da je to očito.

Djed mi je to rekao na najjednostavniji način: »Miguel, sukob koji postoji jest sukob između istine i onoga što nije istina«, i to nije bilo ništa novo. Prije dvije tisuće godina jedan je od najvećih majstora, barem u mojoj priči, rekao: »Spoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi.« Osloboditi od čega? Od svih tih laži. Osobito od lažljivca koji prebiva u glavi i neprestano govori. A mi to nazivamo *razmišljanjem*! Svojim sam učenicima običavao govoriti: »Samo zato što u glavi čujete glas, to ne znači da vam govori istinu. Ne vjerujte tom glasu i on više neće imati moć nad vama.«

Postoji film koji izvrsno odražava moje razmišljanje. Zove se *Prekrasan um* (A Beautiful Mind). Najprije sam pomislio: »Još jedan špijunski film«, ali sam se zainteresirao kad sam shvatio da je glavni lik shizofreničar. Sjajan je čovjek, genij, ali vidi ljude koji ne postoje. Ti ljudi kontroliraju njegov život, jer sluša njihove riječi i radi sve što mu kažu da treba napraviti. Lažu mu. Pokoravajući se njihovim riječima, uništava vlastiti život. Uopće nije svjestan da su ti ljudi halucinacije, sve dok ga supruga ne smjesti u ustanovu za mentalno oboljele, gdje mu dijagnosticiraju shizofreniju i daju mu lijekove. Vizije nestaju, ali budući da lijekovi imaju i popratne pojave, glavni lik ih odluči prestati uzimati. Kad ne uzima lijekove vizije se vraćaju, a on otkriva kako je istina da ljude koje on vidi ne vidi nitko drugi. Sada mora odlučiti: vratiti se u bolnicu, izgubiti ženu i prihvatiti da je mentalno bolestan ili se suočiti s vizijama i prevladati ih.

Kad konačno postane svjestan da ljudi koje vidi nisu stvarni, donosi vrlo pametnu odluku. Kaže: »Neću na njih obraćati pozornost. Neću vjerovati onome što mi govore.« Kad im prestane vjerovati, vizije počnu gubiti moć nad njim. Zahvaljujući svjesnosti pronalazi spokoj i nakon mnogo godina neobraćanja pozornosti, vizije mu se vrlo rijetko obraćaju. Iako ih i dalje vidi, ti ljudi više ne trate vrijeme na njega, jer ih on ionako ne sluša.

Film je prekrasan zato što pokazuje da glas u vašoj glavi gubi moć što je ima nad vama čim mu prestanete vjerovati pa ponovno postajete izvorni. Glas u vašoj glavi nije stvaran, ali ipak upravlja vašim životom. Tiranin je. Jednom kad vam privuče pozornost, tjera vas da napravite sve što želi.

Koliko vas je puta glas natjerao da kažete da, iako ste željeli reći ne? Ili suprotno: koliko vas je puta glas natjerao da kažete ne, iako ste uistinu željeli reći da? Koliko vas je puta taj glas naveo da posumnjate u ono što osjećate u srcu? Koliko ste puta zbog straha propustili priliku učiniti ono što uistinu želite napraviti u životu - zbog straha koji proizlazi iz vjerovanja glasu? Koliko ste puta uništili nešto što ste uistinu voljeli zato što vam je glas znanja rekao da tako učinite? Koliko ste puta pokušali kontrolirati ljude koje volite zato što ste slušali taj glas? Koliko ste se puta razbjesnili, osjetili ljubomoru ili izgubili kontrolu i povrijedili ljude koje uistinu volite, samo zato što ste vjerovali tome glasu?

Uviđate li sada što ste napravili slijedeći upute glasa znanja - pokoravajući se lažima? Glas vam govori mnoštvo stvari koje vam nanose zlo, upravo kao što rade i vizije lika u filmu. Jedina je razlika između vas i toga čovjeka u tome što vi možda ne vidite vizije, ali im čujete glas. Taj nas je glas zaglušio, nikada ne prestaje govoriti, a mi se pretvaramo da smo mentalno zdravi!

Očito je da je glas znanja priča koja pripovijeda samu sebe. Čim vam neka ideja privuče pozornost, vaša priča kreće u tom smjeru. Može vas odvesti bilo kamo, bez ikakva usmjerenja. Svaka se ideja ponavlja, a u vašoj glavi ima tako mnogo ideja koje se natječu za vašu pozornost, da glas mijenja svoju priču iz trenutka u trenutak -bum!, bum!, bum!

Glas znanja uspoređujem s divljim konjem koji vas nosi kamo on želi. Nad takvim konjem nemate nikakva nadzora. No, ako ga ne možete *zaustaviti*, možete ga barem pokušati *ukrotiti*. Svojim učenicima kažem: »Kad naučite ukrotiti konja, moći ćete ga jahati, a razmišljanje postaje oruđem koje vas nosi onamo kamo *vi* želite. Ne vjerujete li tom glasu, on postaje sve tišim i tišim, sve vam se rjeđe i rjeđe obraća, dok na kraju potpuno ne umukne.« Ako već morate razgovarati sa samim sobom, zašto to ne bi bio prijateljski razgovor? Zašto ne biste sebi rekli koliko ste prekrasni i divni? Tako biste barem imali s kime razgovarati kada ste sami. No, ako je glas u vašoj glavi zao i uvredljiv, tada to uopće nije zabavno. Ako vam glas govori laži, ako vam govori da biste se trebali stidjeti sebe, ako vam objašnjava zašto vas voljena osoba ne voli, tada bi bilo bolje da šuti.

Ako vam se netko ne sviđa, možete otići od njega. Ako se ne sviđate sami sebi, od sebe ne možete pobjeći; kamo god išli, uvijek ste sa sobom. Zato se neki ljudi pokušavaju omamiti alkoholom ili drogama. Možda previše jedu ili se kockaju kako bi zaboravili s kim su u društvu. To, dakako, ne djeluje, jer pripovjedač prosuđuje sve što činimo, a to izaziva samo još veći stid i navodi nas da odbacimo sami sebe.

Odavno sam prestao slušati glas znanja. Sjećam se da sam običavao izlaziti u prirodu i govoriti sam sebi: »Pogledaj samo te prekrasne oblake! A cvijeće jako lijepo miriše«, kao da to već ionako nisam znao! Prestao sam izmišljati priče za samoga sebe. Znam ono što znam. Zašto bih sam sebi govorio ono što već znam? Zar je to razumno? To je tek navika. Ne tratim vrijeme i energiju razgovarajući sa sobom. Više ne čujem taj neprestani glas u glavi i mogu vam reći da je to prekrasno.

Unutarnji vam dijalog nije potreban; znati možete i bez razmišljanja. Vrijednost njegovanja tihoga uma poznata je već tisućama godina. U Indiji se ljudi koriste meditacijom i pojanjem mantri kako bi zaustavili unutarnji dijalog. Spokoj u glavi nevjerojatan je doživljaj. Zamislite da se nalazite u okolini gdje se čuje neprekinuti zvuk - bzzzz, bzzzz, bzzzz. U jednom trenutku taj zvuk više nećete ni čuti. Svjesni ste da vam nešto smeta, ali više ne zamjećujete što je to. Onoga trenutka kad buka prestane, zamijetit ćete tišinu i osjetiti olakšanje. Sličan se osjećaj javlja i kad glas u vašoj glavi konačno prestane govoriti. To nazivam unutarnjim mirom.

Kad sam o tome pričao svojim učenicima, shvatili su što im govorim. Rekli su: »Svjesni smo da glas znanja živi u glavi i znamo da je lažljivac, ali kako ga zaustaviti da nam se više ne obraća? Možete li nam pomoći u tome?« Tada sam već bio pobijedio taj glas u svojoj glavi i bio sam posve spokojan. Rekao sam im: »Dobro, dat ću vam dva jednostavna pravila. Pridržavate li se tih pravila, postoji mogućnost da ćete ukrotiti taj glas ili čak pobijediti lažljivca.«

Rješenje koje vam može pomoći da ukrotite lažljivca jest da *prestanete vjerovati* onome što vam govori. Što se događa kada vam netko ispriča laž, a vi znate da je laž? Ne djeluje na vas jer ne *vjerujete* laži. Ako joj ne vjerujete, laž ne može preživjeti iskušenje vaše nevjerice i, buum! Nestat će. Vrlo jednostavno. No, u toj se jednostavnosti krije i veliki izazov. Zašto? Zato što se, vjerujući vlastitim lažima, osjećate sigurnima, a u velikom ste iskušenju povjerovati lažima drugih ljudi. Kad ste spremni za izazov, dva će pravila ubrzati proces pročišćavanja vašega sustava uvjerenja, a taj je sustav uvjerenja smješten u vašem osobnom Stablu spoznaje.

Pravilo broj jedan: *ne vjerujte samome sebi*. No, neka vam um bude otvoren. Neka vam i srce bude otvoreno. Oslušajte se, slušajte vlastitu priču, ali *ne vjerujte* u nju, jer sada ste svjesni da je priča koju pišete izmišljotina.

Nije stvarna. Kad začujete glas u glavi, ne shvaćajte ga osobno. Znete da vam znanje najčešće laže. Slušajte i zapitajte se govori li istinu ili neistinu. Ne vjerujete li vlastitim lažima, one neće moći preživjeti, a vi ćete donositi bolje odluke koje će se temeljiti na istini.

Ne vjerujte sebi, ali naučite slušati samoga sebe, jer glas znanja katkad ima izvrsnih ideja, a ako se složite s nekom idejom, tada je možete i prihvatiti. Mogli biste doživjeti trenutak nadahnuća koji će vam donijeti pravu priliku u životu. Poštujte svoju priču i naučite uistinu slušati. Kada počnete slušati vlastitu priču, komunikacija sa sobom poboljšat će se za 100 posto. Svoju ćete priču moći jasno sagledati, a ako vam se ne sviđa, možete je i promijeniti.

Najmanje vjerujte sebi kad glas govori protiv vas. Glas vas može natjerati da se plašite života i da se plašite izraziti svoje stvarno biće. Može vas spriječiti da radite ono što uistinu želite sa svojim životom. Taj vas glas u glavi kontrolira već godinama i neće jednostavno odustati zato što biste vi željeli da vas ostavi na miru. No, barem mu se možete suprotstaviti tako što nećete vjerovati u ono što vam govori. Zato kažem: »Ne vjerujte samima sebi.«

Pravilo broj dva: *Ne vjerujte nikome*. A to uključuje i mene. Ako vi lažete samome sebi, možete biti sigurni da i drugi ljudi sebi lažu. A ako lažu sebi, svakako će isto tako lagati i vama. Kad ljudi razgovaraju s vama, tko to progovara kroz njih? Tko upravlja njihovim riječima? Vi ne znate proizlazi li ono što vam govore iz njihova srca ili su to riječi Princa laži koji živi u njihovoj glavi. Ne znate pa im nemojte ni vjerovati. No, naučite slušati bez prosuđivanja. Ne morate ljude prosuđivati zato što lažu. Koliko ste puta čuli kako netko kaže: »Pa on je patološki lažac«, a u stvarnosti svima nama vlada Princ laži? Laži su posvuda. Ljudi uvijek lažu, a ako ne posjeduju svjesnost, to čak i ne znaju. Katkad uistinu vjeruju da je ono što govore istina. I tome stvarno mogu *vjerovati*, ali to ne znači da su te riječi i istinite.

Nikome nemojte vjerovati, ali to ne znači da trebate zatvoriti um i srce. Slušajte dok vam drugi ljudi pričaju svoju priču. Svjesni ste da je to samo priča i da je istinita samo za njih. Ako slušate, moći ćete ih i razumjeti; saznat ćete odakle dolaze i komunikacija može biti izvrsna. Drugi ljudi imaju potrebu izraziti svoju priču, projicirati ono u što vjeruju, ali vi se ne morate suglasiti s onim što govore. *Ne vjerujte im*, ali se naučite slušati. Čak i ako je to samo priča, katkad riječi koje izgovaraju drugi pripovjedači proizlaze iz njihove cjelovitosti. Kada se to dogodi, vaše će istinsko biće to prepoznati i vi ćete se suglasiti s onim što govore. Njihov će se glas obratiti izravno vašem duhu i imat ćete osjećaj da već znate kako je ono što vam govore istina.

Nikome nemojte vjerovati, ali slušajte jer vam se kroz glas nekoga drugoga katkad može ukazati trenutak nadahnuća ili neka povoljna prilika. Način na koji drugi ljudi stvaraju vlastitu priču mogao bi odražavati način na koji vi stvarate svoju, a kada se ljudi razotkriju, moći ćete uočiti kako ulažu svoju vjeru u laži. Laži biste mogli odmah prepoznati, ako ih već ne možete zamijetiti u sebi. Slušajući njihovu priču mogli biste prepoznati istinu o nečemu što i sami stalno radite, a ta bi istina mogla promijeniti vašu priču. Slušajte njihovu priču, ali joj *ne vjerujte*. To je najvažnije.

Ako vam drugi ljudi kažu: »Ma pogledaj samo kako si odjevena!«, ta vam primjedba neće uništiti dan. Slušate njihovu priču, ali joj ne vjerujete. Sami, u skladu s vlastitom pričom, možete zaključiti je li to istina ili nije, no više ne morate emocionalno reagirati na takve primjedbe. Zaključite li da je to istina, možete se preodjenuti i problema više nema. To je vrlo jednostavno i neprestano se događa. Ljudi stalno izražavaju svoja mišljenja, a mi to katkad čak i tražimo od njih, ali *ne vjerujte im!*

Kada govore o vama, znat ćete da govore o sekundarnom liku vlastite priče kojeg vi predstavljate. Govore o slici koju su stvorili o vama. Svjesni ste da to nema nikakve veze s vama. No, ako se suglasite s njima, ako

povjerujete onome što govore, tada će njihova priča postati dijelom vaše. Shvatite li to osobno, promijenit će se i vaša priča. Ne shvatite li osobno, mišljenja drugih neće utjecati na vas kao što su utjecala prije i bit ćete strpljiviji u odnosima s ljudima. To će vam pomoći da izbjegnute velik dio sukoba.

Pridržavate li se ta dva pravila - *ne vjerujte samome sebi i ne vjerujte drugima* - nijedna laž koja dolazi od glasa znanja neće preživjeti vašu nevjericu. Nevjerica nije isto što i prosuđivanje. Ako ne vjerujete, to ne znači da smatrate kako ste inteligentniji od drugih. Vi jednostavno ne vjerujete pa će ono što je istinito postati i očito. To je jako zanimljivo, jer istina preživljava nevjericu, preživljava čak i kada ne vjerujete u nju. U tome je ljepota istine. Istini nije potrebno da netko u nju vjeruje. Istina je uvijek istina, vjerovali vi u nju ili ne. Možemo li to isto reći i za laži? Ne možemo. Laž postoji samo dok joj vjerujemo. Ako prestanem vjerovati lažima, one će jednostavno nestati.

Sunce je svakoga dana na nebu, vjerovali mi u to ili ne. Zemlja će biti okrugla, makar cijeli svijet vjerovao da je ravna. Prije nekoliko stotina godina svi su vjerovali toj laži. Bili bi se zakleli da je Zemlja ravna; bili su sigurni da je ona središte svemira i da se Sunce okreće oko nje. Ljudi su u to uistinu vjerovali; nisu nimalo sumnjali. No, je li to bilo istina samo zato što su vjerovali? Nije, ali vjera u te laži izazivala je u njima osjećaj sigurnosti.

Ljudska bića vjeruju mnoštvu laži. Neke su od njih sasvim tanane i uvjerljive pa na njima temeljimo svoju sveukupnu virtualnu stvarnost, i ne primjećujući da su laži. Moglo bi nam biti teško uočiti laži u koje vjerujemo o sebi, jer smo na njih tako navikli da nam se čine sasvim prirodnima.

Primjerice, vjerujete li u uobičajenu laž: »Ja toga nisam vrijedan«, ona živi u vašem umu zato što u nju vjerujete. Ne vjerujete ljudima koji vam govore da ste krasni zato što ste uvjereni u nešto sasvim suprotno. Vjeru ste već uložili u uvjerenje da to nije istina; riječ je o laži, no vjera upravlja vašim postupcima. Ako se ne osjećate vrijednima, kako se odnosite prema drugim ljudima? Stidljivi ste. Kako možete zatražiti nešto ako ne vjerujete da ste toga vrijedni? Ono što vjerujete o sebi projicirate na druge ljude i to je ono što drugi vjeruju o vama. Dakako, i oni se prema vama ponašaju u skladu s tim, što samo daje snagu vašem uvjerenju da niste vrijedni. A što je istina? Istina je da jeste vrijedni: svatko je vrijedan.

Vjerujete li laži da ne možete govoriti pred grupom ljudi, tada će biti *neka bude volja tvoja*: kad pokušate govoriti na javnom mjestu, uplašit ćete se. Jedini način na koji možete prestati vjerovati u to jest da nešto poduzmete i održite govor. Tada ćete sami sebi dokazati da je to laž i više se nećete plašiti.

Vjerujete li da ne možete ostvariti odnos pun ljubavi, *neka bude volja tvoja*. Osjećate li da ne zaslužujete ljubav, čak i ako vas okružuje, nećete je prihvatiti jer ste slijepi za ljubav. Vidite samo ono što želite vidjeti, a čujete samo ono što želite čuti. Sve što zamjećujete oko sebe samo još dodatno podržava vaše laži.

Ako ste shvatili ove primjere, možete samo zamisliti koliko je mnogo laži u koje vjerujete o sebi, koliko je mnogo laži u koje vjerujete o svojim roditeljima, djeci, braći i sestrama ili partneru. Svaki put kad ih prosuđujete, vi dajete snagu glasu lažnih uvjerenja s vlastitoga Stabla spoznaje. Svoju moć predajete tim lažima, a kakve su posljedice? Bijes, ljubomora, pa čak i mržnja. Taj se emocionalni otrov počinje gomilati i dolazi trenutak kad ćete izgubiti kontrolu i reći nešto što ne želite.

Možete li shvatiti moć onoga što vam govorim? Odbijete li povjerovati u vlastite laži, možete promijeniti život. Možete početi s najvećim lažima koje ograničavaju izražavanje sreće i ljubavi. Prestanete li vjerovati u te laži, izgubit će moć nad vama. Tada je ta vjera slobodna i možete je uložiti u drugačija uvjerenja. Kao čarolijom, sve će vam se u životu promijeniti, prestanete li vjerovati u laži.

Iz Homerove *Ilijade* osobito mi se sviđa jedan dio: »Mi ćemo, bogovi, živjeti sve dok ljudska bića u nas vjeruju. Onoga dana kad ljudi u nas više neće vjerovati, svi će bogovi nestati.« Prekrasno. Prije mnogo stotina godina grčke su bogove obožavale stotine tisuća ljudi, a danas su tek legenda. Ako ne vjerujemo u laži one će nestati, a istina će postati očitom.

Porobilo nas je mnoštvo laži, ali dovoljna je samo jedna jedina stvar da nas oslobodi, a to je istina. Samo nas istina može osloboditi straha, tragedije i sukoba u životu. To je apsolutna istina i ja je ne mogu jednostavnije izraziti.

Ideje o kojima valja razmisliti

Ono što nazivate *razmišljanjem* samo je glas znanja koji izmišlja priče, govori vam ono što znate i pokušava dati značenje svemu što ne znate. Problem je u tome što vas taj glas navodi da napravite mnogo toga što vam šteti.

Glas u vašoj glavi je poput divljeg konja koji vas nosi kamo god on želi. Kad ukrotite konja, možete jahati, a znanje postaje instrumentom komunikacije koji će vas odvesti onamo kamo vi želite.

Unutarnji vam dijalog nije potreban; znati možete i bez razmišljanja. Opažati možete osjećajima. Zašto biste gubili energiju govoreći sebi ono što već znate ili brinući o onome što ne znate? Kad glas u vašoj glavi konačno prestane govoriti, iskusit ćete *unutarnji mir*.

Lažljivca u glavi možete ukrotiti tako što ćete prestati vjerovati onome što vam govori. Pridržavate li se dva pravila - *ne vjeruj samome sebi i ne vjeruj nikome* - laži neće preživjeti vašu nevjericu i jednostavno će nestati.

Istina će preživjeti nevjericu, ali to ne vrijedi i za laži. Laž može preživjeti samo ako u nju vjerujemo. Istina je uvijek istina, bez obzira vjerovali mi u nju ili ne. U tome je njezina ljepota.

Glas znanja upravlja vašim životom. On je tiranin. Odbijete li poslušati taj glas, postajat će sve tišim i tišim, obraćat će vam se sve rjeđe i rjeđe sve dok vas ne prestane kontrolirati. Kad glas izgubi svoju moć nad vama, laži više neće upravljati vašim životom i ponovno ćete postati tko uistinu jeste.

07. Emocije su stvarne

Glas znanja nije stvaran

Prije nego što ste naučili govoriti, mozak vam je bio poput savršenog računala bez programa. Kad ste se rodili, niste poznavali jezik. Mozgu je potrebno nekoliko godina da dovoljno sazrije kako bi mogao primiti program. Tada vam se unosi program, a to uglavnom čine vaši roditelji, ali i drugi ljudi koji vas okružuju. Privlače vašu pozornost i uče vas značenju riječi. Naučite govoriti i program malo-pomalo ulazi u vas, uz vaš blagoslov. Pristali ste pa sada imate program.

Ako ste vi računalo, tada je znanje program. Sve što znate, sve znanje koje vam se nalazi u glavi, bilo je u programu i prije nego što ste se rodili. Uvjeravam vas da nitko od nas nikada nije pomislio nešto izvorno. Svako slovo, svaka riječ, svaki pojam u vašem sustavu uvjerenja dio je programa, a taj je program zaražen virusom kojeg nazivam *laži*.

Ne treba prosuđivati program i reći da je dobar ili loš, ispravan ili pogrešan. Čak i ako vam se program ne sviđa, nitko nije kriv što vam ga je usadio. To je jednostavno tako, a i prekrasno je, zato što se tim programom koristimo kako bismo stvarali svoju priču. No, tko upravlja našim životom? Program! Program ima glas i neprestano nam laže.

Kako možemo raspoznati istinu, kad je laž gotovo sve što smo naučili? Kako možemo prepoznati ono što je u nama stvarno? Meni je trebalo malo više vremena da to otkrijem, ali sam uspio. Stvarne su emocije. Istinita je i stvarna svaka emocija koju osjetimo; ona *jest*. Otkrio sam da svaka emocija proizlazi izravno iz našega duha, iz naše cjelovitosti: potpuno je izvorna.

Ono što osjećate ne možete lažirati. Možete pokušati potisnuti emocije, možete pokušati opravdati ono što osjećate ili lagati o onome što osjećate, ali ono što uistinu osjećate jest izvorno. To je stvarno i vi to osjećate. Nema ničeg pogrešnog u onome što osjećate, što god to bilo. Nema dobrih ili loših emocija; nema ničeg pogrešnog u bijesu, ljubomori ili zavisti. Čak i kad osjećate mržnju, ona proizlazi iz vaše osobnosti. Čak i kad patite zbog tuge ili depresije, ako ih osjećate, za takve osjećaje uvijek postoji razlog.

O ljudskom sam umu otkrio nešto vrlo zanimljivo, nešto što je logično i važno za razumjeti. Sve što opažate uzrokuje emocionalnu reakciju - baš sve. Ugledate li ljepotu, vaša je emocionalna reakcija prekrasna; izvrsno se osjećate. Kad ste povrijeđeni, emocionalna vam reakcija nije baš tako sjajna. No, vi ne opažate samo vanjski svijet; zamjećujete i virtualni svijet koji stvarate u vlastitoj glavi. Ne zamjećujete samo osjećaje, nego i znanje - vlastite misli, prosudbe i uvjerenja. Zamjećujete i glas u svojoj glavi, a na taj glas emocionalno reagirate.

Sada se postavlja pitanje: što vam govori glas u vašoj glavi? Koliko vam je puta rekao: »Bože, tako sam glupa, kako sam to mogla napraviti? Nikada to neću naučiti!« Glas znanja vas prosuđuje, vi zamjećujete tu prosudbu i doživljavate emocionalnu reakciju. Osjećate stid. Osjećate krivnju. Emocija je istinita, ali ono što je uzrokuje, dakle prosudba o vlastitoj gluposti, nije istinita, to je samo priča. Tu je ponovno riječ samo o akciji i reakciji. Što je akcija? Akcija je opažaj vlastita stajališta, a to znači opažaj vlastite prosudbe. Što je reakcija? Reakcija su vaši osjećaji i vi na laži reagirate emocionalnim otrovom.

Da vidimo možemo li to malo bolje razumjeti. Zamislite da imate psa. Kao što znate, pas je samo pas i to savršen pas, zar ne? Ali što se događa ako se prema njemu loše odnosite? Što ako ga udarite svaki put kad ga vidite? Pas će se vrlo brzo uplašiti. Vidjet ćete njegove emocije. Ljut je. Mogao bi vas pokušati ugristi ili pobjeći. Ima li nečeg pogrešnog u njegovim emocijama? Je li zbog svoje ljutnje zao? Nije, reakcija psa samo je rezultat vaših udaraca. Emocija mu pomaže da se obrani. Ta emocija proizlazi iz njegove osobnosti.

Sada zamislite psa kako živi u najljepšoj okolini, s ljudima koji ga uvijek vole i poštuju. Taj je pas najslađa životinja na cijelome svijetu, najbolji pas. Budući da ga nitko ne zlostavlja, on izražava svoju prirodu: voli sve oko sebe i svi vole njega. I vaše je fizičko tijelo upravo poput toga psa. Emocionalno reagira na isti način. Zašto bijesno reagirate? Zato što vas je netko udario, zar ne? No, tko vas je udario? Onaj glas u vašoj glavi, glavni lik vaše priče - onaj kojim se *smatrate*.

Opažate i vlastitu sliku savršenstva, ono za što vjerujete da niste, a i to u vama izaziva emocionalnu reakciju. Kako se osjećate kad ne možete doći tu sliku? Ta emocija nije ugodna, ali je vaša emocionalna reakcija stvarna: to je ono što osjećate. No, je li istina da se morate uskladiti s tom slikom? Ne, to je laž. Vi opažate samo laž u koju ste pristali vjerovati. Pristali ste i ta je laž postala dijelom vaše priče.

Znanje, ono što *znamo*, ljudska bića čini žrtvama. Ako pred nekim pogriješimo, pokušavamo se opravdati kako bismo zaštitili sliku koju projiciramo prema van. Kasnije, kada ostanemo sami, prisjetit ćemo se onoga što se dogodilo i ponovno se kažnjavati zbog te pogreške. Zašto? Zato što nam glas znanja neprestano priča o onome što smo učinili s istoga stajališta koje smo i mi imali kad smo to učinili. Taj glas postaje moćan sudac koji nam govori: »Pogledaj što si učinio!« Kome to govori? Bio je to glas koji nas je i naveo da to učinimo!

Glas znanja loše postupaju prema emocionalnom tijelu. Ono nestvarno je grubo prema stvarnom. Najprije povjerujemo u laž, onda a na to reagiramo emocionalnim bolom. Emocionalno tijelo opaža taj glas, reagira na njega i napada poput tigra. Gubimo nadzor pa napravimo i kažemo ono što zapravo ne bismo željeli. Sada se glas znanja plaši naše emocionalne reakcije; prosuđuje je i tjera nas da se stidimo vlastitih osjećaja.

Tada opažamo emociju stida i koristimo se znanjem kako bismo je pokušali opravdati, što znači da glas znanja govori o onome što osjećamo. Počinje nam lagati o našim osjećajima, čak pokušava zaniijekati ono što osjećamo. Opažamo glas, opažamo prosudbu i doživljavamo još jednu emocionalnu reakciju. Sada se osjećamo krivima zato što smo emocionalno reagirali. Uz pomoć znanja pokušavamo objasniti emociju krivnje. Emocionalna bol raste i sada smo već u depresiji. Uočavate li o kakvom je krugu riječ?

Glas znanja sastavlja priču o našim emocijama, mi tu priču opažamo i pokušavamo potisnuti emocije. Kad primijetimo da potiskujemo emocije, javlja se još jedna emocionalna reakcija i uskoro poželimo potisnuti sve što osjećamo. »Ne bih smio osjećati takve stvari. Kakav si ti to muškarac? Jesi li kukavica? Pravi muškarci ne plaču.« Pretvaramo se da nas ne boli. Boli, ali to je zato što priču izmišljamo, zamjećujemo i ispunjavamo je emocijama.

Zašto mrzimo? Zato što netko grubo postupaju prema nama. Zato mrzimo. Zašto patimo? Zato što nas nešto vrijeđa. Zato patimo. To je normalna reakcija na povredu. No, što nas to vrijeđa? Sada nam je na to lako odgovoriti. Vrijeđa nas glas lažljivca u našoj glavi koji nam govori kakvi bismo *trebali* biti, a *nismo*. Mržnja, bijes i ljubomora normalne su emocionalne reakcije koje proizlaze iz onoga što je stvarno, a to znači da proizlaze iz naše osobnosti, a ne iz onoga što se pretvaramo da jesmo.

Zato u mržnji nema ničeg pogrešnog. Osjećate li mržnju, to znači da glas znanja progovara u našoj glavi i navodi nas na mržnju. Mržnja je potpuno normalna stvar; to je samo reakcija na ono u što vjerujemo.

Promijenimo li uvjerenje, tada će se mržnja preobraziti u ljubav. Kad prestanemo vjerovati glasu, sve će nam se emocije promijeniti zato što su emocije posljedica, a ne uzrok. Emocionalna bol je simptom povrede; bol nam pokazuje da nešto moramo napraviti kako bismo to zaustavili.

Zašto ljudi prema nama grubo postupaju? Zato što im to dopuštamo, zato što smo povjerovali da zaslužujemo grubost. No, spustimo li se malo dublje, vidjet ćemo da sami prema sebi postupamo mnogo grublje od bilo kojeg drugog čovjeka. Možemo okrivljavati druge ljude koji su nas povrijedili i možemo reći: »Zlostavljali su me u djetinjstvu« i možemo smisliti mnoštvo izgovora. Ali tko vas zlostavlja u sadašnjem trenutku? Ako ste iskreni, otkrit ćete da je to uglavnom vaš vlastiti glas znanja.

Zlostavljamo sebe svaki put kad sami sebi slažemo. Zlostavljamo sebe svaki put kad se proklinjemo. Svaki put kad se prosuđujemo, svaki put kad sami sebe odbacimo. Dakako da će se u takvim slučajevima javiti emocionalna reakcija koja uopće nije ugodna! Ne sviđaju li nam se vlastite emocionalne reakcije, to ne znači da potiskujemo ono što osjećamo, nego da se oslobađamo laži koje su uzrokovale emocionalnu reakciju.

Poruka koja stiže iz naše osobnosti je jasna. Glas osobnosti nam dovikuje: »Molim te, spasi me!« To me podsjeća na film *Istjerivač đavola* (The Exorcist) o djevojčici opsjednutoj demonima. U svakome je od nas mala djevojčica koja govori: »Spasi me! Opsjednuta sam glavnim likom vlastite priče!« O, moj Bože - to je istina! Ljudska su bića opsjednuta znanjem. Opsjednuti smo iskrivljenim slikama o sebi i zato više nismo slobodni. Koliko ste puta čuli kako ljudi kažu: »Kad bi moje pravo ja izašlo na površinu, ne znam što bi se sve moglo dogoditi?« Plašimo se da bi iz nas moglo izroniti nešto što bi uništilo sve oko nas. I, znate što? U pravu smo. Kad bi pravo ja izašlo na površinu, uništilo bi sve laži, a to je uistinu zastrašujuće.

I ja sam nekoć bio opsjednut glavnim likom vlastite priče. Godinama je taj lik bio grub prema meni, ali ipak sam se pretvarao da volim sebe. Kakva šala! I ne samo to, pretvarao sam se da volim i nekoga drugoga. Kako bih mogao voljeti nekoga drugoga ako ne volim sebe? Drugima mogu pružiti samo ono što i sam posjedujem.

Ljudi me pitaju: »Miguel, zašto ne mogu osjetiti ljubav? Kako mogu naučiti stvarati ljubav?« Razmišljao sam o tome. Hmm... Stvaranje ljubavi? Tada mi je nešto palo na pamet. Ne moramo naučiti voljeti. Volimo po prirodi. Prije no što progovorimo, ljubav je glavna emocija koju osjećamo. Prirodno je izražavati ljubav, ali je kasnije naučimo potiskivati. Takvim ljudima odgovaram: »Ne morate stvarati ljubav. Srce vam je takvo da može stvoriti dovoljno ljubavi za cijeli svijet. Ne osjećate li ljubav, to je zato što joj se opirete, zato što ste naučili kako da je prestanete izražavati.«

Kao maloj djeci ljudi nam govore da ne bismo smjeli biti takvi kakvi jesmo te zato počinjemo potiskivati izražavanje vlastitog, izvornog ja. Potiskujemo svoju osobnost i emocionalno tijelo. Vježbamo prikrivanje emocija i pretvaramo se da ne osjećamo. Kad se svojih emocija stidimo, počinjemo ih opravdavati, objašnjavati i prosuđivati. Vjerujemo u mnoštvo laži pa više ne izražavamo prekrasnu emociju ljubavi.

Glas znanja nam govori: »Voljeti nije sigurno. Bojim se voljeti jer onda postajem ranjiv. Ako nekoga volim, srce će mi se slomiti.« Hrpa laži. To nije istina, ali vam znanje govori: »Dakako, upravo je tako. I ja s tim imam mnogo iskustva. Svaki put kad nekoga zavolim, srce mi ostane slomljeno.« To, dakako nije istina, jer vam nitko ne može slomiti srce ako volite sami sebe. Ako vam je netko slomio srce u prošlosti, zapravo ste ga sami slomili lažima o ljubavi u koje ste vjerovali. Ljubav daje snagu, a sebičnost vam je oduzima. Ljubav ne izaziva bol. Bol izazivaju strah, sebičnost i kontrola koji proizlaze iz laži u koje vjerujete. Ako više ne vjerujete u laži, ljubav će prštati iz vas.

Nakon iskustva u pustinji, bilo mi je jasno da svaka emocija proizlazi izravno iz moje osobnosti. Kad sam to zamijetio, više nisam potiskivao emocije. Sada su emocije najvažniji dio moje priče, jer znam da su mi osjećaji izvorni. Kad nešto osjećam, znam da je to reakcija na ono što opažam oko sebe. Moje mi emocije govore kako napredujem u životu, a ako ih se pridržavam, mogu mijenjati okolnosti.

Što god osjetili - radost, bijes, ljubav, mržnju - to su samo reakcije. No, budući da je to reakcija, važno je vidjeti što ju je izazvalo. Ako nisam sretan, znači da u mojoj priči ima nešto što me sprečava da budem sretan. Tada moram napraviti korak unatrag kako bih vidio što dovodi do toga. Ako sam dovoljno svjestan, moći ću se suočiti s problemom, popraviti ga i ponovno ću biti sretan. Čim se pojavi bilo kakav problem, razriješim ga na ovaj ili onaj način, čak ni ne pokušavam napisati priču o njemu.

Svemir je jednostavan: u njemu je riječ samo o uzroku i posljedici, akciji i reakciji. Ne sviđa li vam se način na koji živite, to je reakcija na program koji upravlja vašim životom. Lažljivac, odnosno program, nije čak ni dio vas, ali istodobno i jest zato što vi sami sebe tako određujete. Program stvara priču, a zatim u nju pokušava unijeti smisao objašnjavajući i opravdavajući sve u skladu s glavnim likom priče. Kakva zamka. Kakva vještina stvaranja. Ljudska bića stvaraju čitavu kulturu, cjelokupnu filozofiju čovječanstva. Stvaramo povijest, znanost, umjetnost, Olimpijske igre, natjecanje za Miss Universe, sve što možete zamisliti. To su naše tvorevine, prekrasne su i divne, ali samo su priče!

Glavni lik vaše priče ste vi, ali vi niste uloga koju igrate. Tu ste ulogu tako dugo vježbali da ste potpuno ovladali predstavom. Postali ste najboljim glumcem u cijelome svijetu, a ja vas uvjeravam da niste ono što vjerujete da jeste. Hvala Bogu da je tako, jer ste mnogo bolji nego što mislite.

Sjećam se kad mi je djed rekao: »Miguel, znat ćeš da si slobodan kad više ne budeš morao biti ti.« U tom ga trenutku nisam razumio, ali kasnije sam točno shvatio što je time htio reći. Ne moram biti onakvim kakvim me drugi žele. Ne moram biti ono što vjerujem da bih trebao biti u skladu s vlastitim lažima.

Vaša je priča vaša vlastita tvorevina. Vi ste umjetnik kroz kojeg protječe životna sila. Ne sviđa li vam se vlastita umjetnost, imate moć promijeniti je. To su dobre vijesti. Ne morate više biti to što jeste, a to je najveća moguća sloboda. Ne morate biti ono što vjerujete da jeste. Ne morate biti bijesni, ljubomorni ili ispunjeni mržnjom. Možete ponovno otkriti što uistinu jeste i vratiti se u raj, živeći u zemaljskom raju.

Ideje o kojima valja razmisliti

Svaka emocija koju osjetite jest stvarna. Istinita je. Izvire izravno iz osobnosti vašega duha. Ono što osjećate ne možete lažirati. Možete pokušati opravdati ili potisnuti svoje emocije, možete pokušati lagati o onome što osjećate, ali to što osjećate je izvorno.

Glas znanja može vas navesti da se stidite svojih osjećaja, ali nema ničeg lošeg u onome što osjećate. Nema dobrih i loših emocija. Čak i ako osjećate bijes ili mržnju, ti osjećaji izviru iz vaše osobnosti. Osjećate li takvo što, za to uvijek postoji razlog.

Sve što zamjećujete izaziva određenu emocionalnu reakciju. Ne zamjećujete samo svoje osjećaje, nego i znanje - misli, prosudbe i uvjerenja. Opažate i glas u svojoj glavi pa i na njega emocionalno reagirate.

Svaki put kad slažete sebi, kad se prosuđujete ili odbacujete, doživljavate emocionalnu reakciju, a ona nije ugodna. Ne sviđa li vam se emocionalna reakcija, nije riječ o tome da potiskujete ono što osjećate, nego da se oslobađate laži koja je uzrokovala tu reakciju. Kad prestanete vjerovati u laži, promijenit će vam se i emocije, jer one su posljedica, a ne uzrok.

Naše su emocije stvarne, a glas znanja koji nas navođi da patimo nije. Patnja je istinita, ali razlog zbog kojeg patimo možda uopće nije istinit.

Ljudska su bića opsjednuta znanjem i iskrivljenom slikom sebe samih. To je zato što više nismo slobodni.

Emocionalna je bol simptom zlostavljanja. Bol vam govori da morate nešto učiniti kako biste zaustavili zlostavljanje. Emocije su najvažniji dio vaše priče, jer vam govore kako napredujete u životu. Prateći osjećaje, možete promijeniti okolnosti u svome životu.

08. Zdrav razum i slijepa vjera

Ponovno buđenje vjere i slobodne volje

Kad sam počeo podučavati ovu filozofiju, jedan od izazova pred kojim sam se našao bio je prenositi mudrost moje tradicije bez praznovjerja. Želio sam odvojiti praznovjerje i sve ono što se u toltečkoj tradiciji odnosilo na zlo i vještice. Kome je stalo do laži? Želio sam izbaciti gluposti, a zadržati samo zdrav razum.

Ako iz svjetskih tradicija izdvojimo praznovjerje i mitologiju, ostat će samo zdrav razum. Kad je riječ o zdravom razumu, nema razlike između toltečke, egipatske, kršćanske, budističke, islamske ili bilo koje druge tradicije, jer sve te filozofije izvire iz istoga izvora. Proizlaze izravno iz ljudske osobnosti.

Razlika je u priči. Svaka filozofija uz pomoć simbola pokušava objasniti nešto što je teško izreći riječima. Učitelji su iskusili istinu i, ovisno o onome u što su vjerovali, stvorili priču. Priča je postala mitologijom, a ljudi koji nisu bili učitelji dodali su praznovjerja i laži. Zato ne vjerujem da treba slijediti gurue ili junake uzdizati u nebesa. Mi smo svoji vlastiti gurui i svoji vlastiti junaci. Sada vam povjeravam način na koji proživljavam svoj život, ali vam ne pokušavam reći kako biste vi trebali živjeti svoj. To nije moj, nego vaš posao. No, ako vidite kako ja sanjam, možda dobijete ideju što biste mogli učiniti s vlastitim snom.

Dok čitate ovu knjigu vjerojatno imate osjećaj da čitate nešto što već znate: a riječ je o vašem vlastitom zdravom razumu. U jednom jedinom trenutku možete se vratiti zdravom razumu i vlastitoj osobnosti. Ponovno možete posjedovati jasnoću i vidjeti ono što drugi ne mogu. Možete živjeti u svjesnosti i ponovno zadobiti prekrasnu moć koje su se ljudska bića odavno odrekla, a to je vjera.

Vjera je sila koja proizlazi iz naše osobnosti. Izraz je onoga što uistinu jesmo. Vjera je moć našega stvaranja, jer se njome koristimo kako bismo stvarali svoju životnu priču i preobražavali je. Različite su tradicije tu moć nazivale različitim imenima. Tolteci je nazivaju *namjerom*, ali meni se više sviđa *vjera*.

Da vidimo možemo li razumjeti zašto je naša vjera tako važna. Kada govorimo o vjeri ili namjeri, također govorimo i o moći što je posjeduje riječ. Riječ je čista čarolija. To je moć koja izvire izravno iz Boga, a vjera je sila koja usmjerava tu moć. Mogli bismo reći da je sve u našoj virtualnoj stvarnosti stvoreno riječju, jer riječ koristimo za stvaranje vlastite priče. Ljudska bića imaju najčudesniju maštu. Pomoću riječi stvorili smo jezik. Uz pomoć jezika pokušavamo unijeti značenje u sve što iskusimo.

Ponajprije smo se suglasili o zvuku i značenju svake riječi. Zato, prisjećajući se zvuka riječi, možemo s drugim sanjačima komunicirati o svojoj virtualnoj stvarnosti. Svemu što vidimo dajemo imena. Riječi odabiremo kao simbole, a ti simboli imaju moć ponovno stvoriti san u našoj glavi. Primjerice, ako čujete riječ *konj*, ta će nam riječ u glavi stvoriti cijelu sliku konja. Simboli tako funkcioniraju. No, simbol može biti i moćniji. Ako izgovorimo riječ *Kum*, u mislima nam se može opet pojaviti cijeli film. Riječ kao simbol posjeduje magiju i moć stvaranja jer u našoj mašti ponovno može stvoriti sliku, načelo ili cijelu situaciju.

Nevjerojatno je to što riječ može napraviti. U našem umu riječ stvara slike predmeta. Stvara složene pojmove. Riječ pobuđuje osjećaje. Riječ stvara svako uvjerenje koje smo ikad pohranili u mislima. Ustrojstvo našega jezika oblikuje način na koji zamjećujemo svoju sveukupnu virtualnu stvarnost.

Vjera je jako važna zato što je to sila koja svakoj riječi i svakom pojmu što su pohranjeni u našem umu udahnuje život. Možemo reći da se život očituje kroz vjeru, a da je vjera glasnik života. Život se odvija kroz vjeru, a vjera daruje život svemu u što pristanemo povjerovati. Prisjetite se, svoju vjeru ulažemo pristajući na sporazume. Kada se suglasimo s nekim načelom, prihvaćamo ga bez ikakve sumnje i to načelo postaje dijelom nas. Ne suglasimo li se s nekim načelom, naša vjera nije prisutna u njemu i ne zadržavamo ga u pamćenju. Svako je načelo živo samo zato što u njemu prebiva naša vjera, samo zato što *vjerujemo* u njega. Vjera je sila koja sve te simbole drži na okupu te pruža smisao i usmjerenje sveukupnom snu.

Ako možete zamisliti da je svako uvjerenje, svako načelo, svako mišljenje nalik na ciglu, tada je vjera mort koji cigle drži na okupu. Te cigle skupljamo i stavljamo ih na hrpu koristeći se pozornošću. Ljudska bića mogu istodobno primijetiti milijune stvari, ali pozornost nam daje moć razlikovanja i usredotočivanja samo na ono što želimo zamijetiti. Pozornost je također dio našega uma kojim se koristimo kako bismo prenosili informacije od jedne osobe do druge. Privlačeći nečiju pozornost stvaramo komunikacijski kanal, a kroz taj kanal možemo slati i primati informacije. Tako podučavamo i tako učimo.

Kao što sam rekao, naši su roditelji prisvojili našu pozornost i učili nas značenjima riječi; mi smo se složili s njihovim značenjem i naučili smo jezik. Zahvaljujući jeziku, zahvaljujući riječima, počeli smo podizati zgradu znanja. Sva naša uvjerenja zajedno oblikuju ustrojstvo koje nam govori što jesmo prema svome uvjerenju. Tolteci kažu da naš um uzima ljudski oblik. Ljudski oblik nije oblik našega fizičkog tijela. Ljudski je oblik ustrojstvo našega osobnog Stabla spoznaje. To je sve ono u što vjerujemo o ljudskoj rasi; to je ustrojstvo naše cijele priče. To je ustrojstvo gotovo jednako tako čvrsto kao i fizičko tijelo, jer ga čvrstim čini vjera.

Vi sebe nazivate ljudskim bićem i to je ono što vas čini čovjekom. Svoju ste vjeru uložili u vlastitu priču - ponajviše u glavni lik priče - i u tome je glavni problem! Najmoćniji dio sebe, svoju vjeru, uložili ste u lažljivca koji vam živi u glavi. Laži oživljavate zahvaljujući svojoj vjeri. Vaše vjerovanje u glavni lik svoje priče, odlučit će kako ćete živjeti u sadašnjem trenutku. To znači da bez ikakve dvojbe vjerujete u ono u što vjerujete da jeste. Ostatak je samo akcija i reakcija. Svaka je navika zamka zbog koje glumite ulogu vlastitog glavnog lika.

Pripovjedač nad vama ima moć zato što vjerujete u priču koju vam pripovijeda. Budući da priču podupirete svojom vjerom, više nije važno je li priča istinita ili nije. Vi u nju vjerujete i gotovo je. Neka bude volja tvoja. Zato je Isus rekao da biste mogli pokretati planine samo da imate malo vjere. Ljudska su bića moćna jer imaju snažnu vjeru. Sposobni smo čvrsto vjerovati, ali u što ulažemo svoju vjeru? Zašto imamo osjećaj da gotovo uopće nemamo vjere? Mogu vam reći kako nije istina da imamo malo vjere. Vjera nam je snažna i moćna, ali nije slobodna. Uložili smo je u znanje u svojoj glavi. Zarobljena je u ustrojstvu našega Stabla spoznaje.

Ustrojstvo je ono što uistinu kontrolira san našega života, jer u tom ustrojstvu prebiva naša vjera. Vjera nije glas u priči, niti se krije u razmišljanju uma. Ako kažemo: »Uspjet ću«, to ne znači da će nam vjera pratiti te riječi. Ne, jer možda postoji drugo, snažnije i dublje uvjerenje koje nam govori: »Ne, nećeš uspjeti.« I upravo se tako i događa. Nije važno što ćemo napraviti, jer uspjeti nećemo.

Zato se ne možete promijeniti pukom željom za promjenom. Ne, morate se uistinu suprotstaviti onome što vjerujete da jeste, osobito uvjerenjima koja ograničavaju izražavanje vašega života. Morate su suprotstaviti svakom uvjerenju kojim se koristite kako biste se prosuđivali, odbacivali i omalovažavali.

Sjećam se kad me jedan od učenika upitao: »Miguel, zašto mi je tako teško promijeniti uvjerenja?« Odgovorio sam mu: » Ti razumiješ načelo koje kaže da nisi ono što vjeruješ da jesi. To je samo priča. Ti to dobro razumiješ, ali ne vjeruješ u to. A to je jako važno. Promijenit ćeš se kad uistinu povjeruješ u to, kad u to uložiš vjeru, tada ćeš se promijeniti.«

Moguće je promijeniti ono u što vjerujemo i ponovno stvoriti san svoga života, ali najprije moramo osloboditi vjeru. Postoji samo jedan jedini način na koji je možemo osloboditi, a to je istina. Istina je naš mač, jedino oružje koje imamo protiv laži. Ništa osim istine ne može osloboditi vjeru zarobljenu u ustrojstvima laži. No, ako smo vjeru uložili u laži, više ne uviđamo istinu. Laži su oslijepile našu vjeru, moć našega stvaranja.

Slijepa vjera je snažan pojam. Ako nam je vjera slijepa, više ne slijedimo istinu. To se dogodilo kada smo pojeli plod Stabla spoznaje. Povjerovali smo u laži, vjera nam je postala slijepa i držali smo se lažnog privida. Bog nam je rekao: »Mogli biste umrijeti.« A naša vjera u laž je smrt, jer gubimo moć stvaranja i tako gubimo svoju povezanost sa životom ili Bogom. Prihvatili smo privid da smo odvojeni od života, a to vodi samouništenju i smrti.

Ako vam je vjera slijepa, ne može vas nikamo odvesti. Zato je Isus rekao: ako slijepac vodi slijepca, obojica će propasti. Sada znate zašto vam priče drugih ljudi zapravo ne pomažu: to je kao da slijepac vodi slijepca. Imate li slijepu vjeru i podučavate li druge slijepoj vjeri, sve će propasti. Vjerujete li da je život protiv vas i podučavate li druge da je život protiv vas, to je sljepilo, jer ne uočavate istinu. Sada i vi i drugi vjerujete u laž!

Stvarna ili slobodna vjera je ono što osjećate ovoga trenutka. Ovaj trenutak je stvaran; vjerujete u život, vjerujete u sebe, vjerujete bez ikakva razloga. To je moć vašega stvaranja u trenutku. Od tog trenutka možete stvarati sve što želite stvoriti, u bilo kojem smjeru.

Slijepa vjera je ona bez svijesti, no kad vaša vjera posjeduje svijest, to je sasvim druga priča. Ako vaša vjera ima svijest, njezinu moć nikada nećete upotrijebiti protiv sebe, što znači da je vaša riječ bespriječna. Ako vam je riječ bespriječna, sveukupni život će vam se poboljšati na svim razinama. Zašto? Zato što bespriječnost vaše riječi pronalazi izravan put do glavnoga lika vaše priče, u koji je uložena većina vaše vjere. Imati bespriječnu riječ znači da tu riječ u stvaranju vlastite priče nikada nećete upotrijebiti protiv sebe. O tome ću više govoriti u sljedećem poglavlju.

Ako prestanete vjerovati u laži, možete promijeniti ono u što vjerujete o sebi. To je ključ za mijenjanje vaše priče, to je vaša potraga za snom i to nitko osim vas ne može učiniti. Važni ste samo vi i vaša priča. Morate se suočiti s vlastitom pričom, a suočit ćete se, dakako, i s glavnim likom te priče.

Počnite ga promatrati kao da je riječ o nekome drugome, a ne o vama. Vaša sveukupna životna priča je poput knjige o vama. Udaljite se od te priče i postanite svjesni vlastite tvorevine. Pregledajte priču svoga života bez ikakvih prosudbi, tako da se ne pojave emocionalne reakcije. Sagledajte vlastitu priču od samoga djetinjstva - rast kojeg ste doživjeli, sve odnose. Jednostavno pokušajte napraviti inventuru i promatrati slike. Zamislite da imate samo pluća kojima možete disati, oči kojima možete vidjeti ljepotu, uši kojima čujete zvuke prirode. Tu je riječ samo o ljubavi. Suočite svoju životnu priču i svoju ljubav pa ćete doživjeti najnevjerojatniju potragu za snom.

Potragom za snom bavio se Buddha pod stablom drveta bodhi, Isus u pustinji i Mojsije na planini. Sve svjetske religije govore jedno te isto jer su sve nastale u ljudima koji su otvorili duhovne oči, od ljudi čija vjera više nije slijepa. No, kako bi oni ikome drugome mogli objasniti istinu? Možete li zamisliti Isusa kako je prije dvije tisuće godina pokušavao objasniti istinu? Govorio je o istini, opraštanju i ljubavi. Svima je rekao: »Morate oprostiti jedni drugima. Ljubav je jedini put.« Dao nam je rješenje za iscjeljenje uma, ali tko je tada bio spreman za to? Pitanje glasi: jesmo li spremni sada? Želimo li i dalje vjerovati vlastitim lažima i biti tako slijepi da smo spremni umrijeti za svoje laži, za svoj fanatizam, za svoje dogme?

Slijepa nas vjera, kao što sam već rekao, vodi u fanatizam, a to se događa kad ono u što vjerujemo želimo nametnuti drugim ljudima ne poštujući njihova uvjerenja. Ono u što vjerujemo ne moramo nametati drugima. Možemo poštovati tuđa uvjerenja i biti svjesni da svatko od nas sanja vlastiti san koji nema nikakve veze s drugima. Ako toga postanemo svjesni, napraviti ćemo velik korak prema iscjeljenju uma.

Izazov je ponovno osvojiti moć vlastite vjere, tako da nas više ne zasljepljuju laži. No, želite li se suočiti s tiraninom kojeg ste stvorili, bit će vam potrebna vjera. Problem je u tome što je vjera koju ste uložili u vlastitu tvorevinu tisuću puta snažnija od one koja vam je ostala. Pa gdje ćete, dakle, pronaći vjeru uz koju biste se mogli suočiti s vlastitom tvorevinom, ako vam je ta tvorevina progutala i posljednju kap vaše vjere?

Ne možete li pronaći vjeru u vlastitoj nutrini, u onome što vjerujete da jeste, posvuda oko vas ima mnogo vjere. Važno je naučiti kako prikupiti vjeru koja vam je potrebna da biste se oslobodili ustrojstva vlastitih laži. Zato ljudska bića izvode rituale: kako bi osnažila vjeru. Kad idete u crkvu, molite se, izgovarate mantre, pjevate, udarate u bubnjeve ili plešete, iz tih rituala prikupljate moć i vjeru. To su uistinu moćni rituali. Usmjerite li pozornost na ritual, otvarate kanal koji vodi do vjere. Vjera slijedi ritual, a usmjerite li pozornost na taj kanal, mogli biste obnoviti svoju vjeru.

Ritualni nam pomažu da vjeru pronađemo u prirodi i da je izgradimo jedan s drugim, u okviru ljudske zajednice. Kada se ljudi okupe, kada vole, tada osjete duboku vjeru. Upravo to činite svaki put kad idete u crkvu, svaki put kad se molite. Dok molite i obavljate rituale, prikupljate vjeru koja zapravo nije vaša vlastita, no to je vjera koju možete iskoristiti kako biste ponovno pronašli vlastitu. Ako potpuno vjerujete u ono što želite postići molitvom ili ritualom, udvostručit ćete namjeru.

Dok molite, vi stupate u dodir s božanskim duhom. Molitva stvara most koji spaja vaše stvarno biće s božanskim duhom, odbacujući glavni lik priče. To je ključ, jer je glavni lik vaše priče jedino što stoji između vas i božanskoga duha. Molitva i ritual pomažu prekidajući prosudbe i sve glasove koji vam se obraćaju, govoreći vam zbog čega nešto nije moguće. I molitva i ritual snažne su aktivnosti za zaustavljanje glasa znanja koji zlostavlja emocionalno tijelo.

Sve su religije sa svojim različitim ritualima prekrasne, jer vam pružaju put kojim možete prikupiti moć kako biste uništili barem neke od samoograničavajućih sporazuma što ste ih napravili. Svaki put kad uništite neki sporazum, vraća vam se vjera uložena u taj sporazum i tako ste jedan njezin dio ponovno osvojili. O tome govori ova knjiga. Namjera mi je da vratite barem dio vjere koju ste uložili u glavni lik svoje priče. No, prikupite li svu vjeru, a ne iskoristite je za mijenjanje glavnoga lika svoje priče, uskoro će je glavni lik ponovno progutati.

Zato morate osloboditi svoj život od praznovjerja u koje vjerujete. Samo je jedan način kako to učiniti: prestanite vjerovati pripovjedaču, glasu znanja u vašoj glavi. Kada vjeru ponovno uložite u istinu, umjesto u laži, postat ćete izvorni. Vaše će emocionalno tijelo ponovno biti onakvo kakvo je bilo u djetinjstvu i vratit će se vlastitom zdravom razumu. Ne mogu reći da sam ja izmislio taj način ili da sam otkrio nešto novo. Budući da sam umjetnik, samo iznova slažem ono što već postoji. Sve što vam govorim već tisućama godina postoji u ovome svijetu, ne samo u Meksiku, nego i u Egiptu, Indiji, Grčkoj, Rimu. Zdrav razum postoji u svakome od nas, ali ne možemo ga vidjeti dok nam je pozornost usmjerena na laži u koje vjerujemo.

Laži sve kompliciraju, a istina je vrlo jednostavna. Mislim da je došlo vrijeme da se vratimo istini, zdravom razumu, jednostavnosti samoga života. Sada smo svjesni da su laži tako moćne da nas osljepljuju. A istina je tako moćna da će se cijela naša stvarnost promijeniti kada joj se naposljetku vratimo. Istina nas vraća u raj, gdje osjećamo čvrsto zajedništvo ljubavi s Bogom, životom i svime što je stvoreno.

Kada oslobodite vjeru od laži, oslobodit ćete i svoju volju. A kad vam je volja slobodna, tada konačno možete birati. Glas u vašoj glavi stvara vam iluziju da i sada možete birati, da imate slobodnu volju. Ali, zar uistinu vjerujete da ste svjesno odabrali da ćete se povređivati, da ćete sami sebi izazvati patnju, da ćete se odbacivati i zlostavljati? Kako možete reći da imate slobodnu volju kada birate vrijeđati ljude koje volite, kada prosuđujete partnera ili djecu, kada ih unesrećujete svojim prosudbama?

Samo zamislite kako bi izgledalo da uistinu imate slobodnu volju, a to je moć da sami donosite odluke. Hoćete li uistinu odabrati da sami uništite vlastitu sreću ili ljubav? Hoćete li odabrati da se prosuđujete, da se okrivljujete, da živite u stidu i krivnji? Hoćete li odabrati da vjerujete kako ste loši, kako niste lijepi, kako ne zaslužujete biti sretni, zdravi ili uspješni, samo zato što toga niste vrijedni? Hoćete li odabrati da se neprestano svađate s ljudima koje najviše volite? Da vam je volja uistinu slobodna, odabrali biste sasvim suprotno. Mislim da je sasvim očito kako naša volja *nije* slobodna.

Kad vjeru uložite u istinu umjesto u laži, mijenjaju vam se odluke. Kad vam je volja slobodna, odluke će vam proizlaziti iz vlastite osobnosti, a ne iz programa, ne iz lažljivca koji živi u vašoj glavi. Vjerovat ćete u ono što želite vjerovati, a kad imate moć povjerovati u ono što želite, događa se nešto jako zanimljivo. Poželjet ćete ljubav. Nećete željeti ništa osim ljubavi, jer ćete znati da ono što nije ljubav, nije ni istina!

Kada vam je volja slobodna, odabrat ćete sreću i ljubav, spokojstvo i sklad. Odabrat ćete igru i uživanje u životu. Više nećete odabirati tragedije. Ako u sadašnjem trenutku odabirete tragediju, to je zato što nemate izbora; to je navika. To je zato što ste tako programirani, a čak i ne znate da posjedujete moć donijeti drugačiju odluku. Odluke donosi nešto drugo u vašoj glavi, a to je glas lažljivca. Upravo kao i kod čovjeka u filmu *Prekrasan um*, čije su vizije umjesto njega donosile odluke, vaš glas donosi odluke umjesto vas.

Zašto bismo svjesno odabrali svađati se s roditeljima, djecom ili voljenom osobom? Nije riječ o tome da se želimo svađati. Dok smo bili djeca i sastajali se s drugom djecom, to smo činili zato što smo se željeli igrati, željeli smo se zabavljati i uživati u životu. Kad odrastemo i odlučimo se upustiti u odnos - uglavnom ljubavni odnos - činimo li to zato što želimo stvarati emocionalnu bol i dramu? Ne, zdrav nam razum govori da se želimo igrati, da se želimo zabavljati dok zajedno istražujemo život. No, Princ laži koji kontrolira glas znanja, potiskuje zdrav razum.

Zdrav razum je mudrost, a mudrost je sasvim drugačija od znanja. Mudri ste kad više ne djelujete protiv sebe. Mudri ste kad živite u skladu sa sobom, s vlastitom vrstom i svime što je stvoreno.

Upravo ovoga trenutka imate mogućnost izbora. Sto ćete učiniti s ovim informacijama? Sto se događa ako više ne vjerujete u laži? Odvojite malo vremena kako biste pozornost usmjerili na osjećaje, kako biste osjetili sve životne mogućnosti koje bi vam bile na raspolaganju da vam vjera više nije slijepa. Prestanete li vjerovati u laži, patnji je kraj. Kraj je i prosuđivanju. Više ne živite obuzeti krivnjom, stidom, bijesom i ljubomorom. Više nemate potrebu da budete dovoljno dobri za bilo koga, pa ni za sebe. Prihvaćate ono što jeste, što god to bilo, čak i ako ne znate što ste. Više vam nije ni stalo da to znate. Nije važno znati, i to je mudrost.

Samo zamislite da vam se sveukupni život mijenja zato što više ne vjerujete u laži. Živite ne pokušavajući kontrolirati sve oko sebe, a vaša osobnost nikome ne dopušta da vas kontrolira. Više ne prosuđujete druge, niti prigovarate onome što čine, jer znate da druge ne možete kontrolirati. Samo zamislite da ste odabrali oprostiti svakome tko vas je u životu povrijedio, jer u srcu više ne želite nositi emocionalni otrov. Opraštajući svima pa čak i sebi, iscjeljujete vlastiti um i srce i više ne osjećate emocionalnu bol.

Samo zamislite da ste povratili moć za donošenje vlastitih odluka, jer više ne vjerujete pripovjedaču. Uživajte u životnom obilju, unutarnjem spokojstvu i ljubavi. Zamislite kako se ponašate prema svome partneru, kako se ponašate prema svojoj djeci, čemu podučavate novi naraštaj ako više ne vjerujete u laži. Samo zamislite promjenu koja se u cijelome čovječanstvu ostvaruje zbog nečega tako jednostavnog: nevjerovanja u laži.

Ideje o kojima valja razmisliti

Riječ je prava čarolija. To je moć koja dolazi izravno od Boga, a vjera je sila koja usmjerava tu moć. Sve je u našoj virtualnoj stvarnosti stvoreno uz pomoć riječi; riječju se koristimo za stvaranje vlastite priče, za razumijevanje svega što doživljavamo.

Vjera je sila koja svakoj riječi, svakom uvjerenju što smo ga pohranili u umu, daje život. Prihvatimo li neko načelo, u njega ulažemo našu vjeru i čuvamo ga u pamćenju. Vjera je most koji povezuje naša uvjerenja te sveukupnom snu daje smisao i usmjerenje.

Pozornost je onaj dio uma kojim se koristimo kako bismo drugim ljudima prenosili informacije. Usmjeravajući pozornost stvaramo kanal komunikacije i kroz taj kanal šaljemo i primamo informacije.

Ustrojstvo našega znanja upravlja snom našega života, jer u tome ustrojstvu prebiva naša vjera. Vjera nije glas u našoj priči, a nije ni u umu koji razmišlja. Vjera je zarobljena u ustrojstvu znanja, a osloboditi je može samo istina.

Stvarna ili slobodna vjera jest ono što osjećate u ovome trenutku. Ovaj je trenutak stvaran; imate vjeru u život i vjeru u sebe, a ta vjera nema nikakva posebnog razloga. To je moć vašega stvaranja u ovome trenutku. S toga stajališta na bilo kojoj razini možete stvarati što god želite.

Slijepa vjera nas nikamo ne može odvesti jer ne slijedi istinu. Ako nam vjeru zasljepljuju laži, zapast ćemo u privid da smo odvojeni od Boga pa ćemo izgubiti moć stvaranja.

Kad vjeru oslobodimo laži, ponovno ćemo imati slobodnu volju i sami ćemo moći birati. Ponovno ćemo osvojiti moć da vjerujemo u ono u što želimo vjerovati. A kada imamo moć vjerovati u sve što želimo, željet ćemo samo ljubav.

09. Preobražaj pripovjedača

Četiri sporazuma kao omiljeni instrument

Vidjeli ste kako stvarate virtualnu stvarnost, san vlastita života i svjesni ste da vam je život priča. Sada se, na temelju te svjesnosti, postavlja pitanje: jeste li sretni sa svojom pričom? Jako je važno razumjeti da možete biti sve što želite jer vi ste umjetnik, a vaš je život vaša tvorevina. To je vaša priča. To je vaša komedija ili tragedija, a ako se priča ionako mijenja, zašto promjenu ne biste svjesno usmjeravali?

Sada, kad ste osviješteni umjetnik, pogledajte sviđa li vam se vlastita umjetnost i počnite vježbati kako biste je mogli poboljšati. Vještina se stječe iskustvom. No, to je veoma važno djelovanje. Kad sam to otkrio, djelovao sam tako da sam preuzeo odgovornost za svoju umjetnost i pročistio svoj program. Kao umjetnik sam počeo istraživati mogućnosti - svako djelovanje i svaku reakciju. Usput, to je naša stvarna priroda: istraživanje. Istraživanje čega? Života! A što bismo drugo mogli istraživati?

Mijenjanje životne priče Tolteci nazivaju *majstorstvom preobrazbe*. Riječ je o preobražaju vas, pripovjedača, sanjača. Život se jako brzo mijenja i vidite da se neprestano preobražavate, ali preobrazbom ćete ovladati kada se više ne budete opirali promjeni. Umjesto toga, promjenu iskoristite u vlastitu korist i uživajte u njoj. Ovladati preobrazbom znači neprestano živjeti u sadašnjem trenutku. Život je sada vječan zato što životna sila sve stvara upravo sada, a ujedno i upravo sada sve preobražava.

Kako ćete promijeniti svoju priču? Sada znate da sami stvarate tu priču u skladu s onim što vjerujete o sebi. Ono što vjerujete o sebi možete preobraziti tako da se »odučite« od onoga što ste već naučili. Kada se odučite, vjera će vam se vratiti, osobna moć povećati i tada vjeru možete uložiti u nova uvjerenja.

Želite li znati istinu, ako ste spremni prestati vjerovati u laži, tada zapamtite: *ne vjerujte samome sebi i ne vjerujte nikome*. To će vam pojasniti mnoge stvari. No, možda će vam trebati mala podrška kako biste prestali vjerovati u laži i kako biste se počeli oslobađati svih sporazuma koji su usmjereni protiv vas. Knjiga *Četiri sporazuma sa samim sobom* pružit će vam podršku. Napisana je upravo za vas, za glavni lik vlastite priče. Ta četiri jednostavna sporazuma mogu vas odvesti sve do vlastite osobnosti: *neka vam riječ bude besprijekorna*. *Ništa nemojte shvaćati osobno*. *Ne pretpostavljajte*. *Uvijek dajte sve od sebe*.

Mnoga vam oruđa mogu pomoći da promijenite svoju priču, ali četiri sporazuma sa samim sobom moje su omiljeno oruđe za preobrazbu. Zašto? Jer imaju moć pomoći vam da se odučite mnogih stvari kojima ste naučili koristiti svoju riječ protiv sebe. Pridržavajući se tih sporazuma, suprotstaviti ćete se svim mišljenjima koja nisu ništa drugo osim praznovjerja i laži. *Neka vam riječ bude besprijekorna* jer riječju se koristite kako biste stvarali svoju priču. *Ništa ne shvaćajte osobno* jer živite u vlastitoj priči, a drugi ljudi žive u svojoj. *Ne pretpostavljajte*, jer pretpostavke većinom nisu istinite; lažne su, a kad pripovjedač smišlja priče - osobito o drugim pripovjedačima - to stvara pravu dramu. *Uvijek dajte sve od sebe* jer ćete time sprečavati prosudbe glasa znanja, a sve dok se nečim bavite, ne dopuštate glasu da vam se obraća.

Pripovjedač, lažljivac u vašoj glavi, navodi vas da se vlastitom riječju služite protiv sebe. Navodi vas da sve shvaćate osobno, pravi mnoštvo pretpostavki i sprečava vas da date sve od sebe. Prvi sporazum, *neka vaša riječ bude besprijekorna*, vrhovni je sporazum, jer vam pomaže u prepoznavanju svih laži što upravljaju vašim životom. Biti besprijekoran znači koristiti se moćima vlastite riječi u korist istine i ljubavi. Ostala tri sporazuma

više su potpora prvome - oni predstavljaju iskustvo kojim se stječe vještina - ali cilj je prvi sporazum. Počnete li vježbati sva četiri sporazuma sa samim sobom, dolazi trenutak kada doživljavate istinu i vaša je emocionalna reakcija nevjerojatna.

Napisao sam knjigu o četiri sporazuma, a pokušao sam je pisati što sam jednostavnije mogao. Čitajući je, možda ćete imati osjećaj da već poznajete četiri sporazuma. To je istina, jer ti sporazumi izviru iz vas onakvih kakvi uistinu jeste, a vi kakvi uistinu jeste sam upravo ja kakav uistinu jesam. Vaš vam duh govori iste stvari. To je pravi zdrav razum. Ta je knjiga glasnik ljubavi. Nalikuje otvorenim dverima koja će vas odvesti sve do vašega pravog ja, no vi ste taj koji mora pregaziti taj put. Morate imati hrabrosti primijeniti te instrumente kako biste pronašli sebe i kako biste na sebi svojstven način ponovno stvorili vlastitu priču. Cijelu je možete preobraziti već i samo time što ćete provoditi četiri sporazuma sa samim sobom.

Prvi sporazum, *neka vam riječ bude bespriječna*, znači da se u stvaranju svoje priče nikada ne trebate služiti snagom riječi protiv sebe. *Bespriječna* znači bez grijeha. Sve što napravite protiv sebe jest grijeh. Kad vjerujete u laži, koristite se snagom riječi protiv samih sebe. Kad vjerujete da se nikome ne sviđate, da vas nitko ne razumije, da nikada nećete uspjeti, tada se svojom riječju koristite protiv sebe.

Mnoge svjetske filozofije znaju da su laži iskrivljenje riječi, a neke tradicije to iskrivljenje nazivaju *zlim*. Meni se više sviđa reći da se *riječju koristimo protiv sebe*, jer dok sami sebe prosuđujemo i okrivljujemo, ne kažemo da je takvo iskrivljenje zlo. Ne kažemo da je zlo kada odbacujemo same sebe i kad se prema sebi ponašamo mnogo gore, nego prema vlastitim kućnim ljubimcima. Ako vam je riječ bespriječna, to znači da nikada ne govorite protiv sebe, da nemate uvjerenja koja bi vam mogla štetiti i da nikada ne pomažete nikome tko bi vam mogao štetiti. Ako ste bespriječni, ne služite se vlastitim znanjem protiv sebe i ne dopuštate glasu u glavi da vas zlostavlja. Možda vam je sada malo jasniji prvi sporazum, *neka vaša riječ bude bespriječna*.

Zapamtite, riječ je vaša moć, jer se njome koristite za stvaranje vlastitog virtualnog svijeta. Riječju stvarate glavni lik priče. Svako mišljenje o sebi, svako uvjerenje sastavljeno je od riječi: »Pametan sam, glup sam, lijep sam, ružan sam.« To su moćne riječi. No, vaša je riječ još i moćnija, jer predstavlja vas dok ste u odnosima s drugim sanjačima. Svaki put kad progovorite, misao postaje zvuk i misao postaje riječ pa može prijeći u um drugih ljudi. Ako je njihov um plodno tlo za takvu vrstu sjemena, pojest će ga pa će ta misao živjeti i u njima.

Riječ je sila koju ne možete vidjeti, ali možete vidjeti njezina očitovanja i izraze, jer je to vaš vlastiti život. Emocionalna reakcija je mjerilo kojim možete odmjeriti kako upotrebljavate riječ. Kako ćete znati kada se bespriječno koristite riječju? Tada ste sretni. Osjećate se dobro zbog sebe. Osjećate ljubav. Kako ćete znati kad riječ koristite protiv sebe? Ako počnete patiti zbog zavisti, bijesa i tuge. Patnje svih vrsta posljedica su zloupotrebe riječi, posljedica su vjere u znanje okaljano lažima. Oslobodite li riječ, povratit ćete joj bespriječnost i nikada više nećete izdati samoga sebe. Suglasite se da će vam riječ biti bespriječna i to je dovoljno da se vratite u raj kojeg su ljudi izgubili. To je dovoljno da vas vrati istini i preobrazi cijelu priču. Neka vam riječ bude bespriječna. Vrlo jednostavno.

Drugi sporazum, *ništa ne shvaćajte osobno*, pomaže vam da se oslobodite mnogih laži u koje ste pristali vjerovati. Kada stvari shvaćate osobno, reagirate i povrijeđeni ste, a to stvara emocionalni otrov. Tada žudite za osvetom, želite vratiti istom mjerom i riječju se koristite protiv drugih ljudi. Znae da drugi ljudi projiciraju svoje ideje na vas, kao da Picasso kaže: »To ste vi.« Svjesni ste da je to samo nečiji pripovjedač koji vam jednostavno pripovijeda priču. Ako ništa ne shvaćate osobno, bit ćete imuni na emocionalni otrov u svim odnosima. Više nećete gubiti kontrolu i nećete se prepuštati reakcijama zato što ste emocionalno povrijeđeni. Time zadobivate jasnoću pa ste odmah korak ispred drugih ljudi koji ne uočavaju ni vlastite priče.

Drugi sporazum vas vodi slamanju stotina sitnih laži, sve dok ne naiđete na srž svih laži svoga života. Kada se to dogodi, ruši se cijela zgrada znanja pa imate drugu šansu za stvaranje nove priče koju ćete stvarati na vlastiti način. Tolteci to nazivaju *gubljenjem ljudskoga oblika*. Kada izgubite ljudski oblik, imate priliku odabrati u što želite vjerovati u skladu s vlastitim integritetom. Dok ste bili dijete, koristili ste se vlastitom pozornošću za stvaranje prvoga sna svoga života. Nikada niste imali priliku izabrati ono u što želite vjerovati; bilo vam je nametnuto sve sa čime ste se složili. Sada imate priliku koju kao dijete niste dobili. Drugi put se možete poslužiti pozornošću kako biste svoju priču utemeljili na istini, a ne na lažima. Tolteci to nazivaju *snom druge pozornosti*. Ja to nazivam *drugom pričom*, jer je to i dalje san i priča! No, sada je to priča po vašemu izboru.

Kada izgubite ljudski oblik, volja vam je ponovno slobodna. Ponovno ste zadobili moć vjere, a ono što s tom vjerom možete učiniti nema nikakvih ograničenja. Želite li upravo to, svoj život možete ponovno stvarati u širim razmjerima. No, cilj nije spasiti svijet. Ne. Jedina misija koju imate u životu jest: usrećiti sebe. To je to. Sasvim jednostavno. Jedini način na koji možete usrećiti sebe jest stvoriti priču zbog koje ćete biti sretni. Svima nam se može dogoditi bilo što. Ne možete kontrolirati ono što se događa oko vas, ali možete upravljati načinom na koji pričate svoju priču. Možete je prepričavati kao veliku melodramu, možete biti tužni i depresivni zbog svega što vam se događa ili je možete pričati kao priču u kojoj nema nikakvih tragedija.

Treći sporazum, *ne pretpostavljajte*, prava je karta za osobnu slobodu. Što se događa kad nešto pretpostavljamo? Pripovjedač izmišlja priču, mi u nju vjerujemo i ne postavljamo pitanja koja bi mogla osvijetliti istinu. San nam se većinom temelji na pretpostavkama, a te pretpostavke stvaraju cijeli svijet privida koji uopće nisu istiniti, no mi u njih vjerujemo. Iznošenje pretpostavki i osobno shvaćanje tih pretpostavki početak je pakla na ovome svijetu. Ljudska bića stvaraju mnoštvo problema, jer prave pretpostavke i vjeruju da su istinite! Gotovo se svi naši sukobi temelje na tome.

Biti svjestan znači vidjeti ono što je istinito, vidjeti sve onakvo kakvo jest, a ne onakvo kakvo mi to želimo da bude, kako bismo opravdali ono u što već unaprijed vjerujemo. *Majstorstvo svjesnosti* prvo je majstorstvo Tolteka, a možemo ga nazvati i *majstorstvom istine*. Ponajprije, potrebno je postati svjestan da vam glas u glavi uvijek pripovijeda priču. Vi neprestano sanjate. Istina je da opažate stvari, ali način na koji pripovjedač opravdava, objašnjava i stvara pretpostavke o onome što opažate nije istina, nego samo priča.

Zatim, morate biti svjesni da glas pripovjedača u vašoj glavi ne mora nužno biti vaš glas. Svaka zamisao u vašoj glavi ima glas kojim se želi izraziti. To je sanjanje. To je samo priča koja vam pokušava privući pozornost i opravdati vlastito postojanje. Drugi dio vas je onaj dio koji sluša, dio koji sanja san, onaj koga zlostavljaju.

Naposlijetku, morate vježbati svjesnost sve dok ne ovladate njome. Kada ovladate svjesnošću kao navikom, život uvijek sagledavate onakvim kakav jest, a ne onakvim kakvim ga vi želite vidjeti. Više ne pokušavate stvari pretočiti u riječi, ne pokušavate više ništa objasniti i to vam ne dopušta stvaranje pretpostavki. Za komunikaciju s drugim ljudima koristite se samo riječju, znajući da je ono što prenosite samo stajalište utemeljeno u onome u što vjerujete. A ono u što vjerujete samo je program; to nije ništa drugo osim većinom lažnih ideja. Zato trebate slušati i postavljati pitanja. Ako vam je komunikacija jasna, ljudi će vam dati sve informacije koje su vam potrebne i nećete morati stvarati pretpostavke.

Četvrti sporazum sa samim sobom glasi: *uvijek dajte sve od sebe*. Kad dajete sve od sebe, glasu znanja ne pružate priliku da vas prosuđuje. Ako vas ne prosuđuje, nema potrebe da se osjećate krivima ili da se kažnjavate. Radeći najbolje što možete, bit ćete produktivni, što znači da ćete nešto poduzimati. Taj se sporazum odnosi na to da nešto poduzmete i radite ono što volite raditi, jer to je posao koji vas usrećuje. Bavite se njime zato što to želite, a ne zato što morate.

Najbolji trenuci vašega života su oni kada ste izvorni, kada ste ono što jeste. Kad stvarate i radite ono što volite raditi, tada ponovno postajete ono tko uistinu jeste. U tome trenutku ne razmišljate, nego se izražavate. Kad stvarate najbolje što možete, um prestaje funkcionirati. Ponovno ste živi. Emocije izlaze na površinu i više čak i ne zamjećujete koliko se dobro osjećate. Samo radite i radite i zbog toga se izvrsno osjećate. Ako ste vi neaktivni, um mora biti aktivan i to je otvoren poziv glasu znanja da vam se obrati. No, kada ste zaokupljeni onime što radite, um gotovo i ne progovara.

Dok stvarate, glas znanja nije prisutan, čak i ako se u svojoj umjetnosti koristite riječima. Pišete li pjesmu, ne razmišljate o riječima kojima se služite da biste je napisali; jednostavno izražavate emocije. Riječi su instrument, kôd kojim se služite da biste se izrazili. Ako ste glazbenik koji svira, između vas i glazbe nema nikakve razlike. Stvarate glazbu i istodobno uživajte u svakoj noti i svakome zvuku. Postali ste jedno s onime što radite, a to je vrhunski užitak. Svaki glazbenik zna o čemu govorim. Izražavate ono što uistinu jeste, a to je nešto najljepše što se ikome može dogoditi. Samoizražavanje vas dovodi u zanos zato što stvarate. To je život kao umjetnost.

Kad radite najbolje što možete, imate povjerenja u sebe i u svoje stvaranje, svoju životnu silu. Postavili ste si cilj i potpuno se predajete njegovu ostvarenju, ali niste vezani za ostvarenje. Ne znate hoćete li ga ostvariti i do toga vam nije ni stalo. Predajete mu se, a prekrasno se osjećate kada postignete cilj. Ako ga ne postignete i to je prekrasno. Kako god bilo, potpuni ste jer je ljubav u kretanju prekrasna stvar. Djelovanje je izražavanje samoga sebe, to je izraz duha i vašega stvaranja.

Potičem vas da preuzmete odgovornost za svaku odluku koju u životu donesete. Nijedna odluka nije ni ispravna ni pogrešna. Ono što je važno jest djelovanje u skladu s vlastitim izborom. Sve je u životu izbor. Donoseći odluke, vi kontrolirate svoj san. Svaki izbor nosi svoje posljedice, a majstor sanjač ih je svjestan. Također možemo reći da za svako djelovanje doživljavamo i reakciju. Ako je vaše znanje djelovanje, a vaše emocije reakcija, tada možete uvidjeti zašto je tako važno postati svjesnim glasa znanja.

Glas znanja uvijek potkopava vašu sreću. U najsretnijim trenucima svoga života igrate se i ponašate poput djeteta. No, u glavi vam se pojavljuje glas koji kaže: »Ovo je prelijepo da bi bilo istinito. Moram se prizemljiti i vratiti u stvarnost.« A stvarnost o kojoj govori glas znanja jest patnja.

Život može biti prekrasan. Ako volite sebe i pokušavate dati sve od sebe, to će vam uskoro postati navikom. Kada vam prijeđe u naviku davati najbolje od sebe, sve je spremno da uvijek budete sretni, upravo kao što ste bili dok ste bili sasvim malo dijete. No, najprije morate okončati unutarnji dijalog. To je jedno od najvećih čudesa koje čovjek može iskusiti. Možete li zaustaviti glas da vam se ne obraća, tada ste gotovo oslobođeni patnji koje vam donose laži.

Ljudi me pitaju preporučam li upotrebu mantri za uklanjanje unutarnjeg dijaloga. Zapravo, preporučujem vam da se poslužite bilo kakvim trikom koji možete pronaći kako biste zaustavili to blebetanje. To nije kulinarski recept. Možete istražiti koliko god načina želite za zaustavljanje dijaloga, sve dok ne pronađete vlastiti. Za neke bi ljude to čudo mogla proizvesti mantra. Za druge, to čudo donosi meditacija, kontemplacija ili glazba. Treći bi čudo zaustavljanja dijaloga mogli postići šetnjom ili boravkom u prekrasnoj prirodi. To bi čudo mogao izazvati ples, joga, trčanje, plivanje ili bilo koja vježba. To ovisi o vama.

Kad sam bio tinejdžer, djed mi je rekao: »Glazba je rješenje kojim možeš zaustaviti glas u svojoj glavi. Glas zamijeni glazbom, jer glazbu ne možeš objasniti. Kako bi mogao objasniti Beethovenovu »Petu simfoniju«? O njoj možeš imati mišljenje, ali je ne možeš objasniti. Moraš je odslušati.«

Razumio sam što mi je djed želio reći, ali glazbu nisam volio. Djed je volio klasičnu glazbu, ali ja sam tu metodu posve odbacio. Rekao sam mu: »Mislim da to ne bih mogao. Dosadna mi je.« Dakako, slušao sam glazbu, ali ja sam volio Beatlese. Stihovi su bili na engleskom, a ja sam u to vrijeme govorio samo španjolski jezik. Znao sam sve riječi pjesama, ali te riječi za mene nisu imale nikakva značenja. Ako je u tim pjesmama i bilo kakvih dramatičnih događaja, nisam ih doživljavao kao dramu, nego kao ljepotu.

Slušanje pjesama Beatlesa uistinu je za mene funkcioniralo, jer su njihovi glasovi bili poput svakog drugog instrumenta, a glazba je zauzimala prostor koji je inače pripadao glasu znanja. Ponekad bi i glas bio prisutan, ali ga katkad nije bilo. Tu sam glazbu jako volio pa ako ni na što drugo ne bih obraćao pozornost, u glavi mi je postojala samo glazba. Počeo sam tako slušati glazbu, ali nisam bio svjestan što radim, jer iako sam čuo što mi je djed rekao, pretpostavio sam da je govorio o klasičnoj glazbi! No, glazba obuhvaća bubnjeve, trube i bilo koju vrstu instrumenta, sve dok u njoj nema riječi na nekom jeziku kojeg znate, pa vam one ne mogu privući pozornost. Problem postoji samo kad glazbu prate riječi čije značenje razumijete pa možete razmišljati o njima.

Mnogo je načina na koje možete umiriti um, samo kad biste se njima poslužili, ali s moga je stajališta vježbanje četiri sporazuma sa samim sobom najbolji put. Ti sporazumi imaju moć uništavanja tisuća sitnih sporazuma koji vam nanose štetu, ali nisu tako jednostavni kako izgledaju. Mnogi ljudi kažu: »Razumijem četiri sporazuma i vidim da mi mijenjaju život, ali u nekom trenutku više ne mogu nastaviti s njima.« Ne možete nastaviti zato što ste se u određenom trenutku suočili sa snažnim uvjerenjem. Vjera koju ste uložili u to uvjerenje snažnija je od vjere koja vam je na raspolaganju za mijenjanje toga uvjerenja. Zato je važno vježbati oslobađanje vjere sa sitnijim uvjerenjima. Nakon toga se možete pozabaviti snažnijim.

Svaki put kad vježbate četiri sporazuma, njihovo značenje postaje sve dublje. Kad drugi ili treći put pročitate knjigu *Četiri sporazuma sa samim sobom* u određenom će vam se trenutku učiniti kao da čitate neku sasvim drugu knjigu. Čini se drugačijom, jer ste već uništili mnoštvo malih sporazuma. Sada se možete spustiti na nešto dublju razinu, pa sve dublje i dublje, dok ne dođe trenutak u kojem ćete otvoriti duhovne oči. Kada se konačno preobrazite, život vam postaje remekdjelo sanjanja, izraz vašega emocionalnog tijela, upravo onakav kakav je bio prije dolaska znanja.

Ideje o kojima valja razmisliti

Način na koji možete preobraziti ono u što vjerujete o sebi jest da se odučite od onoga što već znate. Kada tako odlučite, vratit će vam se vjera, osobna moć će vam postati snažnijom i tu vjeru možete uložiti u nova uvjerenja.

Četiri sporazuma imaju moć pomoći vam da se odučite od mnoštva načina na koje ste naučili koristiti se riječju protiv samoga sebe. Pridržavajući se tih sporazuma, suprotstavit ćete se svim svojim mišljenjima koja su puko praznovjerje i laži: *neka vam riječ bude besprijeekorna. Ništa nemojte shvaćati osobno. Ne pretpostavljajte. Uvijek dajte sve od sebe.*

Kad se zgrada znanja ruši, imate drugu šansu za stvaranje priče u skladu s vlastitom osobnošću. Po drugi se put možete poslužiti svojom pozornošću kako biste sastavili priču koja se temelji na istini, a ne na laži. *U snu druge pozornosti* ponovno zadobivate moć svoje vjere, volja vam je ponovno slobodna i nema nikakvih ograničenja što s njom možete napraviti.

Kada ste zaokupljeni onime što radite, um gotovo i ne progovara. Tada izražavate ono što uistinu jeste, a djelo-vanje je samo po sebi izvrsna stvar. Ako ne djelujete vi, mora djelovati um, a to je otvoren poziv glasu znanja da vam se obrati.

Najljepši trenuci vašega života su oni kada ste izvorni, kada ste ono što uistinu jeste. Dok stvarate, dok radite ono što volite raditi, tada ponovno postajete ono što uistinu jeste. U tome trenutku ne razmišljate, nego se izražavate. Vaše emocije izlaze na površinu i osjećate se izvrsno.

Svaki put kada vježbate četiri sporazuma, njihovo značenje postaje sve dubljim i dubljim, dok ne dođe trenutak u kojem ćete otvoriti duhovne oči. Tada vam život postaje izraz emocionalnog tijela, upravo kao što je bio prije nego što ste stekli znanje.

10. Napisati priču s ljubavlju

Život je ljubavna priča bez kraja

Koji je najbolji način da napišete svoju životu priču? Postoji samo jedan jedini način, a to je - s ljubavlju. Ljubav je materijal kojim se koristim za pisanje svoje priče, jer ljubav izvire izravno iz moje osobnosti, iz onoga što uistinu jesam. Volim glavni lik svoje priče, a glavni lik voli i uživa u svakom sekundarnom liku. Ne bojim ti se reći: »Volim te.« Tvoj bi um mogao reći: »Kako me možeš voljeti kad me čak i ne poznaješ?« Ne moram te poznavati. Ne moram opravdavati svoju ljubav. Volim te jer mi je to užitak. Ljubav koja iz mene izvire čini me sretnim i nije mi važno hoćeš li me odbaciti jer ja samoga sebe ne odbacujem. U svojoj priči živim u trajnoj ljubavnoj vezi i za mene je sve prekrasno.

Živjeti u ljubavi znači ponovno biti živ. To znači vratiti se svojoj osobnosti, onome što ste bili prije znanja. Jednom kad ponovno steknete vlastitu osobnost, uvijek ćete slijediti ljubav. Živite kao da je život vječna ljubavna priča, jer je lako voljeti i sve ostale jednom kad volite sebe. Dobro se osjećate zato što ste ono što uistinu jeste, a kada se družite s drugim ljudima, to je zato što želite dijeliti svoju sreću. Vaša je ljubav tako velika da ne osjećate potrebu za nečijom ljubavlju kako biste bili sretni. No, to ne znači da ne prihvaćate ljubav. Dakako da je prihvaćate. Prihvaćate dobru hranu, dobro vino, dobru glazbu, pa zašto onda ne biste i dobru ljubav?

Uspijete li sebe vidjeti kao umjetnika, a svoj život kao vlastitu tvorevinu, zašto onda ne biste za sebe stvorili najljepšu priču? To je vaša priča. Važan je samo izbor. Možete napisati priču koja se temelji na ljubavi i romantici, no takva ljubav mora početi od vas samih. Predlažem vam da počnete s potpuno novim odnosom između sebe i sebe. Možete ostvariti najljepši, najromantičniji ljubavni odnos sa sobom, a ostvarit ćete ga promjenom sporazuma koje imate sa sobom.

Možete napraviti sporazum da se prema sebi ponašate s poštovanjem. Zaključite sporazum o samopoštovanju i glasu u glavi recite: »Vrijeme je da se počnemo poštovati.« Prestat će mnoge prosudbe, kao i najveći dio samoodbacivanja. Tada možete dopustiti glasu da progovori, ali će dijalog biti mnogo bolji. Imat ćete izvrsne ideje, u glavi će vam se odvijati sjajni dijalozi, a kada o tome budete pričali drugima, svidjet će im se vaše riječi. Shvatit ćete da se smijete i zabavljate, čak i kad ste potpuno sami.

Lako je uvidjeti zašto je odnos sa sobom tako važan. Kada ste sa sobom u sukobu, kada se sami sebi ne sviđate ili, što je još gore, kada se mrzite, unutarnji je dijalog ukaljan otrovom pa tako i razgovarate sa sobom. Ako se volite, glas znanja još postoji u vašoj glavi, ali je ljubazan prema vama. Kad volite sebe, kad ste blagi prema sebi, tada sa sobom imate dobar odnos. Tada će se poboljšati svaki vaš odnos, ali sve uvijek počinje od vas.

Kako možemo očekivati da ćemo biti ljubazni u razgovoru s drugim ljudima ako nismo ljubazni prema sebi? Osjećamo potrebu izraziti ono što osjećamo, a emocije izražavamo glasom u glavi. Ne osjećamo li se dobro, ako smo prepuni emocionalnog otrova, potrebno nam je toga se osloboditi. Zato imamo potrebu psovati, jer tako se oslobađamo svih emocija koje su zarobljene u našoj glavi. Ako osjećamo bijes ili ljubomoru koji moraju izaći na površinu, takve ćemo emocije prenositi riječima. Ako glas znanja ružno postupa prema nama, tada će se taj glas i prema drugima slično odnositi. Ako se zabavljamo i dok smo sami, to ćemo projicirati i prema van.

Prvi korak prema poboljšanju odnosa sa sobom jest prihvaćanje sebe onakvima kakvi jesmo. Ne morate naučiti *kako* voljeti sebe. Morate se odučiti od svih onih razloga zbog kojih sebe odbacujete, jer vi sebe po prirodi već volite. Ne volite *sliku* koju projicirate ili svoje osobine, ali volite sebe zbog onoga *što* jeste. Tada počinjete uživati u sebi sve dok se toliko ne zavolite da si počnete davati sve što vam je potrebno. Više ne morate stavljati sebe na zadnje mjesto. Što više uživate u vlastitom prisustvu, to više uživate u životu i u prisutnosti ljudi oko sebe.

Kada volite, tada poštujete *život*. Kada živite s ljubavlju i poštovanjem, priča koju stvarate beskrajna je ljubavna priča. Voljeti život znači uživati u svakom očitovanju života i to bez ikakva napora. To je lako kao disanje. Disanje je najveća potreba ljudskoga tijela, a zrak je najveći dar. Možete biti tako zahvalni zbog zraka kojeg udišete da je i samo disanje dovoljno za ljubav. Kako biste mogli pokazati svoju zahvalnost za dar zraka? Uživajući u svakome udisaju. Kada se usredotočite na to uživanje, postaje vam navika uživati u zraku, a u tome možete uživati barem sedamnaest ili osamnaest puta u minuti. I samo je disanje dovoljno da bismo uvijek bili sretni i zaljubljeni.

No, to je samo jedan mogući put ljubavi. Svaka djelatnost našega života može postati ritualom ljubavi. Potrebno nam je vrijeme za jelo, a s hranom možemo napraviti isto što i sa zrakom. I hrana je ljubav, a kada uživamo u hrani, kada uistinu osjećamo njezin okus i sastav, to je jedno od najsenzualnijih iskustava koje možemo doživjeti. U činu jela krije se mnogo ljubavi, a ako uz jelo svaki put koristimo novu mantru, užitak će se povećati. Mantra je samo jedan zvuk: »Mmmm.« Ako vježbamo voljeti hranu svaki put kad jedemo, to će nam uskoro prijeći u naviku, postat će ritual kojim izražavamo zahvalnost i ljubav te kojim primamo neograničenu ljubav.

I komunikacijom možemo izražavati ljubav. Svaki put kad pričamo svoju ili slušamo tuđu priču, možemo vježbati širenje ljubavi. Jedan od zadataka koje sam običavao dati svojim učenicima bio je da tijekom jednog tjedna otkriju barem tisuću različitih načina izgovaranja riječi: »Volim te.« Kada vježbate najrazličitije načine izgovaranja tih riječi, srce vam se potpuno otvara kako bi čulo da vam sve što postoji govori: »Volim te.« Tu ljubav ne morate opravdavati ili objašnjavati. Jednostavno je primete i dajete, ne pokušavajući razumjeti ili ispričati priču.

Kada skupite hrabrost da srce posve otvorite ljubavi, događa se čudo. Počeli ste u svemu zamjećivati odraz vlastite ljubavi. Tada sve što činite postaje ritualom ljubavi: jelo, šetnja, razgovor, pjevanje, ples, tuširanje, rad, igra. Kada se sve pretvori u ritual ljubavi, prestajete razmišljati; osjećate i uživate u životu. U svakoj djelatnosti kojom se bavite pronalazite zadovoljstvo, jer to volite raditi. Prekrasno je već i samo biti živ pa ste duboko sretni.

Ljudi me pitaju: »Miguel, jesi li uvijek sretan? Zar nikada nisi mrzovoljan?« Potpuno je normalno povremeno biti mrzovoljan. Katkad sam mrzovoljan ako se ne naspavam. Ako tijekom noći odspavam samo dva sata, ne osjećam se osobito dobro kad se probudim. Ljut sam. Ali ta ljutnja nije usmjerena prema nekoj osobi. Zašto bih bio neljubazan prema nekome samo zato što se loše osjećam, a tijelo mi govori da bih trebao još malo spavati? Ako u tom trenutku ne mogu ispuniti potrebu tijela, obaviti ću posao koji moram obaviti, a onda ću odvesti tijelo u krevet i staviti ga na spavanje.

Imam pravo osjećati se mrzovoljno, ali to ne znači da ću povrijediti osobu koju volim, djecu, prijatelje ili ljude koji rade za mene. Ako smo sebični i mrzovoljni, vjerujemo da nitko oko nas nema pravo biti sretan. Tada kažemo: »Zašto se smijete, a ja se osjećam tako loše?« To nije ništa drugo nego sebičnost, a sebični smo prema drugima zato što smo sebični i prema sebi. Što god osjećamo prema sebi, to projiciramo i na druge. Način na koji se odnosimo prema sebi jest način na koji se odnosimo prema drugima.

Lako je pisati priču s ljubavlju. Zašto bismo je kom-plicirali i otežavali kada je ljubav naša prava priroda? Ako niste ono što jeste, odupirete se ljubavi i plašite se voljeti, jer vjerujete u jednu od najvećih laži, a ta laž glasi: ljubav nanosi bol. Kao što sam već rekao, ljubav ne nanosi bol. U ljubavi uživamo. No, čak i ljubav možete iskoristiti kako bi se povrijedili. Netko vas možda uistinu voli, ali vi ne cijenite tu ljubav, jer slušate vlastite laži. Možda kažete: »Što ta osoba želi od mene? Sigurno me želi iskoristiti.« Tko zna što će vam pripovjedač reći?

Ne zamjećujete li ljubav, ne možete li je prepoznati, to je zato što prepoznajete samo otrov u sebi. Odgovorno tvrdim ono što govorim, ali nisam odgovoran za ono što vi razumijete. Mogu vam pružiti ljubav, ali vi to možete protumačiti kao da vas prosuđujem ili nešto slično tome. Tko to zna? Samo vaš pripovjedač. Kada prestanemo vjerovati u vlastite priče, otkrit ćemo da je vrlo lako uživati u drugim ljudima.

Ljudska su bića stvorena za ljubav. Prije nego što smo dobili znanje, bilo nam je lako otvoriti srca i voljeti, a ono što nije bila ljubav nismo ni pogledali. No, sada, kad nam je glas znanja u glavi, napuštamo ljubav i prihvaćamo ono što nije ljubav. Uvijek imamo mogućnost izbora, a ako volimo same sebe, odabiremo ljubav. Ne dopuštamo sebi da budemo povrijeđeni tuđim mišljenjima ili grubostima. Ako drugi loše postupaju prema nama, to čine zato što ne odlazimo od njih, zato što im to dopuštamo. Ne odlazimo samo zato što vjerujemo da zaslužujemo njihove grubosti i iskorištavamo ih da bismo kaznili same sebe. Ako nismo svjesni, okrivljujemo sami sebe, a rješenje je upravo u tome da nikoga ne okrivljujemo. Rješenje je odmaknuti se i ne dopustiti im da nas vrijeđaju.

Kako možete vjerovati kad vam netko kaže: »Volim te«, a prema vama se ponaša s nepoštovanjem i emocionalno vas zlostavlja? Kako netko može reći: »Volim te«, kad samo želi kontrolirati vaš život, govoriti vam što morate raditi i u što morate vjerovati? Kako netko može tvrditi da vas voli, a pruža vam samo emocionalno smeće, ljubomoru i zavist?

Kako možemo nekome reći: »Volim te«, a onda tu osobu opterećivati svojim mišljenjima o njoj i mučiti je? Zato što vas volim, moram vam reći što s vama nije u redu. Moram vas prosuđivati, okriviti i kazniti, samo zato što vas volim. Zbog toga što vas volim moram vam neprestano dokazivati da niste u pravu i izazvati u vama osjećaj da ništa ne vrijedite. Budući da i vi volite mene, morate podnositi moj bijes, ljubomoru i svu moju glupost.

Mislite li da je to ljubav? Nije. To nije ništa drugo nego sebičnost, a mi to nazivamo ljubavlju. Kažemo da ljubav nanosi bol, ali mi same sebe povređujemo vlastitim lažima. Sukobi do kojih dolazi u romantičnim odnosima čista su glupost. To nije ljubav i zato su ljudi gladni ljubavi.

Kada ste prepuni potreba, u ljubavi se ponašate upravo tako. No, kad ste otvoreni prema ljubavi, primete ljubav, a ako to što vam pružaju nije ljubav, ne morate ostati u odnosu. Otvoreni ste primanju ljubavi, ali niste otvoreni zlostavljanju. Niste otvoreni tuđem okrivljavanju i primanju tuđeg otrova, jer vam um više nije plodno tlo za takve stvari. Ako volite i poštujuete sebe, ni na koji način i nikome nećete dopustiti da se prema vama odnosi s nepoštovanjem.

Mnogi mi ljudi dolaze i kažu: »Bože, želio bih da me netko voli. Želim da mi u život uđe pravi muškarac ili prava žena.« Tko je pravi muškarac ili prava žena? Nije riječ o njima, nego o vama. Ako ta osoba i uđe u vaš život, a vi se prema njoj odnosite kao i prema samome sebi, dakle sebično, tada ćete tu osobu iskoristiti kako biste povrijedili sebe.

Kako bismo mogli poželjeti romantičan odnos ako ne volimo čak ni sebe? Kako se možemo pretvarati da volimo nekoga drugoga, ako ne volimo ni sebe? Ako se osjećate nevrijednima, ako ne poštujete sebe, nećete poštovati ni svoga partnera. Ne cijenite li sebe, kako možete cijeniti svoga partnera? Kako možete dati nešto što sami ne posjedujete?

Najljepši i najromantičniji odnos mora započeti s vama samima. Vi ste odgovorni za jednu polovicu odnosa: vlastitu. Kad poštujete sebe, poštujete i svoga voljenoga. Kada cijenite sebe, cijenite i svoga voljenoga. Dajete ljubav i primete ljubav. No, ako ste prepuni otrova, možete davati jedino otrov. Ako loše postupate prema sebi, tako ćete postupati i prema svome voljenom. Ostalo su samo gluposti.

Dok slušate priče drugih ljudi, uključujući i vlastitu, ne možete čuti ništa osim laži. No, u pozadini priče, u pozadini svega krije se ljubav, što znači da su svi ljudi i sve što postoji božanski. Vi ste božanski, vi ste savršeni, ali kao umjetnik stvarate vlastitu priču i živite u prividu da je ta priča stvarna. Živite svoj život opravdavajući tu priču. Opravdavajući priču tratite život.

Kao što sam već rekao, život je jako kratak. Ne možete znati hoće li vaša djeca, vaši prijatelji ili voljena osoba i sutra biti ovdje. Samo zamislite da je neko vaše mišljenje tako važno da se zbog njega jako posvađate s partnerom ili djetetom. Izgubite kontrolu zbog svih onih laži u koje vjerujete i uistinu jako povrijedite voljenu osobu. Sljedećega dana saznate da je ta osoba mrtva. Kako ćete se osjećati zbog svega onoga što ste rekli toj osobi, iako to stvarno niste mislili?

Život nam je tako kratak da svaki put kad vidim svoju djecu, uživam u njima što više mogu. Kad god mogu uživam u osobi koju volim, u svojoj obitelji, prijateljima i učenicima. No, uglavnom uživam u sebi, jer sam najčešće u vlastitu društvu. Zašto bih svoje dragocjeno vrijeme trebao tratiti prosuđujući se i odbacujući, stvarajući krivnju i stid? Zašto bih u sebi trebao izazivati bijes ili ljubomoru? Ako se emocionalno ne osjećam dobro, otkrijem što je izazvalo takav osjećaj i nešto promijenim. Tada sam ponovno sretan i radim na svojoj priči.

Kada svoju priču pišete s ljubavlju, prema glavnom liku priče osjećate bezuvjetnu ljubav. To je najveća razlika između stare priče koja se temelji na lažima i nove, koja se temelji na ljubavi. Kada bezuvjetno volite sebe, sve što opažate opravdat ćete i objasniti očima ljubavi. Kad takav novi glavni lik privuče vašu pozornost, tada vam je pozornost usmjerena na ljubav. Sada je lako bezuvjetno voljeti sve sekundarne likove priče, jer to je u prirodi novog glavnog lika. To je mudrost. To je jednostavan zdrav razum i cilj svih različitih tradicija i religija svijeta.

Ljubav je jako jednostavna, lagana i prekrasna, ali ljubav počinje od vas. Svaki se odnos poboljšava kad vi volite sebe i kad živite u svijesti o svojoj ljubavi. Malo je ljudi koji znaju voljeti svjesno, ali svi znaju kako izgleda voljeti nesvjesno. Kad volite nesvjesno, ne primjećujete čak ni da osjećate ljubav. Vidite malo dijete kako vam se osmjehuje i osjećate nešto za njega. To je ljubav, ali vam glas znanja, dakako, govori: »To nije ljubav.« Često vam se dogodi da nekoga volite, a i ne zamijetite da je riječ o ljubavi.

Ljubav i poštovanje ono su čemu bismo trebali učiti i svoju djecu, ali jedini način na koji ih tome možemo podučiti jest da volimo i poštujemo sebe. Nema drugoga načina. Ponavljam, možemo dati samo ono što imamo, a ne ono što nemamo. S vama mogu podijeliti samo ono što znam. Ne mogu vam reći nešto što ne znam. Roditelji su me naučili onome što su naučili od svojih roditelja. Kako bi me i mogli naučiti nečemu drukčijem? Nisu mogli napraviti ništa drugo. Ne mogu ih okrivljavati zbog programa kojeg su mi dali. Davali su sve od sebe, jer su jedino to znali pa su to i prenijeli sljedećem naraštaju.

Jedina mogućnost za prekidanje lanca laži jest mijenjanje odraslih ljudi, mijenjanje sebe. Djeca su jako svjesna. Uče iz onoga što mi činimo, uče ih onoga što vide, a ne samo iz onoga što im govorimo. Kažemo im: »Nikada nemoj lagati.« Kasnije, kad netko pokuca na vrata, kažemo: »Reci da nisam kod kuće.« Što god radili kod kuće, kako god se ponašali, kako god se odnosili jedno prema drugome, naša će djeca to usvojiti. Ako nikada nismo kod kuće, tada za njih to postaje prirodno ponašanje. Kad odrastu, ni oni nikada neće biti kod kuće pa će i njihova djeca biti osamljena. Djeca govore onako kako i mi govorimo. Ako kod kuće psujemo i oni će psovati. Ako se susreću s nasiljem i sami će biti nasilni. Ako se svađamo, ako izražavamo bijes i otrov, naša će djeca naučiti da je to normalan način života pa će i sami naučiti tako pisati vlastitu priču. No, ako u domu postoji poštovanje, ako postoji ljubav, tada će se tome i naučiti.

Ako mijenjamo i volimo sebe, poruka koju prenosimo djeci sadrži sjeme ljubavi i istine. To će se sjeme usaditi u našu djecu i promijeniti im život. Zamislite kako naša djeca odrastaju kad s njima dijelimo sjeme ljubavi umjesto sjemena straha, prosuđivanja, stida ili krivnje. Zamislite kako odrastaju kad i prema njima pokažemo poštovanje kao prema ljudima, kad ne pokušavamo uništiti njihovu osobnost zato što smo veći i snažniji. Zamislite da djecu učimo da u sebi mogu pronaći sigurnost i da imaju vlastiti glas. Zamislite kako će se sve promijeniti kad u svaki svoj odnos unesemo poštovanje.

Ljudi me pitaju zašto ne radim s djecom, a ne radim s djecom zato što djeca imaju roditelje. Nije važno što ja kažem djeci: postupci njihovih roditelja mogu to poništiti. Radije podučavam roditelje i učitelje, jer naša djeca uče od njih. Naša budućnost, budućnost ljudske rase ovisi o djeci. Djeca će jednoga dana zauzeti naše mjesto, a mi ih uvježbavamo da budu upravo poput nas. Zamislite samo kako bi bilo da su vam roditelji u djetinjstvu ispričali drugačiju priču. Vaša bi životna priča bila potpuno različita. No, vi još uvijek stignete promijeniti svoju priču, a ako imate djecu, jedino kako možete promijeniti njihovu priču jest da promijenite svoju.

Lako je voljeti. To uopće nije naporan posao. No, ipak imamo mnogo posla, odnosno moramo se odučiti od svih onih laži u koje vjerujemo. Odučiti se od laži nije lako jer se uz njih osjećamo sigurnima i uz njih smo jako vezani. No, što više vježbamo uočavanje istine, to nam je lakše odvajati se od laži. Preobražavanje života vježbom postaje sve lakše, a život nam postaje sve bolji i bolji.

Što više ljubavi imamo, to više ljubavi možemo dati i primiti. Svrha odnosa jest davati drugima i primiti od njih. Nije nam potrebno mnogo riječi. Kad smo u društvu s nekom osobom, važno je komunicirati osjećajima, a ne riječima. No, želimo li govoriti riječima, nisu nam potrebne komplicirane riječi. Dovoljne su samo dvije: »Volim te.« To je sve. Ono zbog čega ste sretni nije ljubav koju drugi osjećaju prema vama, nego ljubav koju vi osjećate prema drugima.

Kada jednom iskusimo ljubav, ne možemo pronaći riječi kojima bismo objasnili ono što uistinu osjećamo, jer ljubav je najuzvišenije iskustvo koje možemo doživjeti. Iskusiti ljubav znači iskusiti Boga, ovdje i sada iskusiti raj. Kad glas znanja više ne uspijeva privući našu pozornost, mnogo više toga možemo zamjećivati oko sebe. Počinjemo opažati vlastite emocionalne reakcije i počinjemo zamjećivati emocionalne reakcije drugih ljudi. Tada počinjemo zamjećivati emocije koje izviru iz stabala, iz cvijeća, oblaka, iz svega oko nas. Vidimo kako iz svega, čak i iz drugih ljudi, izvire ljubav. U određenom trenutku počinjemo jednostavno živjeti u zanosu i tada više nema riječi kojima bismo to objasnili, jer više nema sporazuma o tome kako bismo takve osjećaje mogli objasniti.

Ono što nazivamo *ljubavlju* nešto je toliko općenito, da to čak i nije ono što ljubav uistinu jest. Ljubav je nešto mnogo više od onoga što možemo opisati riječima. Kao što sam već rekao, o istini zapravo ne možemo razgovarati: trebamo je iskusiti. Isto vrijedi i za ljubav. Jedini način da uistinu spoznamo ljubav jest iskustvo ljubavi: trebamo imati hrabrosti i skočiti u ocean ljubavi, kako bismo je spoznali u njezinoj sveobuhvatnosti. To

je jedini način, ali programirani smo velikim strahom, tako da ne uviđamo kako ljubav izvire iz svega oko nas. Tragamo za ljubavlju u drugim ljudima, a ni oni sami ne vole sebe. Dakako, ondje nećemo pronaći ljubav: naći ćemo samo sebičnost i rat za prevlast.

Za ljubavlju ne morate tragati. Ljubav je ovdje zato što je i Bog ovdje; *životna* je sila posvuda. Mi, ljudska bića, stvaramo priču o razdvojenosti i tragamo za onim čega, prema svojem uvjerenju, nemamo. Tragamo za savršenstvom, ljubavlju, istinom, pravednošću; tragamo i tragamo, a sve je to u nama samima. Sve je ovdje. Samo trebamo otvoriti duhovne oči i uvidjeti.

Nema ničega što biste trebali učiniti kako biste poboljšali ono što uistinu jeste. Jedino što svi mi moramo učiniti jest stvarati prekrasnu priču i uživati u boljem životu. Kako stvarate prekrasnu priču? Tako što ste izvorni. Kad je glavni lik izvoran, lako je pisati priču s integritetom, zdravim razumom i ljubavlju.

Život je najuzvišeniji dar kojega dobivamo, a umijeće življenja je najuzvišenija umjetnost. Kako ovladati umijećem življenja? Iskustvo čini majstora. Nije riječ o učenju, nego o djelovanju i vježbanju vlastite umjetnosti. Ako kao umjetnik vježbate ljubav, ako neprestano vježbate, dolazi trenutak kad sve postaje izrazom vaše ljubavi. Kako možete znati da ste ovladali ljubavlju? Kad je priča koju sebi pripovijedate trajna ljubavna priča.

Ideje o kojima valja razmisliti

Svoju priču najbolje možete napisati s ljubavlju. Ljubav je materijal koji izvire izravno iz vaše osobnosti, iz onoga što uistinu jeste.

Kad prihvatite sporazum o samopoštovanju, prestajete se prosuđivati i odbacivati samoga sebe. Glasu dopuštate da govori, ali je dijalog mnogo bolji. Smijete se i zabavljate čak i kad ste potpuno sami.

Kad uživate u vlastitoj prisutnosti, volite se ne zbog onoga kakvi jeste, nego zbog onoga *što* jeste. Sto više volite sebe, to više uživate u životu pa sve više uživate u prisutnosti drugih ljudi koji vas okružuju.

Svaka djelatnost vašega života postaje ritual ljubavi - jelo, šetnja, govor, rad, igra. Kad sve postane ritual ljubavi, više ne razmišljate, nego samo osjećate. Duboko ste sretni već i samo zbog toga što ste živi.

Kad sebe bezuvjetno volite, sve što opažate opravdavate i objašnjavate očima ljubavi. Pozornost vam je usmjerena na ljubav pa vam je lako osjećati bezuvjetnu ljubav za sve sekundarne likove u vlastitoj priči.

Ljubav možete upoznati samo kroz iskustvo ljubavi, imate li hrabrosti skočiti u ocean ljubavi i pojmiti je u njezinoj sveobuhvatnosti. Kad iskusite ljubav, ne možete pronaći riječi kojima biste objasnili što osjećate, ali uočavate da ljubav izvire iz svake osobe, iz svega što vas okružuje: odasvud.

11. Otvaranje duhovnih očiju

Stvarnost ljubavi je posvuda oko nas

Druga prilika za susret s istinom ukazala mi se tijekom automobilske nesreće koja je bila tako teška da sam zamalo poginuo. Nema riječi kojima bih mogao objasniti što sam doživio, ali istina je bila tako očita da sam shvatio kako je sve ono u što sam vjerovao bila laž. Poput većine ljudi, nekoć sam vjerovao da sam ja um i fizičko tijelo. Živim u fizičkom tijelu, to mi je dom, mogu ga dodirnuti. U iskustvu tik do smrti ugledao sam fizičko tijelo kako spava za upravljačem automobila. Ako promatram vlastito fizičko tijelo dok sam izvan tijela, tada je očito da nisam ni um, ni fizičko tijelo. Tada se pojavilo pitanje: *tko sam ja?*

U trenutku kad sam se suočio licem u lice sa smrću počeo sam opažati još jednu stvarnost. Percepcija mi se jako proširila, tako da više nije bilo ni budućnosti ni prošlosti, postojala je samo vječna sadašnjost. Posvuda bijaše svjetlost i sve bijaše prepuno svjetlosti. Osjećao sam da percepcijom prodirem kroz najrazličitije stvarnosti sve dok nisam uspio ovladati vlastitom pozornošću i usredotočiti se na jedan svemir. Bio sam u svjetlosti i to bijaše trenutak potpune svjesnosti, čiste spoznaje. U određenom sam trenutku znao da svjetlost posjeduje sveukupne informacije o svemu te da je sve živo. Mogu reći da sam bio s Bogom, u blaženstvu, da sam bio u stanju zanosa, ali to su samo riječi koje poznam.

Moja se percepcija svijeta nakon nesreće ponovno promijenila, jer sam znao da nisam ovo fizičko tijelo, a to nije bila samo teorija. Dao sam se u potragu koja je bila drugačija od one kojom sam se bavio prije nesreće. Prije nesreće sam još tragao za savršenstvom, za slikom koja bi mogla zadovoljiti glavni lik moje priče. Nakon nesreće sam spoznao da tragam za nečim što sam bio izgubio: za sobom.

Trebalo mi je više od godine dana da se oporavim od učinka koji je na mene ostavilo sagledavanje vlastite tvorevine dok sam bio izvan tijela. Prva reakcija nakon nesreće bila je pokušaj poricanja onoga što se dogodilo. Pokušao sam se ponovno osjećati sigurnim u svijetu laži, govoreći sam sebi: »To nije istina; to je samo privid.« Smatrao sam da je to svakako bila halucinacija uzrokovana nesrećom. Stvarao sam najrazličitije priče kako bih opravdao to iskustvo, a znao sam da su tako reagirali i mnogi drugi ljudi. Pokušavali su zaboraviti taj događaj kako bi mogli ostati u skladu sa svojom običnom pričom. No, nešto mi je iznutra govorilo: »Ne, to je stvarno.« Na svu sreću, sumnjao sam i mislio: »A što ako je to iskustvo uistinu bilo stvarno, a sve je ostalo u mom životu privid?«

Nakon toga iskustva više nisam bio isti jer više nisam mogao vjerovati u vlastitu priču. Žudio sam za mnoštvom odgovora i počeo sam čitati najrazličitije knjige pokušavajući ih pronaći. Neki su ljudi opisivali slična iskustva, ali gotovo nitko nije mogao objasniti što se dogodilo. Završio sam medicinski fakultet, vratio se kući i otišao ravno djedu kako bih mu ispričao svoje iskustvo. Samo se nasmijao i rekao: »Znao sam da će te život morati na grub način natjerati da uvidiš istinu. Upravo ti se to i dogodilo jer si uvijek bio jako tvrdoglav.«

Rekao sam djedu da bih ponovno želio proživjeti to iskustvo, ako je istinito - ali, dakako, bez nesreće. Djed mi je rekao: »To možeš postići samo kad otpustiš sve, upravo onako kako si to učinio u trenutku dok si umirao. Kad umireš, gubiš sve, a ako živiš život kao da si sve već izgubio, ponovno ćeš doživjeti isto iskustvo.« Dao mi je mnoštvo uputa, a ja sam često pokušavao učiniti ono što mi je rekao, ali nijednom nisam uspio. Djed je umro, a ja još u tome nisam uspio.

Sljedeća je na redu bila moja majka, a njezino je objašnjenje bilo malo drugačije. Rekla mi je: »Tu stvarnost možeš iskusiti samo ako ovladaš sanjanjem. Kako bi to postigao, moraš se potpuno odvojiti od onoga što vjeruješ da jesi; moraš otpustiti priču svoga života. To je slično onome trenutku neposredno prije nego što ti zaspi mozak - kada si toliko umoran da više ne možeš držati oči otvorenima. U tome se trenutku odvajáš od svega; više ti nije stalo ni do čega u tvojoj priči, jer žudiš samo za snom. Kad to uspiješ učiniti, a da ne zaspiš, ponovno ćeš iskusiti isti doživljaj.«

Zamolio sam majku da mi pomogne, a budući da je suosjećala sa mnom, odabrala je dvadeset jednu osobu koje će podučavati u sanjanju. Svake smo nedjelje tijekom tri godine odlazili u snove koji su trajali od osam do dvanaest sati. Nijedna od tih osoba nikada nije propustila te nedjelje. U grupi je bilo osam ili devet liječnika, odvjetnika i različitih ljudi, a svi su bili prilično važni. No, prema riječima moje majke, samo je troje uistinu uspjelo. Na svu sreću, i ja sam bio među njima, a nakon prve godine sanjanja konačno sam ponovno doživio isto ono iskustvo, ali sada pri punoj svijesti. To je bilo to; nakon toga doživljaja, preostale dvije godine sanjanja bile su najuzvišenije iskustvo moga života.

Svaki put kad bih ušao u stanje zanosa, mogao sam u njemu ostati malo duže. A nekoliko dana kasnije, sve bi se ponovno izgubilo i vratio bih se u stanje u kojem sam bio gotovo cijeloga života. Grrr! Čvrsto sam odlučio da ću cijelo vrijeme biti u stanju zanosa. Nije bilo šanse da svoj život proživim na neki drugi način. Trebalo mi je još tri ili četiri mjeseca da i po treći put doživim isto iskustvo, ali ipak se dogodilo i taj sam put ostao u stanju zanosa. Postajalo mi je sve jednostavnije i jednostavnije, svaki sam put ostajao sve duže i duže, dok na kraju to stanje nije postalo mojom uobičajenom stvarnošću.

U početku mi je bilo teško funkcionirati u uobičajenoj stvarnosti, osobito dok sam radio kao liječnik u bolnici. Imao sam osjećaj da za mene više ništa nema smisla, ali sam na neki način funkcionirao čak i bolje. Kao da sam istodobno mogao uočavati dvije stvarnosti. Vidio sam ono što uistinu jest, ali sam istodobno vidio i priče. U jednom je trenutku za mene bio velik šok vidjeti sebe da lažem, ali i vidjeti da i svi oko mene lažu. Iako to nisam prosuđivao, uviđao sam da ljudi glupo postupaju sa svojim životom. Vidio sam da sami stvaraju dramu i emocionalnu patnju. Jako bi se uzrujali zbog nečega što uopće nije bilo važno. Izmišljali su priče i lagali o svemu. Bilo ih je zapanjujuće pa čak i zabavno promatrati kako to čine. No, morao sam se suzdržati od smijeha, jer sam znao da bi to osobno shvatili. Oni sami nisu mogli sagledati svoju priču, jer su bili slijepi.

Ljudi imaju pravo živjeti svoj život kako god žele. No, ako ste i sami doživjeli iskustvo koje sam opisao, razumijete o čemu je riječ. Svakako da je mnogo ljudi doživjelo takvo iskustvo, ali ih strah tjera da pokušaju zaniijekati ono što se dogodilo. Na radionicama nerijetko vidam ljude koji se potpuno prepuštaju ljubavi i mnogo toga razumiju. No, ako u svojoj priči uoče nešto što im se ne sviđa, jednostavno niječu cijelo iskustvo i bježe. A ako ih pogodi istina o njihovoj osobnoj važnosti, tada sve omalovažavaju i pobjegnu, te se prepuste prosuđivanju. To neprestano vidam, ali i to je u redu, jer ti ljudi mogu podnijeti samo dio istine.

Trebalo mi je mnogo godina da pobijedim u sukobu između istine i onoga što nije istina, jer su laži jako zavodljive. Iskušenje koje nas navodi da vjerujemo u laži jako je snažno, ali mene je automobilska nesreća gurnula u sasvim drugačiju stvarnost. Sada znam da upravo ovdje i sada postoji druga stvarnost, a ona je nešto mnogo više od stvarnosti svjetla i zvuka koju uobičajeno zamjećujemo. Postoje mnoge stvarnosti, ali zamjećujemo samo onu na koju usredotočimo pozornost.

U skladu sa svojom pričom mogu reći da je stvarnost koju sam doživio stvarnost ljubavi. Energija ljubavi je poput svjetlosti koja izvire iz Sunca. Sunčeva svjetlost raspršuje se na tisuće različitih boja pa uvijek izgleda različito, što ovisi o tome od čega se odražava. Zato možemo vidjeti različite boje, oblike i forme. Za mene se isto to dogodilo u stvarnosti ljubavi. Zamjećujete odraz emocija koje izviru iz svakoga predmeta, a emocija

ljubavi je, baš kao i svjetlost, uvijek drugačija, jer ovisi o tome od čega se odražava. Emocionalno tijelo točno pred vašim očima stvara cijelu stvarnost, upravo ondje gdje postoji i stvarnost svjetlosti. Dakako, gotovo je to nemoguće pretočiti u riječi, no mislim da vrijedi truda.

Želim da se poslužite maštom kako biste pokušali razumjeti ono što govorim. Želim da zamislite da su ljudska bića već tisućama godina slijepa. Nemamo pojma da svjetlost postoji, jer jednostavno ne otvaramo oči. No, razvili smo ostala osjetila i putem zvuka stvaramo cijelu virtualnu stvarnost. Poput šišmiša, predmete raspoznajemo zahvaljujući odražavanju zvuka. Svakom predmetu i emociji dajemo naziv; stvaramo jezik, stvaramo znanje i komuniciramo zvukom. To je naša stvarnost - stvarnost zvuka.

Tada zamislite da ste prvi put u svome životu otvorili oči i ugledali svjetlost. Iznenada se pred vama javlja stvarnost prepuna predmeta, oblika i boja. Tu stvarnost ne možete shvatiti, jer nikada prije niste ugledali svjetlost. Prvi put vidite cvijeće, oblake, travu i leptire. Vidite kišu, snijeg, oceane, zvijezde, Mjesec, Sunce. Te stvari možda čak i ne zamjećujete kao odvojene predmete, jer nemate pojma što to vidite. Ne možete imenovati ništa od onoga što vidite i nemate riječi kojima biste opisali svoje iskustvo. Kako biste opisali svemir svjetlosti, morate se koristiti svemirom zvuka. Pokušavate usporediti boje sa zvukovima, a oblike s melodijama. Kažete: »Crvena je boja kao ovaj ton glazbene ljestvice. Ocean je poput ove simfonije.«

Zamislite kako biste emocionalno reagirali na mnoštvo boja i ljepote koje prvi puta vidite. Preplavljeni ste emocijama i niz obraze vam teku suze. Promatrajući tu ljepotu, srce vam se širom otvara i iz vas teče ljubav. Pokušate li opisati svoje emocije, reći ćete: »U blaženstvu sam. U zanosu. U stanju milosti.« Tada sklapate oči i ponovno ste u stvarnosti zvuka. Više ne možete otvoriti oči čak ni kada biste to željeli.

Kako možete sami sebi objasniti to iskustvo kada nema riječi kojima biste ga objasnili? Kako možete objasniti boju, oblik ili leptira? Kako to iskustvo možete podijeliti s drugim ljudima, ako oni nikada nisu vidjeli svjetlost? Kako možete vjerovati da je stvarnost zvuka jedina stvarnost koja postoji?

Sada možete razumjeti zašto se Mojsije spustio s pla-nine i pričao o obećanoj zemlji. Što je drugo i mogao reći? Možemo razumjeti i kako se Isus osjećao kada je četrdeset dana proveo u pustinji, nakon čega je počeo pričati o kraljevstvu nebeskom. Možemo razumjeti kako se osjećao Buddha kada se probudio ispod stabla *bodhi* i počeo pričati o nirvani. Kad otvorite duhovne oči, najprije ćete reći: »Sada sam s bogom i anđelima. Nalazim se na nebesima, u raju, gdje je sve prekrasno. U božjem gradu postoje samo ljepota i dobrota. Nema mjesta strahu ili patnji. Sve je predivno.« Ljudi vide da ste se promijenili. Uočavaju vašu emocionalnu reakciju i znaju da vam se dogodilo nešto jako duboko.

S moga stajališta, stvarnost koju doživljavam upravo je takva, neprestani zanos. U svojoj sam osobnoj mitologiji doživio stvarnost istine, stvarnost ljubavi. To je stvarnost koja pripada svima nama, ali mi je jednostavno ne vidimo. Ako je ne vidimo, to je zato što su nas oslijepile laži otprije nekoliko tisuća godina. Ako uspijete otvoriti ono što nazivam *duhovnim očima*, sagledat ćete *ono što jest*, bez ikakvih laži i uvjeravam vas da ćete biti prepuni emocija. Tvrdnja da je cijela vaša priča samo san, za vas tada više neće biti teorija. Raj je istina, ali priča koju ovoga trenutka vidite nije istina, nego privid.

Ono što je stvarno je uistinu prekrasno i nema riječi kojima bismo ga mogli objasniti, ali nema sumnje da postoji. Postoji cijela stvarnost stvorena odražavanjem emocija, a u toj stvarnosti možete vidjeti da je vaša ljubav ono što je stvarno. Znam da sam tu stvarnost mogao vidjeti prije nego što sam naučio govoriti. Znam da smo svi mi prije nego što se pojavio glas znanja cijelo vrijeme bili svjesni te stvarnosti. Ono što vi uistinu jeste nešto je nevjerojatno veličanstveno. I nisu samo ljudi veličanstveni, nego i svaka životinja, svaki cvijet, svaki kamen, jer sve je jedno te isto. Kad otvorite duhovne oči, spoznat ćete jednostavnost života. Ja sam život i vi ste

život. U svemiru nema praznog prostora, jer je sve ispunjeno životom. No, život je sila koju ne možete vidjeti. Vi vidite samo posljedice života, proces života na djelu.

Vidite kako se otvara cvijet, kako lišće mijenja boje i pada na tlo. Vidite dijete kako raste. Vidite ljude kako stare. Imate osjećaj da postoji vrijeme, ali je samo reakcija života dok prolazi kroz tvar. Ne vidite sebe, ali vidite očitovanja života u svojem fizičkom tijelu. Možete li pomaknuti ruku, vidite očitovanje života. Čujete li vlastiti glas, čujete očitovanje života. Pogledate vlastito fizičko tijelo: prije ste vidjeli da imate male ruke i sasvim nježnu kožu, a sada imate velike ruke. Sve te promjene zamjećujete na svojem fizičkom tijelu, ali još uvijek imate osjećaj da ste ista osoba.

Najtočnije bih vas opisao kad bih rekao da ste životna sila koja preobražava sve oko sebe. Ta sila pokreće svaki atom vašega fizičkog tijela. Ta sila stvara svaku misao. Duh života izražava se kroz vaše fizičko tijelo, a fizičko tijelo može reći: »Ja sam živo«, jer ta sila preobrazbe živi u svakoj stanici vašega fizičkog tijela. Ta sila posjeduje svjesnost kojom može opažati cijelu stvarnost i ta sila može osjetiti sve. Vaše fizičko tijelo ovoga trenutka opaža vas. Vaše vas tijelo može osjetiti, a kada vas tijelo osjeti, zapada u zanos. I um vas može osjetiti, a kad vas um osjeti, doživljavate duboku, snažnu ljubav i suosjećanje, tako da potpuno prestajete razmišljati.

Svoje fizičko tijelo vidim kao zrcalo u kojem život, zahvaljujući svjetlosti, vidi samoga sebe. Svoje fizičko tijelo vidim kao životnu evoluciju. Život evoluirao, pokreće materiju, stvara. Stvaranje čovječanstva još nije okončano. Stvaranje čovječanstva ovoga se trenutka odvija u vašemu fizičkom tijelu. Ta vam sila pomaže u evoluciji. Ta vas sila navodi da zamjećujete, analizirate, sanjate i stvarate priču o svemu što opažate.

Život je sila kojom se Bog koristi kako bi u svakome trenutku sve stvarao. Nema razlike između ljudi, pasa, mačaka, stabala. Sve pokreće ista životna sila. S moga stajališta, ja sam ta sila. Svoju umjetnost stvaram zahvaljujući životu, tako stvaram cijelo svoje iskustvo i to je nešto zadivljujuće. Zahvaljujući tome što postojim, imam emocije. Zahvaljujući tome što postojim, stvaram znanje i mogu govoriti. Zahvaljujući tome što postojim, stvaram priču. Sila koja mi omogućuje razmišljanje i pričanje vlastite priče ista je ona sila koja vama omogućuje čitanje i razumijevanje. Nema nikakve razlike i to se događa upravo ovoga trenutka.

Vidim kako postajem sve starijim i znam da ću jednoga dana napustiti ovo fizičko tijelo. Kad jednom napustim fizičko tijelo, tijelo će se vratiti zemlji, ali život nije moguće uništiti. Život je vječan. To mi je bilo sasvim jasno kada sam spoznao istinu da je život jedna jedina sila koja u stvaranju svemira djeluje na milijardama razina. Ta sila nikada ne umire. Mi smo život, a život je besmrtn. Mi smo neuništivi i ja mislim da su to jako dobre vijesti.

Kada otvorite duhovne oči, spoznajete san svoga života, spoznajete koliko ste vremena izgubili poigravajući se nevažnim sitnicama, poigravajući se glupostima i besmislenim problemima. Spoznajete da sami sebi ne dopuštate uživati u stvarnosti ljubavi i u stvarnosti radosti.

Kada vam je pozornost usmjerena na ono što vjerujete, ne možete zamijetiti onu drugu stvarnost. Ako vam je pozornost privukao glas znanja, vi vidite samo svoje znanje. Vidite samo ono što želite vidjeti, a ne ono što uistinu postoji. Čujete samo ono što želite čuti, a ne ono što uistinu izražava svoju ljubav prema vama. Za vas postoji samo ono što vjerujete, samo ono što znate, samo ono što mislite da jeste, što znači da za vas postoji samo vaša priča. Vjerujete da ste vi ta priča. No, jeste li uistinu? Niste ni fizičko tijelo ni priča. Priča je vaša tvorevina, a uz to, vjerovali vi to ili ne, i vaše je fizičko tijelo također vaša tvorevina, jer vi ste uistinu životna sila.

Svi smo mi samo jedno jedino živo biće i dolazimo s istoga mjesta. Među nama nema razlike, mi smo isti. Pogledajte svoju ruku. Vidite da ima pet prstiju. Usredotočite li se na samo jedan prst, mogli biste povjerovati da se prsti međusobno razlikuju, ali ruka je samo jedna. Isto je i sa čovječanstvom. Postoji samo jedno jedino živo biće, a to je biće sila koja sve nas pokreće onako kako ruka pokreće prste. No, svi prsti pripadaju istoj ruci. Ljudska bića imaju jedan jedini, zajednički duh. Imamo jednu jedinu, zajedničku dušu. Između mene i tebe nema razlike - barem ne u mojim očima. Znam da sam ja ti, i uopće ne sumnjam u to jer tako opažam svijet.

U pozadini vaše priče krije se vaše stvarno ja koje je prepuno ljubavi. Prepuno je dobrote, jer vi jeste dobrota. Ne morate pokušavati biti dobri; samo trebate prestati pretvarati se da ste ono što niste. Vi ste jedno s Bogom i sve vam je potpuno nenaporno. Bog je ovdje i vi možete osjetiti Njegovu prisutnost. Dakako, ne osjećate li Božju prisutnost, trebate se odvojiti od svoje priče, jer jedino što se može ispriječiti između vas i Boga jest vaša priča.

Jednom kad pronađete sebe, kad spoznate što *uistinu* jeste, to nećete moći objasniti, jer ne postoje riječi kojima biste to mogli učiniti. Koristite li se znanjem, nikada ne znate što jeste, ali znate da jeste, jer postojite. Vi ste živi i ne morate opravdavati svoje postojanje. U vlastitoj biste priči vi mogli biti najveća tajna.

Ideje o kojima valja razmisliti

Upravo ovdje i sada postoji još jedna stvarnost, koja je još obuhvatnija od stvarnosti svjetlosti i zvuka koju uobičajeno zamjećujemo. U toj stvarnosti možemo opažati odraz emocija iz svake stvari. U toj stvarnosti jedino stvarna jest naša ljubav.

Stvarnost istine, stvarnost ljubavi jest ona stvarnost koja nam pripada. Prije nego što smo prihvatili glas znanja svi smo u svakom trenutku opažali tu stvarnost. Ako je sada ne vidimo, to je zato što su nas oslijepile laži stare tisućama godina.

Energija ljubavi slična je svjetlosti koja dolazi od Sunca. Poput sunčeve svjetlosti, i emocija ljubavi uvijek izgleda različito, ovisno o tome od čega se ljubav odražava.

Otvorite li duhovne oči, zamjećujete ono što postoji, bez ikakvih laži. Tvrdnja da je vaša priča samo san, za vas više nije samo teorija. Raj postaje istinom, ali priča koju ovoga trenutka opažate nije istina, nego privid.

Život je sila koju ne možete vidjeti. Vidite samo učinak života, proces života u djelovanju. Ne vidite sebe, ali na svojem fizičkom tijelu zapažate očitovanja života. Imate osjećaj da postoji vrijeme, ali to je samo reakcija života koji se kroz vas odvija.

Ono što vi uistinu jeste nešto je nevjerojatno veličanstveno. Vi ste život, i to ne samo vi, život je i svaka životinja, svaki cvijet, svaki kamen, zato što je sve prepuno života. Svi smo mi samo jedno jedino živo biće i potječemo s istoga mjesta.

12. Drvo života

Priča je napravila puni krug

Vjerujem da je svako ljudsko biće anđeo koji nosi poruku koju treba predati. Ja sam anđeo. Ovoga vam trenutka predajem poruku. I vi ste anđeo - možda to ne znate, ali ipak ste anđeo. Ljudska bića uvijek iznose svoja mišljenja i predaju poruke. Zar to nije istina? Jedva čekamo da nam djeca odrastu kako bismo ih mogli podučiti onome što znamo. U njihove male glave želimo usaditi sjeme: što je ispravno, a što pogrešno; što je dobro, a što loše. Kakvu poruku prenosimo vlastitoj djeci? Radi onako kako ti kažem, ali ne onako kako ja radim? Govori istinu, iako ja često lažem?

Postoje dvije vrste anđela: anđeli koji prenose istinu i anđeli koji prenose laži. Postavlja se pitanje: koja smo mi vrsta anđela? Kakvu mi poruku prenosimo? Dok su ljudska bića živjela u raj, prije nego što smo stekli znanje, bijasmo anđeli koji su prenosili poruku istine. Kad smo pojeli plod Stabla spoznaje, a pali se anđeo ponovno stvorio u našem umu, mi smo postali pali anđeli. Mi smo pali anđeli zato što prenosimo lažnu poruku, iako ni sami ne znamo da lažemo.

Glas paloga anđela tako je glasan da ne možemo čuti drugi, tih glas, kojeg nazivam *glasom duha*, *glasom osob-nosti*, *glasom ljubavi*. Taj je tihi glas uvijek prisutan. Prije nego što smo naučili govoriti, dok smo imali godinu-dvije, mi smo slušali taj glas.

Dok sam bio dijete, često sam gledao crtani film Walta Disneya o Pašku patku. S jedne strane Paškove glave nalazio se anđeo, s druge vrag, a obojica su mu se obraćala. To je sasvim stvarno. Pripovjedač je onaj mali vrag. Jedan vam glas govori zašto niste dovoljno dobri, zašto ne zaslužujete ljubav, zašto nikome ne možete vjerovati, zašto nikada nećete biti čuveni, prekrasni ili savršeni. Taj glas laže, a ima samo jednu jedinu moć: onu koju mu vi sami dajete.

Glas znanja jako je glasan. Nije tih. Glas vašega duha je tih, jer vam se ne mora obraćati. Vaše tijelo ne mora čuti kako bi moglo biti savršeno s vašega stajališta, jer ono već jest savršeno. Kad se rodite, ne znate tko ste, barem ne na razini riječi. No, vaše tijelo zna što je ono i to ne mora objašnjavati riječima, upravo kao što jetra ne mora ići na medicinski fakultet da bi mogla funkcionirati u skladu s tijelom. Zna što treba raditi.

Ima i drugih stvari koje jednostavno znate. Ako ste žena, ne morate učiti kako biti žena. Ne morate učiti kako razvijati zametak ili kako roditi dijete. Vi ste po prirodi ono što jeste. Ne morate učiti da biste mogli biti ono što jeste. To je tiho znanje. Jednostavno znate. To tiho znanje možete osjetiti kad sklopite oči. To tiho znanje možete osjetiti svaki put kad udahnete.

Vi ste anđeo, a vaš je život poruka. No, kakav biste anđeo željeli biti? Ne možete služiti dvojici gospodara. Ne možete istodobno prenositi laži i istinu. Nije li vam to logično?

U mome je životu znanje bilo najveći tiranin. Nekada sam bio rob znanja, ali znanje nada mnom više nema moći. Izgubilo je svoju moć nada mnom zato što mu više ne vjerujem. Više ne prihvaćam onaj glas u svojoj glavi koji mi govori zašto me nitko ne voli, zašto nisam vrijedan, zašto nisam savršen. Sada je znanje samo instrument komunikacije kojeg nosim u džepu. Ono što znam je prekrasno jer, zahvaljujući znanju, mogu razgovarati s vama i vi me možete razumjeti. Upravo to radim i ovoga trenutka - komuniciram putem znanja.

Sve što vam govorim izraz je moje umjetnosti. Onako kako se Picasso služi bojama da bi naslikao portret, tako se ja služim znanjem da bih napravio portret onoga što vidim i osjećam.

Prije tri ili četiri tisuće godina ljudska su bića otkrila da je znanje ukaljano lažima. Kad bismo iz svoga znanja odbacili sve laži, vratili bismo se u raj koji smo izgubili. Vratili bismo se istini, vratili bismo se ljubavi i ponovno se sjedinili s Bogom. Sada vidimo da priča o Adamu i Evi nije tek bajka, nego simbol kojeg je stvorio neki učitelj kada je otkrio isto ono što su otkrili i Tolteci. Tvorac te priče očito je bio svjestan istine, a simbolizam je prekrasan.

Pali anđeo koji je nekoć živio u prvom Stablu spoznaje ponovno se stvara u svakom ljudskom biću pa čak i sada kontrolira ljudske živote. Mi smo opsjednuti, ali nemamo se čega bojati. Taj je veliki demon laž, a njegove nas laži još nisu uništile. Trudio se iz sve snage, ali nije uspio, jer smo mi moćniji od paloga anđela. Mi smo samo jedno živo biće, koje u ovome svijetu živi tisućama godina.

Adam i Eva nisu umrli. Ovdje su, jer smo i mi ovdje. Vi ste Adam i vi ste Eva. Svim se silama pokušavamo vratiti onamo odakle smo stigli - u raj, mjesto ljubavi i istine. Svjesni ste da raj postoji, jer vam je pohranjen u pamćenju. Kad ste se rodili bili ste u raj, a tijekom prve i druge godine života i fizički ste bili ondje.

Proročanstva mnogih različitih svjetskih filozofija govore da ćemo se vratiti u to mjesto ljubavi. Neki ga nazivaju kraljevstvom nebeskim, neki nirvanom ili obećanom zemljom. Tolteci ga nazivaju snom druge pozornosti. Svaka filozofija raju daje svoje ime, ali značenje je isto: riječ je o mjestu radosti i ljubavi. To je mjesto zajedništva, zajedništva srdaca svih ljudi. To je ponovno sjedinjenje sa životom jer smo mi očitovanje jednog jedinog živog bića koje postoji.

Tolteci vjeruju da će jednoga dana snom čovječanstva vladati zdrav razum. Kada se to dogodi, otkrit ćemo da je svaki čovjek i svaka stvar savršena. Da bismo ostvarili snove proroka koji su znali što će se dogoditi, potrebno nam je vrijeme. O društvu ljubavi i sreće govorili su zato što su i sami na taj način živjeli, a bili su svjesni da smo svi mi jedno te isto. Ako jedna osoba može doseći takvo mjesto, onda mogu i sve ostale. Ima i proroka koji govore o razaranju i strahu, ali vjerujem da se mi, ljudi, razvijamo u pravome smjeru. Jedinu je problem u tome što nas ima nekoliko milijardi, a da bi se promijenilo cijelo društvo, potreban je velik napor. No, to nije nemoguće postići.

Sve se može mijenjati i sve će se promijeniti. Samo je potrebno vrijeme. U prethodnom smo stoljeću bili svjedoci naglih promjena društva i tehnologije. Psihologija je malo zaostala, ali nadoknadit će ona to. Svijet društva kakvo je danas potpuno je različit od društva u kojem smo živjeli prije četrdeset-pedeset godina. Danas ima manje laži nego što ih je bilo prije osamsto godina. Promatrajući evoluciju čovjeka, ispunjen sam vjerom da ćemo vratiti izgubljeni raj.

Samo zamislite kako bi bilo da se jednoga jutra probudite i nađete u srednjovjekovnoj Europi. Oko vas bi ljudi patili zato što njihovim životom upravlja praznovjerje. Živjeli bi u neprestanom strahu zbog laži u koje vjeruju. Mislite li da biste tada mogli živjeti ovako kako živite danas? Mislim da ne bi. Zamislite da ste žena koja bi svima željela razotkriti uvjerenja što sada upravljaju njezinim životom. Svjesni ste da se ne uklapate u zajednički san. Za vas je njihov san prava noćna mora. Ženama biste željeli reći da ne moraju više patiti, da ne moraju dopuštati da ih se zlostavlja. Želite im reći da su i one ljudska bića, da imaju dušu, da imaju pravo biti sretni, da imaju pravo izražavati se.

Što mislite, na koji bi vas način tadašnji ljudi prosuđivali kada biste im iznijeli te ideje? Sigurno bi rekli da je u vama zlo, da ste opsjednuti, da kroz vaša usta progovara vrag. Što mislite, koliko biste dugo preživjeli? Ne

osobito dugo, jer bi vas spalili na lomači. Mislite li da je današnje društvo pakao, tadašnje je to svakako bilo. Nama je očito da su se društvena, moralna i religiozna pravila toga vremena temeljila na lažima, ali njima to uopće nije bilo jasno.

Možda ni vama nisu sasvim očite laži koje vjerujete o sebi, ali možete vidjeti posljedicu onoga u što vjerujete. Što su posljedice? Način na koji živite svoj život. Ako vjerujete u istinu, posljedica su sreća, ljubav, dobrotu. Osjećate se dobro zbog sebe i osjećate se dobro zbog svega drugoga. Niste li sretni, to je zato što živite u laži. U laži se krije podrijetlo svih ljudskih sukoba. Sva naša patnja proizlazi iz vjere u laži.

Čime bismo mogli zaustaviti nepravdu, ratove, razaranje majke Zemlje? Time da prestanemo vjerovati u laži. Zvuči vrlo jednostavno, ali možete si samo zamisliti koliko bi bilo teško promijeniti sustav uvjerenja cijele jedne države ili cjelokupnog čovječanstva. Ljudska bića ne žele da se netko suprotstavlja njihovim lažima, jer ne mogu kontrolirati vlastiti um. Tko kontrolira um čovjeka? Laži. Laži imaju potpun nadzor nad čovječanstvom. To možete naučiti u svakoj školi misterija kad dosegnete određenu razinu. To je vrlo jednostavno, ali je u misterijskim školama jedno od najuzvišenijih otkrivenja.

Stvarni neprijatelj je laž, a u većini tradicija to je bila vrhunska tajna, jer su ljudi vjerovali da onaj tko to zna ima moć nad drugim ljudima pa bi je mogao i zloupotrijebiti. To je bio izgovor. Vjerujem da su se oni koji su bili svjesni istine vjerojatno plašili podijeliti je s drugima. Zašto? Zato što bi se ljudi koji vjeruju u laži uplašili istine i žive ih spalili. Zapravo, u mnogim se dijelovima svijeta to i događalo.

Kako ćemo, dakle, vratiti raj kojeg smo izgubili? Rješenje je jednostavno. Istina će nas osloboditi. To je ključ povratka u raj. Kada ponovno otkrijete istinu, *svoju* istinu, događaju se čudesa. Otvaraju vam se duhovne oči i vraćate se u raj. Raj je najljepša priča stvorena s ljubavlju. Pogodite tko stvara raj? Mi sami stvaramo vlastiti raj. Raj je priča. San koji mi, kao život, možemo stvoriti. No, da bi život stvorio raj, glavni lik priče mora se predati životu i dopustiti mu da se očituje, bez ijedne jedine laži.

Raj je upravo ovdje i dostupan je svima. Raj je upravo ovdje, ali da bismo ga vidjeli, moramo moći vidjeti. To je upravo ono što su nam Isus, Buddha, Mojsije i Krišna obećali prije mnogo, mnogo vremena, kao i svi ostali veliki učitelji svijeta koji su u vlastitom umu stvorili raj. Svi nam oni govore da sve ovisi o nama. Ako su oni mogli, i vi možete, a ako možete vi, mogu i svi ostali.

Istina će nas osloboditi, ali laži nas zadržavaju u ovoj stvarnosti. Ne znam prije koliko su vremena ljudi to prvi put shvatili, ali ta je tvrdnja tako jednostavna da je nitko ne želi razumjeti. Ljudi žele nešto mnogo kompliciranije od toga, jer pripovjedač funkcionira tako. Ne vjerujemo li u laži, već se nalazimo u procesu iscjeljivanja. Toga je bila svjesna škola kršćanskih misterija, toga su bili svjesni Egipćani, toga su bili svjesni Tolteci, no to je teško pretočiti u riječi. Zato su stvarali legende, poput priče o Adamu i Evi.

To me podsjetilo na drugu polovicu priče o Adamu i Evi. U raj u raslo još jedno stablo, Stablo života ili Stablo istine. Legenda kaže da će svatko tko pojede plod Stabla života, a plod mu je istina, zauvijek živjeti u raj u, jer život je vječna istina. Plod Stabla života jest poruka koja dolazi izravno od života ili Boga. Život je jedinstvena istina, sila koja stvara bez prestanka. Kada u samima sebi otkrijete tu silu, kada joj poklonite svoju vjeru, tada ćete biti uistinu živi.

Sada možemo razumjeti što je Isus mislio rekavši: »Ja sam život i samo kroz mene možete dosegnuti raj.« Nije govorio o osobi imenom Isus. Govorio je o Stablu života. Pokušavao nam je reći: »Ja sam Stablo života. Tko god jede moje plodove živjet će sa mnom u kraljevstvu nebeskom. Kraljevsko je nebesko kraljevstvo u kojem je svaki čovjek kralj.«

Nije li to ono isto što i mi ovdje govorimo? Vi ste kralj vlastite stvarnosti. Odgovorni ste za vlastiti san o životu. Isus je također rekao: »Kraljevstvo je nebesko kao vjenčanje na kojem ste vi nevjesta, a istina ili Bog je mladoženja pa nakon vjenčanja živite u vječnom medenom mjesecu.« Nije li to prekrasno?

Istinu nije moguće pretočiti u riječi pa se Isus poslužio pojmovima koje bi svi mogli razumjeti. Stvarnost o kojoj smo govorili usporedio je s medenim mjesecom. Jednom kada se vjenčate s istinom, živite u vječnom medenom mjesecu. Dok ste na medenom mjesecu, uvijek je riječ samo o ljubavi. Kad ste zaljubljeni, svijet promatrata očima ljubavi. Kad cijelo vrijeme vodite ljubav, sve je predivno i prekrasno, a raj vam je nadohvat ruke.

Sada možemo razumjeti što je Isus mislio govoreći o opraštanju, ljubavi, raju. Rekao je: »Pustite dječicu k meni, jer samo oni koji su kao mala djeca mogu ući u kraljevstvo nebesko.« Dok ste dijete, prije nego što steknete znanje, što znači prije nego progutate laž, živite u raju. Padate zato što ste bezazleni. A jednom kad ponovno pronađete svoj raj, ponovno postajete slični djeci, no postoji i velika razlika. Sada više niste nevini, sada ste mudri. Zbog toga ste nedodirljivi i ne možete ponovno pasti.

Također možemo reći da mudrima postajete kada konačno pojedete plod Stabla života. Taj je čin simbol prosvjetljenja. Prosvjetljenje je trenutak u kojem postajete svjetlost, no nema riječi kojima bismo mogli opisati to iskustvo. Zbog toga se moramo koristiti mitologijom ili vlastitom maštom kako bismo shvatili što to znači. Da bismo uistinu spoznali što znači prosvjetljenje, trebamo ga sami iskusiti, trebamo proći kroz taj doživljaj. Istina je ono što vi uistinu jeste, ona je vaša osobnost. Do toga vas nitko drugi ne može odvesti. Samo vi sami.

Vi možete promijeniti vlastitu priču, ali promjena kreće od vas, od glavnoga lika priče. Možete se preobraziti od glasnika laži, straha i razaranja u glasnika istine, ljubavi i stvaranja. Kada se vratite istini, mnogo ćete se bolje izražavati i u društvu. Komunikacija će vam se poboljšati. Vaša je tvorevina snažnija i moćnija. Na svim će vam se razinama život kakav ste poznavali promijeniti nabolje.

Ne morate promijeniti svijet, ali morate promijeniti sebe. To morate napraviti na vlastiti način, jer samo vi imate mogućnost spoznati sebe. Očito je da ne možete promijeniti svijet, barem ne još, jer svijet nije spreman za istinu. Možete promijeniti samo sebe, no i to je golem korak. Vraćajući se istini, vi taj korak poduzimate i za sve druge ljude.

Dveri raja su otvorene i raj vas očekuje. No, ne zakoračite li u raj, to je zato što ne vjerujete da ste ga zaslužili. Vjerujete da niste vrijedni živjeti na mjestu istine, radosti i ljubavi. To je laž, ali ako u nju vjerujete, ta laž upravlja vašom pričom i ne možete proći kroz vrata raja.

Istina se ne krije u priči. Istina prebiva u moći koja stvara priču. Ta moć je život. Ta moć je Bog. To sam odavno otkrio, a nadam se da ćete i vi razumjeti što govorim. Da biste uistinu shvatili, nije dovoljno da misaoni um kaže: »Da, to je istina, to je logično.« Ne, vi to morate razumjeti srcem. Uistinu želim da to uzmete srcu, jer vam ta istina može promijeniti cijeli život. Nemojte mi vjerovati glavom, nego srcem osjetite ono što vam govorim. Usredotočite pozornost na ono što osjećate i otkrit ćete da vam se obraća vlastita osobnost. Ono što je istina, istina je, a jako moćan dio vaše osobnosti može prepoznati tu istinu. Vjerujte vlastitu srcu.

Kad vam pripovjedač naposljetku počne pripovijedati samo istinu, život će vam postati remekdjelo umjetnosti. Kad se glas znanja preobrazi u glas osobnosti, vraćate se istini, vraćate se raju, vraćate se ljubavi i ciklus je završen. Kad se to dogodi, više ne vjerujete vlastitom pripovjedaču, a ni pripovjedaču drugih ljudi. Ovo je moja priča. Ne morate vjerovati ni njoj. Na vama je da odlučite hoćete li vjerovati ili nećete, no ovako ja vidim svijet.

Onoga trenutka kad sam spoznao beskonačnost, spoznao sam da u svemiru postoji samo jedno jedino živo biće. To jedno jedino živo biće je Bog, a budući da smo svi mi i sve što postoji očitovanja toga jednog jedinog živog bića, svi ćemo se vratiti svome izvoru.

Više ne postoji ništa čega bismo se trebali plašiti. Ne moramo se plašiti smrti. Postoji samo jedna jedina sila, a kada umremo, svi se vraćamo na isto mjesto. Čak i ako to ne želimo, čak i ako se odupiremo, vratit ćemo se na to mjesto, jer drugoga i nema. Za sve ljude to je iznimno važna vijest. Nema potrebe plašiti se da ćemo nakon smrti biti prokleti. U trenutku smrti ja se vraćam Bogu, vi se vraćate Bogu, svi se vraćamo Bogu i to je sve. Nije riječ o tome da za Boga moramo biti dovoljno dobri. Bogu nije stalo do toga jesmo li dovoljno dobri. Bog nas jednostavno voli.

Naš je život priča. Naš je život san. Kraljevstvo nebesko je u našem umu i samo o nama ovisi hoćemo li odabrati vratiti se svome izvornom *ja*, kako bismo život živjeli u ljubavi i istini. Nema razloga da našim životom upravljaju strah i laži. Povratimo li nadzor nad vlastitom pričom, moći ćemo slobodno stvarati svoj život kao umjetnici duha onoliko lijepim koliko to želimo. Jednom kad spoznamo da se sve vraća Bogu, što je istina, tada je vjera u laž prava glupost. Laži u našoj priči nisu važne. Važno je uživati u ovoj stvarnosti i živjeti sretno dok smo živi.

Postavlja se pitanje: što namjeravate učiniti sa svojom pričom? Ja sam odabrao pisati priču u istini i ljubavi. A vi?

Ideje o kojima valja razmisliti

Glas paloga anđela tako je glasan da ne možemo čuti glas vlastita duha, osobnosti i ljubavi. Taj je tihi glas uvijek prisutan. Taj smo glas osluškivali prije no što smo naučili govoriti, dok smo imali samo godinu-dvije.

Kad ste se rodili niste znali tko ste, ali vaše je tijelo znalo što je i znalo je što treba raditi. To je tiho znanje. Tiho znanje možete osjetiti kad god udahnete.

Vi ste anđeo, a vaš život je poruka. Možete biti glasnik laži, straha i razaranja ili glasnik istine, ljubavi i stvaranja. No, ne možete istodobno prenositi i istinitu i lažnu poruku.

Raj je priča koju stvaramo kada se predamo životu i dopustimo mu da se očituje bez ijedne laži. Raj je upravo ovdje, svakome nadohvat ruke, no moramo imati oči da bismo ga mogli opaziti.

Plod Drveta života jest život. I istina. Život je jedina istina, sila koja neprestano stvara. Kada u sebi otkrijete tu silu, kad joj povjerujete, tada uistinu postajete živi.

Istina se ne krije u priči. Istina prebiva u moći koja stvara priču. Istina je ono što vi uistinu jeste, vaša osobnost, ali do toga vas nitko drugi ne može odvesti. Samo se vi sami možete odvesti onamo.

Kad glas znanja postane glas osobnosti, tada se vraćate istini, vraćate se ljubavi i raju, kako biste ponovno živjeli u sreći.

Molitve

Molim vas da na trenutak sklopite oči, otvorite srce i osjetite ljubav koja vas okružuje. Pozivam vas da mi se pridružite u posebnoj molitvi za doživljaj iskustva zajedništva sa zajedničkim Stvoriteljem.

Usredotočite pozornost na pluća, kao da samo ona postoje. Duboko udahnite i osjetite zrak koji vam ispunjava pluća. Zamijetite povezanost ljubavi između zraka i pluća. Dok vam se pluća šire kako bi ispunila najveću potrebu ljudskoga tijela, disanje, osjećajte užitak. Ponovno duboko udahnite, zatim izdahnite i ponovno osjetite užitak.

Da bismo stalno uživali u životu, dovoljno je već i samo disanje. Osjećajte zadovoljstvo zbog toga što ste živi, zadovoljstvo osjećaja ljubavi...

Molitva za stvoritelja

Danas mi, Stvoritelju, pomози da priču svoga života stvaram jednako prekrasnom kao što si ti stvorio sveukupni svemir.

Od danas mi pomози da ponovno osjetim vjeru u istinu, u tihi glas vlastite osobnosti. Molim te, Bože, da kroz mene, u svakoj riječi koju izgovorim, u svakom djelu koje učinim, izražavaš svoju ljubav. Pomози mi da svako djelo u mom životu bude ritual ljubavi i radosti. Dopusti mi da se za stvaranje najljepše priče o Tvome stvaranju služim ljubavlju kao materijalom.

Danas je, Bože, moje srce ispunjeno zahvalnošću na daru života. Hvala Ti za svijest o tome da Ti stvaraš samo savršenstvo. Zbog toga što si me Ti stvorio vjerujem u vlastito savršenstvo.

Bože, pomози mi da se bezuvjetno volim, kako bih svoju ljubav mogao dijeliti i s drugim ljudskim bićima, sa svim oblicima života na ovoj prekrasnoj planeti. Pomози mi u stvaranju moga vlastita sna o raju, na vječnu sreću čovječanstva. Amen.

Molitva za anđela

Danas mi, Stvoritelju, pomози da se prisjetim svoje prave prirode, koja je ljubav i radost. Pomози mi da postanem onaj tko uistinu jesam te da izrazim ono što uistinu jesam.

Počevši od danas, pomози mi da svako ljudsko biće prepoznam kao Tvoga poslanika koji mi donosi poruku. Pomози mi da Tebe vidim u duši svakog ljudskog bića, iza maski, iza slika, iza onoga što se pretvaramo da jesmo. Danas mi pomози da onome dijelu mene koji uvijek prosuđuje predam poruku svoje osobnosti. Pomози mi, Bože, da se oslobodim svih svojih prosudbi, da se oslobodim svih lažnih poruka što sam ih predavao samome sebi i svima oko sebe.

Danas mi pomози da ponovno postanem svjestan kako, kao anđeo, sam stvaram svoj svijet i dopusti mi da uz pomoć svoje svjesnosti isporučim Tvoju poruku života, Tvoju poruku radosti, Tvoju poruku ljubavi. Dopusti mi da izrazim ljepotu svoga duha, ljepotu svoga srca, u najuzvišenijoj umjetnosti čovjeka: snu vlastita života. Amen.

O autoru

Don Miguel Ruiz majstor je tradicije toltečke misterijske škole. Više od dvadeset godina radi na prenošenju mudrosti drevnih Tolteka maloj skupini učenika i pripravnika, vodeći ih njihovoj osobnoj slobodi. Cijelo to vrijeme kroz predavanja, radionice i putovanja do svetih mjesta širom svijeta kombinira jedinstven spoj drevne mudrosti i svjesnosti svojstvene današnjem dobu.

Za informacije o programima koje vodi don Miguel Ruiz i njegovi učenici, molimo vas da posjetite njegovu web stranicu:

www.miguelruiz.com

Janet Mills je urednica i izdavačica tvrtke Amber-Allen Publishing. Autorica je knjige *Moć žene* (The Power of Woman) i *Zauvijek se oslobodite držanja dijete* (Free of Dieting Forever), a urednica je knjige *Sedam duhovnih zakona uspjeha* (The Seven Spiritual Laws of Success) koju je napisao Deepak Chopra koja je s više od dva milijuna tiskanih primjeraka postala međunarodni bestseler. Njezina je životna misija objavljivanje knjiga trajne ljepote, integriteta i mudrosti te nadahnjivati druge ljude na ispunjavanje najdragocjenijih snova.

Ostale knjige Miguela Ruiza

Četiri sporazuma

Knjiga se temelji na drevnoj toltečkoj mudrosti i opisuje djelotvoran način ponašanja koji vrlo brzo može promijeniti čovjekov život i unijeti u njega novo iskustvo slobode, istinske sreće i ljubavi.

Majstorstvo u ljubavi

Ruiz nam pokazuje kako iscijeliti emocionalne povrede, ponovno osjetiti radost i slobodu koji nam pripadaju po rođenju i obnoviti duh zaigranosti koji je najvažniji za ljubavne odnose.

Ako vas zanima besplatan katalog naslova objavljenih u izdavačkoj kući Amber-Allen, nazovite ili pišite:

Amber-Allen Publishing
Post Office Box 6657
San Rafael, California 94903-0657
(800) 624-8855
Posjetite nas i na web stranicama:
www.amberallen.com